

Marja-Liisa Turpeinen
NIVALA-HAAPAJÄRVEN SEUTUKUNNAN TYÖ- JA
ELINKEINOTOIMISTON STARTTIRAHAPÄÄTÖKSIEN
TULOKSELLISUUS V. 2003–2007

Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Huhtikuu 2010

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2010	Tekijä/tekijät Marja-Liisa Turpeinen
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn nimi Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksien tuloksellisuus vuosina 2003–2007		
Työn ohjaaja Pekka Paajanen	Sivumäärä 111 + 13	
Työelämäohjaaja Helena Marjamaa		
<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja on Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto, jonka toimipisteet sijaitsevat Haapajärvellä, Nivalassa ja Pyhäjärvellä. Työ- ja elinkeinotoimistot kuuluvat Työ- ja Elinkeinoministeriön hallinnonalaan.</p> <p>Työn tavoitteena oli selvittää Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksien tuloksellisuutta. Starttiraha on työ- ja elinkeinotoimiston maksamaa tukea yrittäjäksi ryhtyvälle. Starttirahan tarkoituksena on edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja henkilön työllistymistä Suomessa. Starttirahalla turvataan yrittäjän toimeentulo sinä aikana, jonka yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen arvioidaan kestävän.</p> <p>Työn tietoperustassa käsiteltiin yrittäjyyttä, yrittäjäosaamista, kasvuyrittäjyyttä, valtiovallan tukea yrittäjyydelle ja starttirahaa. Alustava tutkimusaineisto kerättiin Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksistä vuosilta 2003–2007. Näistä tutkimusaineistosta keräämistä henkilö- ja osoitetiedoista tehtiin syyskuussa 2009 postitse jaettava kyselytutkimus v. 2003–2007 Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistosta starttirahaa hakeneille. Kyselylomakkeita lähetettiin 104 kappaletta ja vastauksia tuli 43 kappaletta, vastausprosentti oli 41,3 %.</p> <p>Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätökset ovat olleet tuloksellisia, koska yli 70 % myönteisen starttirahapäätöksen saaneiden hakijoiden yrityksistä oli rekisterissä. Yritykset työllistivät yrittäjä mukaan lukien keskimäärin 2,8 henkilöä, joka on hyvä.</p>		
Asiasanat Kasvuyrittäjyys, starttiraha, valtiovallan yritystuki, yrittäjyys, yrittäjäosaaminen		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCE	Date April 2010	Author Marja-Liisa Turpeinen
Degree programme Business Administration		
Name of thesis The Success of the Start-Up Grant Decisions of Nivala-Haapajärvi Sub-Region Employment and Economic Development Office in 2003-2007		
Instructor Pekka Paajanen	Pages 111 + 13	
Supervisor Helena Marjamaa		
<p>The employer of this thesis is Nivala-Haapajärvi sub-region employment and economic development office, outlets of which are located in Haapajärvi, Nivala and Pyhäjärvi. The employment and economic development offices are subordinate to the Ministry of Employment and the Economy.</p> <p>The aim of this work was to find out how successful the start-up grant decisions of Nivala-Haapajärvi sub-region employment and economic development office have been. Start-up grants promote the establishment of new businesses and employment by providing for the livelihood of an entrepreneur starting a business.</p> <p>The theoretical part of this thesis treats entrepreneurship, business skills, entrepreneurial skills, growth entrepreneurship, government support for entrepreneurship and start-up grants. For the empirical part research material was collected from start-up grant decision of Nivala-Haapajärvi sub-region employment and economic development office during the years 2003-2007. A mail questionnaire based on the personal data and addresses from the research data was sent in September 2009 to all the applicants of the start-up grant in Nivala-Haapajärvi sub-region employment and economic development office in 2003 - 2007. 104 questionnaires were sent and 43 of them were returned, thus the response rate was 41.3%.</p> <p>The start-up decisions of Nivala-Haapajärvi sub-region employment and economic development office have been successful, as more than 70% of the companies of the applicants who had received the grant could be found in the enterprise register. Enterprises employed an average of 2.8 persons including the entrepreneurs, which is a good rate.</p>		
Key words entrepreneurship, entrepreneurial skills, growth entrepreneurship, government support for entrepreneurship and start-up grant.		

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

LUETTELO KUVIOISTA JA TAULUKOISTA

1 JOHDANTO	1
1.1 Opinnäytetyön tausta	1
1.2 Tutkimustehtävä ja sen rajaus	2
1.3 Keskeiset käsitteet ja tietoperusta	3
1.4 Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto)	5
2 NIVALA-HAAPAJÄRVEN SEUTUKUNTA	7
2.1 Nivala-Haapajärven seutukunnan elinkeinoelämä	7
2.2 Työllisyys Nivala-Haapajärven seutukunnassa	8
3 YRITTÄJYYS	9
3.1 Yrittäjyyden käsite ja muodot	9
3.2 Yrittäjäksi ryhtyminen.....	11
3.2.1 Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät	12
3.2.2 Yrittäjäksi ryhtymisen prosessi	18
3.3 Yrittäjäosaaminen.....	20
3.3.1 Osaamisen määritelmä	20
3.3.2 Yrittäjäosaaminen.....	21
3.4 Kasvuyrittäjyys.....	24
3.4.1 Kasvuyrityksen profiili.....	27
3.4.2 Kasvuyrittäjyyden merkitys	28
4 VALTIOVALLAN TUKI YRITTÄJYYDELLE JA YRITYSTOIMINNALLE	31
4.1 Yrittäjyys Suomessa ja sen yhteiskunnallinen merkitys.....	31
4.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma.....	34
4.3 Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja sen tuki yrityksille	39
4.3.1 Yritysvalmennus	41
4.3.2 Konsultointipalvelut	41
4.3.3 Yhteishankintakoulutus	42
4.3.4 Tykes (Työelämän kehittämisohjelma)	43
4.3.5 Viennin edistäminen.....	44
4.3.6 Kehittämisavustuksia	44
4.3.7 Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut työnantajille.....	47
4.4 Tekes (Teknologian kehittämiskeskus) ja Finnvera	48
4.5 Patentti- ja rekisterihallitus ja Kekintösäätiö	50
4.6 Sitra ja Suomen Teollisuussijoitus Oy	51
4.7 Nivala-Haapajärven seutukunnan kehitysyhtiön (NIHAK) palvelut.....	52

5	STARTTIRAHA	53
5.1	Starttirahajärjestelmän taustaa	53
5.2	Starttirahan myöntämisen edellytykset	55
5.3	Starttirahapäätöksen pituus ja korvaus	58
6	EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	63
6.1	Tutkimustehtävän toteutus.....	63
6.2	Tutkimusongelmat.....	63
6.3	Kyselylomakkeen ja muuttujien laadinta	64
6.4	Tutkimuksen kohdejoukko ja tiedonkeruu sekä tutkimusaineiston analysointi	64
6.5	Tutkimuksen luotettavuus.....	65
7	TUTKIMUSTULOKSET	66
7.1	Starttirahapäätöksistä kerätyt tiedot v. 2003–2007	66
7.1.1	Starttirahahakijoiden tiedot	66
7.1.2	Starttirahapäätöksien tiedot.....	71
7.2	Kyselytutkimuksen tulokset	81
7.2.1	Yrityksien nykytilanne	83
7.2.2	Yrityksen perustamistekijät	93
7.2.3	Starttirahan hakuprosessi	97
7.2.4	Starttirahan vaikutus yritystoiminnan kannalta	98
8	LOPPUYHTEENVETO	102
8.1	Tutkimusongelmiin vastaukset.....	102
8.2	Opinnäytetyön arviointia.....	105
	LÄHTEET	107
	LIITTEET	

LUETTELO KUVIOISTA

KUVIO 1. Opinnäytetyön tietoperusta visuaalisessa muodossa	4
KUVIO 2. Prosessimalli yrittäjäksi ryhtymisestä	19
KUVIO 3. Osaamisen määritelmän kuvaus	20
KUVIO 4. Kasvuyrittäjyys	25
KUVIO 5. Uusien yritysten perustamisilmoitukset vuosina 2003–2007	32
KUVIO 6. Yritysten lukumäärät päätoimialoittain vuosina 1995, 2000 ja 2006	33
KUVIO 7. Starttirahalla yrittäjäksi ryhtyneet v. 1984–2008	54
KUVIO 8. Starttirahan päätösprosessi	60
KUVIO 9. Starttirahapäätökset vuosina 2003–2007	66
KUVIO 10. Starttirahan hakijoiden työllisyystilanne v. 2003–2007	67
KUVIO 11. Starttirahan hakijoiden ikäjakauma	68
KUVIO 12. Starttirahan hakijoiden asuinpaikkakunta	69
KUVIO 13. Starttirahan hakijoiden koulutustausta	69
KUVIO 14. Starttirahapäätöksiä jakautuminen myönteisiin ja kielteisiin päätöksiin v. 2003–2007	71
KUVIO 15. Starttirahan hakijoiden yritysten toimialat	75
KUVIO 16. Starttirahan hakijoiden yritysten toimipaikkajakauma	76
KUVIO 17. Starttirahan hakijoiden yritystoiminnan tilanne	77
KUVIO 18. Kyselylomakkeiden vastausmäärät starttirahahakemuksen ajankohdan mukaan	81
KUVIO 19. Starttirahan hakijoiden yritysten liikevaihto	86
KUVIO 20. Idea yrityksestä ennen perustamista	88

LUETTELO TAULUKOISTA

TAULUKKO 1. Yrittäjäosaamisen neljä ulottuvuutta	24
TAULUKKO 2. Starttirahan hakijat v. 2005–2007: tilanne ennen starttirahan hakemista	67

TAULUKKO 3. Starttirahan hakijoiden koulutustaustan ja sukupuolen jakautuminen	70
TAULUKKO 4. Starttirahapäätöksiä jakauma sukupuolen mukaan vuosina 2003–2007.....	71
TAULUKKO 5. Myönteisten ja kielteisten starttirahapäätöksiä jakautuminen sukupuolen mukaan v. 2003–2007.....	72
TAULUKKO 6. Starttirahapäätöksiä pituudet v. 2003-2007.....	74
TAULUKKO 7. Starttirahapäätöksiä keskipituus	74
TAULUKKO 8. Starttirahanhakijoiden yrityksiä toimialojen jakautuminen sukupuolen mukaan.....	75
TAULUKKO 9. Starttirahanhakijoiden yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkokemus.....	76
TAULUKKO 10. Yritystoiminnan tilanne myönteisten ja kielteisten starttirahapäätöksiä mukaan.....	78
TAULUKKO 11. Yritystoiminnan tilanne sukupuolen mukaan	79
TAULUKKO 12. Päätyneiden yritysten toiminta-aika starttirahapäätöksestä	79
TAULUKKO 13. Keskeytyneiden yritysten toiminta-aika starttirahapäätöksestä.....	79
TAULUKKO 14. Myönteisten starttirahapäätöksiä yritysten toiminta-aika	80
TAULUKKO 15. Starttirahapäätöksiä päätösehto	80
TAULUKKO 16. Starttirahahakemuksista tehdyt starttiraha-analyysit	81
TAULUKKO 17. Kyselyyn vastanneet, starttirahapäätös vuosittain 2003–2007	82
TAULUKKO 18. Kyselyyn vastanneet myönteisten ja kielteisten starttirahapäätöksiä mukaan.....	82
TAULUKKO 19. Kyselyyn vastanneista yritystoiminnan aloittaneet.....	83
TAULUKKO 20. Myönteinen starttirahapäätös ja yritystoiminnan aloittaminen.....	83
TAULUKKO 21. Kielteinen starttirahapäätös ja yritystoiminnan aloittaminen.....	83
TAULUKKO 22. Kyselyyn vastanneiden yritystoiminnan tämän hetken tilanne ..	84
TAULUKKO 23. Yritystoiminnan päätyminen starttirahapäätöksestä	84

TAULUKKO 24. Starttirahan hakijoiden yritystoiminnan päättymisen syy	84
TAULUKKO 25. Kyselyyn vastanneiden yritysten työllistämä henkilöstömäärä ..	85
TAULUKKO 26. Kyselyyn vastanneiden yritysten henkilöstömäärän kehitys.....	85
TAULUKKO 27. Liikevaihdon muutos sukupuolen mukaan.....	86
TAULUKKO 28. Kyselyyn vastanneiden liikevaihdon jakautuminen sukupuolen mukaan.	87
TAULUKKO 29. Kyselyyn vastanneiden arvio liikevaihdon kehityksestä.....	88
TAULUKKO 30. Kyselyyn vastanneiden yritysten perustamistapa	91
TAULUKKO 31. Yhteenvetotaulukko eri tekijöiden vaikutuksesta yrittäjäksi ryhtymiseen.....	92
TAULUKKO 32. Yrityksen perustamisvaiheessa haettu apu.....	93
TAULUKKO 33. Yrityksen perustamisvaiheessa haettu apu sukupuolen mukaan	93
TAULUKKO 34. Yrityksen perustamisvaiheessa eri tahoilta saadut neuvot	94
TAULUKKO 35. Yhteenvetotaulukko starttirahan hakuprosessista.....	97
TAULUKKO 36. Yhteenvetotaulukko starttirahan vaikuttavuudesta.....	99

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana myönteisimmiksi. Yrittäjyyden yhteiskunnallinen merkitys on saanut julkista huomiota. Yhteiskunnan yrittäjämielinen asenne on tärkeimpiä kannusteita yrittäjyyteen. Suomessa kannustetaan yrittäjyyteen monin tavoin kuten muun muassa rahallisesti ja neuvontapalveluin. Yrittäjyys on yhteiskunnallisesti merkityksellistä, koska yritykset luovat työpaikkoja sekä maalle hyvinvointia.

Starttiraha on työ- ja elinkeinotoimiston maksamaa tukea yrittäjäksi ryhtyvälle. Starttirahan tarkoituksena on edistää uuden yritystoiminnan ja työpaikkojen syntymistä Suomessa. Se on harkinnanvarainen tuki, joka on tarkoitettu turvaamaan yrittäjän toimeentulo sinä aikana, jonka päätoimisen yritystoiminnan käynnistäminen ja yritystoiminnan vakiinnuttaminen arvioidaan kestävän.

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistolle. Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksiä ei ole tutkittu aikaisemmin, vaikkakin valtakunnallisia tutkimuksia starttirahayrittäjyydestä on tehty. Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistolle tutkimus on merkityksellinen, koska starttirahan maksatuksen loputtua ei yritystoiminnan kehittymisestä muuten saada tietoa. Opinnäytetyössäni yhdistyy hyvin liiketalouden alan opiskeluni ja omaan työpaikkaani liittyvä aihe.

Tutkimuksen ensimmäisessä luvussa käsitellään tutkimustehtävää, sen keskeisiä käsitteitä ja tietoperustaa sekä toimeksiantajaa. Toisessa luvussa perehdytään Ni-

vala-Haapajärven seutukunnan elinkeinoelämään ja työllisyyteen, kolmannessa luvussa yrittäjyyteen. Neljännessä luvussa käsitellään valtiovallan tukea yrittäjyydelle ja yritystoiminnalle, viidennessä luvussa starttirahaa.

1.2 Tutkimustehtävä ja sen rajaus

Tutkimustyöni tavoitteena oli selvittää Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksiä tuloksellisuutta. Tutkimuskohteena oli vuosien 2003–2007 starttirahapäätökset. Tutkimusaineistossa käytettävien starttirahapäätöksiä aloittamisvuodeksi valitsin vuoden 2003, koska Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto on aloittanut toimintansa vuonna 2003. Tutkimusaineiston päättymisvuodeksi puolestaan valitsin 2007, koska siitä selviää onko yritystoiminta jatkunut starttirahan maksatuksen päättämisen jälkeen.

Tutkimukselle asetettiin seuraava pääongelma:

Miten tuloksellisia Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätökset ovat olleet v. 2003–2007?

Tutkimuksen pääongelma jaettiin kolmeen alaongelmaan:

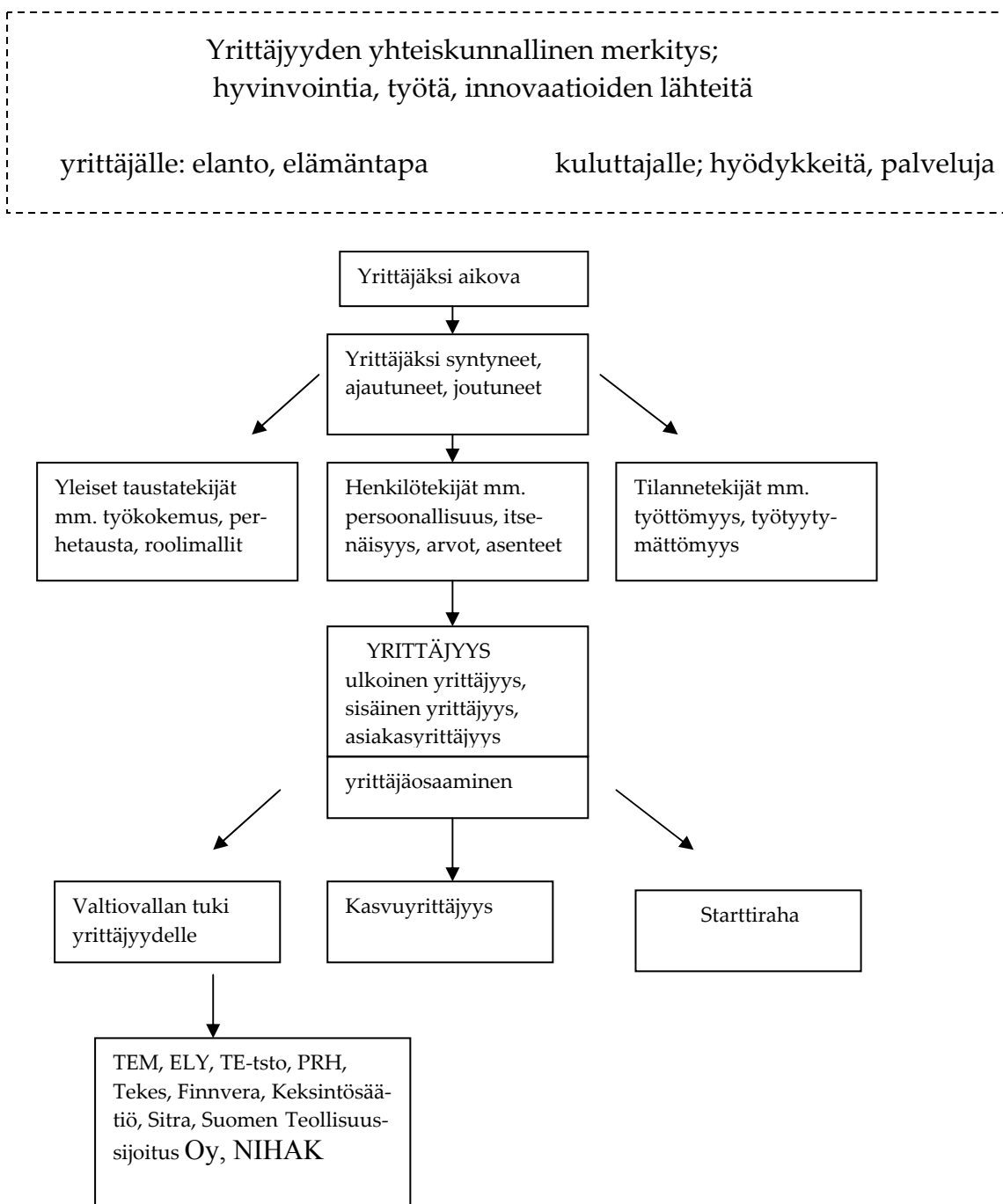
1. Millaisia starttirahapäätöksiä on tehty Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistossa v. 2003–2007?
2. Miten starttirahaa hakeneiden yritystoiminta on kehittynyt ja millaiset ovat yritysten tulevaisuuden näkymät?
3. Millaista apua starttirahaa hakeneet ovat perustamisvaiheessa saaneet ja millaista apua he olisivat toivoneet?

Alustavan tutkimusaineiston keräsin Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksistä vuosilta 2003–2007. Starttirahapäätökset jaoteltiin vuosiin 2003–2007 sen mukaan onko päätös tehty työttömälle työnhakijalle vai henkilöasiakkaalle päätöksen tekohetkellä sekä onko päätös ollut myönteinen vai kielteinen. Tutkimusaineistosta tarkastelin starttirahapäätöksiä pituuksia sekä tein jakaumat starttirahapäätöksistä paikkakunnan, sukupuolen ja iän mukaan. Tilanteessa, jossa starttirahapäätös on tehty, selvitin aineistosta yrityksen toimialan, hakijan aikaisemman yrittäjäkokemuksen ja/tai -koulutuksen sekä koulutustaustan. Tämä osa tutkimusaineistosta tehtiin kirjoituspöytätyönä.

Näistä tutkimusaineistosta keräämistäni henkilö- ja osoitetiedoista tein syyskuussa 2009 postikyselytutkimuksen v. 2003–2007 Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistosta starttirahaa hakeneille. Kyselytutkimuksella selvitin miten starttirahaa hakeneiden yritystoiminta on kehittynyt sekä miltä näyttävät yritystoiminnan tulevaisuuden näkymät. Kielteisen starttirahapäätöksen saaneilta selvitin ovatko he aloittaneet yritystoimintaa sekä onko yritystoiminta tällä hetkellä käynnissä. Samassa kyselytutkimuksessa selvitin myös millaista apua starttirahaa hakeneet ovat yrityksen perustamisvaiheessa saaneet ja millaista apua he olisivat toivoneet sekä starttirahahakuprosessin toimivuutta ja starttirahan vaikutusta yritystoiminnan kannalta.

1.3 Keskeiset käsitteet ja tietoperusta

Tietoperusta rakentuu yrittäjyydestä, yrittäjyysosaamisesta, kasvuyrittäjyydestä, valtiovallan yritystuesta sekä starttirahasta. Opinnäytetyön tietoperusta on esitetty kuviossa 1.

KUVIO 1. Opinnäytetyön tietoperusta visuaalisessa muodossa

Henkilöt aloittavat yritystoiminnan monista syistä, yrittäjyyteen voi syntyä, ajautua tai joutua. Kaikilla näillä yrittäjyyden aloittamisen taustoilla on samanlaiset mahdollisuudet menestyä yrittäjänä tai epäonnistua. Yrittäjäksi ryhtymisen päätökseen vaikuttavia tekijöitä ovat yleiset taustatekijät, henkilötekijät ja tilannetekijät. Yrittäjäksi ryhtymisen motiivit ovat jokaisella henkilöllä yksilölliset. Tärkein syy yrittäjäksi ryhtymiselle kuitenkin täytyy olla oma halu ja tahto ryhtyä yrittäjäksi. Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat yrittäjäosaaminen ja -valmiudet, motivaatio sekä mahdollisuudet kuten myös yrittäjyyttä suunnittelevan henkilön ja ympäristön tilanne.

Yrittäjäksi aikova pohtii, mitä tietoja, taitoja ja yhteyksiä hänellä on jo ja mitä vielä tarvitaan. Ne voivat liittyä myös innovatiivisuuteen, luovuuteen, kasvuun ja kehitykseen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseen yrittäjä panostaa omalla osaamisellaan ja kehittämällä osaamistaan. Yrittäjyyttä on ulkoista yrittäjyyttä, joka on perinteistä yrittäjyyttä, sisäistä yrittäjyyttä, joka on yrittäjyyttä toisen palveluksessa sekä asiakasyrittäjyyttä kuten esim. verkostoyrittäjyys ja franchising.

Valtiovalta tukee yrittäjyyttä, koska yrittäjyys on yhteiskunnan hyvinvoinnille elintärkeää. Yrittäjät maksavat suoraan ja välillisesti suuren osan julkisista menoista. Yrittäjälle itselleen yrittäjyys on usein elämäntapa, joka tuottaa elannon. Yritykset toimivat innovaatioiden lähteenä ja kehityksen moottoreina, joilla on kehitystä edistävä vaikutus. Kuluttajille yrittäjät tuottavat palveluita sekä hyödykkeitä. Yhteiskunta tukee kasvuyrittäjyyttä, koska yrityksen kasvu tuo ennen kaikkea työpaikkoja ja yhteiskunnalle vaurautta.

1.4 Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto)

Työ- ja elinkeinotoimistot kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Ministeriö muodostettiin vuoden 2008 alussa kaupp- ja teollisuusministeriöstä,

työministeriöstä ja sisäasiainministeriön alueiden kehittämistehtävien yksiköstä. Alueellista työvoimapolitiikkaa hoitavat työ- ja elinkeinokeskukset. Työ- ja elinkeinotoimistoja on n. 200 toimipistettä. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009a; Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a.)

Nivala-Haapajärven seutukunnan TE-toimisto on toiminut seutukunnallisena toimistona vuodesta 2003 alkaen. Sen toiminta-alue on Haapajärvi, Nivala, Pyhäjärvi, Kärsämäki ja Reisjärvi. Työ- ja elinkeinotoimiston toimipisteet sijaitsevat Haapajärvellä, Nivalassa ja Pyhäjärvellä. Toimistossa työskentelee tällä hetkellä 16 henkilöä. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009b.) Haapajärven toimipisteessä työskentelee toimistonjohtaja Helena Marjamaa, apulaistoimistonjohtaja Jukka Nilivaara, sekä viisi työvoimaneuvojaa. Nivalan toimipisteessä työskentelee apulaistoimistonjohtaja Jouko Merenheimo sekä neljä työvoimaneuvojaa ja Pyhäjärven toimipisteessä kolme työvoimaneuvojaa. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009b.)

Työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakkaille tarjolla työnhakuun ja ammatilliseen kehittymiseen liittyviä palveluja sekä työllistymistä ja toimeentuloa edistäviä tukipalveluja ja yrittäjyysneuvontaa. Työnantajille on tarjolla rekrytointi- ja sen tukipalveluja, henkilöstön ja työyhteisön kehittämispalveluja sekä tukea henkilöstön vähentämistilanteissa. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009a.)

2 NIVALA-HAAPAJÄRVEN SEUTUKUNTA

Nivala-Haapajärven seutukunta muodostuu viidestä kunnasta, jotka ovat Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Kärsämäki ja Reisjärvi. Seutukunta sijaitsee Oulun läänin eteläosassa. Seutukunnassa asui vuoden 2008 lopussa 30 777 ihmistä. Seutukunnan väestöstä alle 24-vuotiaita on 34,3 % ja yli 64-vuotiaita 17,8 %. Seutukunnassa oli vuonna 2008 yrityksiä 1 551, joista teollisuus, palvelut ja alkutuotanto tarjoavat yhteensä n. 70 % alueen työpaikoista. Nivala-Haapajärven seutukunta on Suomen johtava maidon- ja lihantuotantoalue. (Nivala-Haapajärven seutukuntastrategia 2013, 2007; Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus 2009.)

2.1 Nivala-Haapajärven seutukunnan elinkeinoelämä

Nivala-Haapajärven seutukunnasta on vähentynyt viime aikoina runsaasti työpaikkoja. Suurin yksittäinen työpaikkojen menetys tapahtui Kärsämäellä, kun huonekaluvalmistaja Incap lopetti toimintansa keväällä 2009. Uutta yritystoimintaa ei ole merkittävässä määrin syntynyt Incapin tilalle. Incapin toiminta on jatkunut seudun toisessa, Haapaveden yksikössä pienimuotoisena. Osalla yrityksistä tilanne näyttää hyvältä, jopa tilauskanta on koneyrityksillä kasvatettu. Haapajärvellä Tiivi on palkannut lisää väkeä ja PL-Glass laajentaa. Joillakin muillakin Haapajärven yrityksillä on hyvä tilauskanta. Haapajärven vahvuus on se, että on useita sopivan isoja työllistäjiä. Lisäksi paikkakunnalle on muuttanut uusia yrityksiä. (Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus 2009.)

Hituran kaivoksella tuotanto on edelleen pysähtynyt kaivosyhtiö Finn Nickelin ajaututtua konkurssiin, uudesta jatkajasta ei ole tietoa. Kaivoksen alihankintayhtiöt ovat myös lomauttaneet henkilöstönsä. Seudun toinen kaivos, Pyhäsalmen kaivos, jatkaa toimintaansa entisellään. Pyhäsalmen kaivokseen on suunniteltu

eurooppalaista maanalaisen fysiikan tutkimuskeskusta, joka toteutuessaan olisi erittäin merkittävä hanke. Päätöksiä keskuksen sijoittumispaikasta odotellaan vuoden 2010 aikana. (Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus 2009.)

Seutukunnan alueella metalliteollisuuden yritysten toiminta on jonkin verran hiljentynyt, mutta alalla ei ole suuremmin lomautuksia tai irtisanomisia. Nivalan teollisuuspuiston käyttökapasiteetti on korkea. Alueella on jonkin verran käynnissä bioenergiainvestointeja ja uusia on tulossa. Joitakin kuntien rakennusinvestointeja on menossa, esim. Nivalan paloasema. Yritysten perustaminen on lähes vuoden 2008 tasolla. Starttirahojen myöntövaltuudet ovat vähissä, joten uusia pieniä yrityksiä saattaa jäädä perustamatta. (Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus 2009.)

2.2 Työllisyys Nivala-Haapajärven seutukunnassa

Seutukunnan alueen työvoiman määrä on 12 754 henkilöä. Syyskuun 2009 lopussa työttömiä työnhakijoita oli seutukunnan alueella 1531 henkilöä, mukaan lukien henkilökohtaisesti lomautetut. Työttömyysaste oli syyskuun 2009 lopussa 12 % ja alle 25-vuotiaita työttömiä oli 212 henkilöä. (Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus 2009.)

Hallitus on nimennyt äkillisen rakennemuutoksen alueiksi vuoden 2011 loppuun asti Nivala-Haapajärven seutukunnan ja sen naapuriseutukunnan Siikalatvan (Siikalatva, Haapavesi ja Pyhäntä) puutuotealan yritysten toiminnan loppuessa. Valtio on varannut äkillisen rakennemuutoksen hoitamiseen vuodelle 2009 yhteensä noin 39 miljoonaa euroa ja vuodelle 2010 yli 40 miljoonaa euroa. Yritystukien, yritysten kehittämisavustusten, toimintaympäristötukien, työllisyysperusteisten investointiavustusten ja Finnveran toimien sekä muiden elinkeinopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on saada syntymään mahdollisimman ripeästi uusia korvaavia työpaikkoja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009b.)

3 YRITTÄJYYS

3.1 Yrittäjyyden käsite ja muodot

Vanhimman tunnetun määritelmän sanalle yrittäjä on tehnyt ranskalainen Richard Chantillon vuonna 1750, jonka mukaan yrittäjä on kaukonäköinen, taitava ja määrätietoinen henkilö, joka on voittoa saadakseen valmis tarttumaan suuriin riskinalaisiin hankkeisiin (Sutinen & Viklund 2007, 34). Filosofian tohtori Matti Peltonen, joka tunnettiin Suomessa yrittäjyyden tutkijana, määrittelee yrittäjyyden ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistavaksi, joka saa yrittäjän henkisine ja aineellisine voimavaroineen järjestäytymään ja toimimaan sekä sen yksilöt ja työyhteisöt käyttäytymään tehokkaasti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (Sutinen & Viklund 2007, 34). Yrittäjä on mielestäni henkilö, jolla on oma yritys ja joka haluaa tehdä työtä itselleen, ei toimia kenenkään toisen alaisena.

Koiranen (2000) määrittelee yrittäjyyden, että se on yhden ihmisen tai ihmisryhmän osoittamaa uutteruutta ja luovuutta. Se näkyy taloudellisena ja muuna toimeliaisuutena ja se parantaa elintasoja luomalla työtä, tuottamalla hyödykkeitä ja palveluja ja sen avulla on mahdollista synnyttää ja jalostaa sekä yksilön että yhteiskunnan hyvinvointia.

Matti Peltosen mukaan yrittäjyyttä on kahta tyyppiä: sisäistä yrittäjyyttä eli yrittäjyyttä, joka on yritteliästä toisen yrityksen palveluksessa ja toisaalta ulkoista yrittäjyyttä, joka on toimintaa itsenäisenä, omistavana yrittäjänä (Sutinen & Viklund 2007, 34). Näiden yrittäjyysmuotojen lisäksi Koiranen on ottanut esille asiakasyrittäjyyden, joka on asiakkaiden integroitumista yrittäjämäisesti. (Koiranen 2000). Ulkoiselle yrittäjyydelle on useita aloittamismuotoja. Usein yrittäjyyteen päädytään uuden yrittäjyyden perustamisen kautta, joka on perinteinen ja yleisin tapa

ryhtyä yrittäjäksi. Monille ihmisille tämä on juuri se käsite, joka ymmärretään yrittäjyydeksi sanan varsinaisessa merkityksessä. Ulkoinen yrittäjyys on yrityksen omistamista ja johtamista eli perinteistä itsensä varassa tapahtuvaa yrittäjyyttä. Toinen ulkoisen yrittäjyyden aloittamismuoto on perheyrityksen jatkaminen sukupolvenvaihdoksen kautta. Joskus perheyrityksen jatkaminen tehdään velvollisuuden tunteesta, jottei rikota sosiaalisia normeja suvussa. Ulkoisen yrityksen aloittamisen voi tehdä myös yritysostojen kautta, joka voi tapahtua ostamalla koko liiketoiminnan tai osan siitä. (Koiranen 2000; Sutinen & Viklund 2007, 34.)

Sisäinen yrittäjyys on ennen kaikkea asenne, joka ohjaa ihmisen työskentelyä. Sille ovat ominaista kehityshakuisuus ja pyrkimys tulokselliseen toimintaan. Sisäinen yrittäjä toimii pitkälti samaan tapaan kuin varsinainen yrittäjäkin, mutta ilman omistusoikeutta ja taloudellisia riskejä. Sisäisen yrittäjyyden muotoutuminen edellyttää yritykseltä, että se antaa työntekijälle riittävästi itsenäisyyttä tehdä päätöksiä ja toimenpiteitä sekä vapautta käyttää taloudellisia panoksia itsenäisesti sovitussa rajoissa. (Koiranen 2000; Sutinen & Viklund 2007, 47–50.)

Asiakasyrittäjyys on asiakkaiden integroitumista yrityksen toiminnan osaksi, jota voi olla muun muassa verkostoyrittäjyydessä, franchising-toiminnassa ja osuustoimintaliikkeessä. Osuustoimintaliike ei ole pelkästään asiakasyrittäjyyttä, vaan myös asiakasomistajuutta, jossa asiakasbonusten kautta ohjataan tehokkaasti asiakkuutta. Verkostomarkkinoinnissa asiakas on yrityksen voimavara. Asiakkaat ovat siinä kuluttajia ja myös myyinnedistäjiä. Asiakas toimii itsenäisenä yrittäjänä, jonka lisäksi hän saa yhteistyösuhteestaan päämiehen kanssa mm. taloudellisia etuja kuten esim. ilmaistuotteita ja palkkioita ja koulutuksellisia etuja kuten esim. tuotetietoutta ja myyntivalmiuksien alueella. Franchising on asiakasyrittäjyyttä, jossa vaihdon kohteena on koko liiketoiminta, asiakasyrittäjyys voi toimia myös yksittäisessä toiminnassa esim. myynnissä, jakelussa tai huollossa. (Koiranen 2000.)

3.2 Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät

Ihmiset aloittavat yritystoiminnan monista syistä. Yrittäjäksi voi syntyä, ajautua tai joutua. Kaikilla näillä yrittäjyyden aloittamisen taustoilla on samanlaiset mahdollisuudet menestyä yrittäjänä tai epäonnistua. Yrittäjäksi syntyneeksi kutsutaan yrittäjinä toimivia, jotka ovat aina tienneet alkavansa yrittäjäksi. Useasti nämä ihmiset ovat niitä, jotka jo aivan pienenä ovat voineet jotain kaupata. He ovat tunteet yritystoiminnan sisäisenä poltteena ja halunneet alkaa yrittäjäksi heti, kun se on vain ollut mahdollista. (Lehti, Rope & Pyykkö 2007, 13.)

Yrittäjyyden voi periä myös asenteena, jonka on perinyt esimerkiksi yrittäjänä toimivalta vanhemmalta tai vanhemmilta. Tällaiset henkilöt ovat kasvaneet yrittäjäperheessä ja oppineet yrittäjämaailman vähitellen lapsuudesta alkaen. Yrittäjien lapset alkavat jopa kymmenen kertaa todennäköisemmin yrittäjäksi kuin mitä ei-yrittäjien lapset. Yrittäjäasenne on näihin lapsiin iskostunut jo pienestä pitäen. (Lehti ym. 2007, 16.) Yrittäjäperhe usein sosiaalistaa jälkikasvunsa siihen harjoittelun ja roolimallien kautta. Päätös perheyrityksen jatkamisesta tai oman yrityksen perustamisesta voi kuitenkin viedä vuosikymmeniä. (Kansikas 2007, 103.)

Yrittäjäksi ajautuneella elämäntilanteet ovat kuljettaneet niin, että jossain vaiheessa hän on huomannut toimivansa yrittäjänä esim. harrastuksen, ystävän tai puolison kautta. Yrittäjäksi ajautuneilla henkilöillä olisi muitakin hyviä vaihtoehtoja käytössä, mutta jostain syystä he ovat tehneet päätöksen yrittäjäksi ryhtymisestä. (Lehti ym. 2007, 17–18.)

Yrittäjäksi ajautunut voi olla mm. henkilö, joka keksii innovaation, mikä mahdollistaa yrittäjäksi ryhtymisen. Yrittäjäksi voi ajautua harrastuksen kuten mm. käsitöiden, soittamisen tai tietokoneiden kautta, kun henkilölle kertyy osaamista ja tarjottavaa muille ihmisille. Tällainen yrittäjyys voi olla aluksi sivutoimista, mutta

työmäärän kasvaessa henkilö voi muuttua päätoimiseksi yrittäjäksi. Yrittäjistä on arviolta neljännes yrittäjäksi ajautuneita. (Lehti ym. 2007, 17–18.)

Yrittäjiksi joutuneiksi kutsutaan henkilöitä, jotka eivät ole alkaneet yrittäjäksi omasta halusta, vaan muiden vaihtoehtojen vähäisyydestä tai niiden puutteesta. Yrittäjäksi joutuneita voivat olla esim. käsityöläiset ja laulajat, jotka helpommin ja taloudellisemmin saavat pienet työt markkinoilta yrittäjänä toimimisen kautta. Heikon työllisyystilanteen paikkakunnalla asuvalla henkilöllä voi yrittäjäyys olla ainoa vaihtoehto työllistyäkseen, ettei tarvitse muuttaa työn perässä toiselle paikkakunnalle perhesyistä. Myös ikääntyvillä henkilöillä, jotka eivät työllisty vapaille työmarkkinoille ikänsä vuoksi voi ainoaksi työllistymisensä mahdollisuudeksi jäädä oma yritys. (Lehti ym. 2007, 19.)

Kansikas (2007, 20–21) toteaa yrittäjäksi oppimisesta, että Koironen ja Ruohotie näkevät tärkeänä teoreettisen ja kokemuksellisen aineksen yhdistämisen. Olisi hyödyksi, jos oppiminen tapahtuisi sekä yrittäjäyden kannalta tärkeiden oppimissisältöjen että arvojen, asenteiden ja kokemusten omaksumisen kautta.

3.2.1 Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät

Visa Huuskonen (1992) on Turun kauppakorkeakoulussa tekemässään tutkimuksessa tutkinut yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavia tekijöitä. Päätöksen yrittäjäksi ryhtymiseen tekee kukin yksilöllisesti omalla kohdallaan. Yrittäjäksi ryhtymisen päätökseen vaikuttavia tekijöitä on kolmenlaisia; yrittäjän yleiset taustatekijät, henkilötekijät ja henkilön elämäntilanne. (Huuskonen 1992, 9– 51.)

Ilman sopivaa ympäristöä ja tilannetta ei ole yrittäjäyttä. Hyvätkin ideat ja suunnitelmat jäävät toteutumatta, mikäli ympäristö ei tarjoa tietyn tason ylittäviä mah-

dollisuuksia ja suotuisaa ilmapiiriä. Toisaalta henkilöitä voidaan kehittää ja kouluttaa yrittäjyyteen, koska ihmiset muuttuvat henkisesti koko ajan. Vaikutusta on mahdollista saada aikaan paitsi osaamisen ja asiantietämyksen tasolla, myös asenteissa ja tunnetasolla. Jos yrittäjyyttä halutaan edistää tehokkaasti, pitää huomiota kiinnittää yhtä aikaa sekä ulkoisiin seikkoihin että yrittäjän henkilötekijöihin. (Huuskonen 1992, 9–10.)

Yleisiä taustatekijöitä ovat työkokemus ja varsinkin pienyrityskokemus, aikaisempi yrittäjäkokemus sekä perhetausta ja roolimallit kuten mm. yrittäjävanhemmat (Huuskonen 1992, 52). Yrittäjäksi ryhtyneillä on usein aikaisempaa kokemusta pienistä yrityksistä. He ovat olleet itse aikaisemmin yrittäjänä tai ovat työskennelleet vastaavan kokoisessa pienyrityksessä. Tällaisen työkokemuksen jälkeen on mahdollista pohtia yrittäjyyttä paljon käytännönläheisemmällä tavalla kuin ilman omakohtaista käytännön kokemusta. Yrittäjäksi ryhtymistä voi myös auttaa aikaisemmassa työpaikassa hankittu asiantuntemus ja osaaminen. Asiantuntemus ja osaaminen voivat olla kilpailuetu, jonka varassa ryhdytään yrittäjiksi. (Huuskonen 1992, 52–53.)

Voidaan sanoa, että joku on kasvanut yrittäjyyteen, kun hän jatkaa vanhempiensa luomaa yritystoimintaa. Hän on siis kasvanut yrittäjäperheessä ja tuntee yrittäjyyden luontevimmaksi työnteen malliksi. Suomalaisista yrityksistä arvioidaan olevan n. 15 % toisen tai sitä vanhemman polven hallussa yrittäjävetoisina. (Lehti, Rope & Pyykkö 2007, 14–15.) Yrittäjyyteen heijastuu myös varhainen kokemus vastuun ottamisesta ja itsenäistymisestä. Tutkimusten mukaan esikoislasten todennäköisyys päätyä yrittäjäksi tai johtajaksi on suurempi kuin mitä perheen nuorempien lasten. (Sutinen & Viklund 2007, 40.)

Henkilökohtaisilla tekijöillä kuten mm. persoonallisuudella, riskisuuntautuneisuudella, suoriutumistarpeella, itsenäisyyden ja vallanhalulla sekä arvoilla ja asen-

teilla on vaikutusta päätökseen yrittäjäksi ryhtymiseen. (Huuskonen 1992, 56). Voimakas tyytymättömyys työpaikkaan voi synnyttää käsityksen, että paitsi kyseinen työ, myös kaikki vastaavat palkkatyöt ovat yhtä epätyytyttäviä. Näin ollen saattaa seurata halu ryhtyä yrittäjäksi, jotta tilanne jollain tavalla olisi omassa hallinnassa. (Huuskonen 1992, 57–58.) Lehti ym. (2007, 39–41) ovat ottaneet esille henkilökohtaisina tekijöinä iän. Esimerkiksi nuorena on rohkeutta ja ideoita yrityksen perustamiseen. Toisaalta iäkkäämpänä on kokemuksen kartuttamaa osaamista. Myös sukupuolen suhteen on eroja ryhtyä yrittäjäksi, mm. naisille on tarjolla naisyrittäjälainoja, miehillä ei ole erikseen miesyrittäjälainoja tarjolla. Väitetään, että naisena yrittäjänä pärjätäkseen pitää olla kovempi kuin miehen. (Lehti ym. 2007, 39–41.)

Aikaisempien elämäkokemusten uskotaan antavan yrittäjille tiettyjä luonteenomaisia piirteitä kuten muun muassa impulsiivisuutta, jatkuvaa tyytymättömyyden tunnetta ja irrallisuutta. Auktoriteetteja kohtaan suuntautuva epäluottamus ja epäluulo saavat yrittäjäpersoonallisuuden etsimään tilanteita, joissa hän tuntee voivansa hallita tilanteen ja olla riippumaton. Tässä valossa yrittäjäyys näyttää olevan strategia, joka mahdollistaa henkisesti mahdottomasta tilanteesta selviämisen. Tämän seurauksena on vaikeaa, jollei aivan mahdotonta, sopeutua normaalien organisaatioiden vaatimukseen. Oman organisaation luominen näyttää näin ollen joskus ainoalta vaihtoehdolta. (Huuskonen 1992, 57–58.)

Yrittäjiä kuvaamina piirteinä on aina pidetty riskihakuisuutta, riskin kantaminen kuuluu sekä yrittäjän tehtäviin että tyypilliseen yrittäjän persoonallisuuteen. Riskihakuisuuteen uskotaan, koska yritystoimintaan liittyy aina jonkinlainen riski. Tutkimuksista on kuitenkin nähtävissä, että yrittäjät ovat tyypillisesti keskinkertaisten riskien ottajia ja karttavat toisaalta erityisen suuria tai erittäin pieniä riskejä. (Huuskonen 1992, 62.)

Suoriutumistarve synnyttää suoritushakuista käyttäytymistä, muttei suuntaa sitä selvästi mihinkään tiettyyn kohteeseen. Suoriutumistarve siis motivoi ihmisiä etsimään menestystä, muttei suuntaa sitä selvästi mihinkään tiettyyn kohteeseen. (Huuskonen 1992, 65.) Korkean suoriutumistarpeen omaava henkilö tavoittelee työssään hyviä tuloksia ja aikaansaannoksia (Sutinen & Viklund 2007, 39). Korkea suoriutumistarve ei kuitenkaan ole yrittäjien ainutlaatuinen piirre, vaan liittyy myös moniin muihin menestyviin yksilöihin kuten muun muassa urheilijoihin ja taiteilijoihin (Huuskonen 1992, 65).

Yrittäjiä leimaavina piirteinä pidetään usein voimakasta elämänhallintaa, heille on tärkeää olla riippumattomia ja itsenäisiä. Yrittäjiä on usein myös pidetty vaikeina ja sopeutumattomina ihmisinä, jotka eivät tunne oloaan kotoisiksi normaalissa työyhteisössä. Toinen näkökohta on, että yrittäjät haluavat käyttää valtaa. Osa yrittäjistä varmaan nauttii vallasta, kuten myös muihinkin ihmisryhmiin kuuluvat. (Huuskonen 1992, 65.) Arvot ovat melko pysyviä yleisluonteisia uskomuksia siitä, mikä on oikein ja väärin, hyvää tai pahaa. Omaksumiemme, myös yrittäjyyttä koskevien, arvojen lähteenä ovat ympäristö, perhe, koulu, viiteryhmät sekä omat tulkintamme asioista. Arvomaailma vaikuttaa suoraan asenteisiin, havaintoihin ja maailmankuvaan, ja sitä tietä edelleen käyttäytymiseen. Arvot siis vaikuttavat osaltaan henkilön muodostamiin yleisiin käsityksiin yrittäjyydestä ja edelleen siihen tuleeko hänestä koskaan yrittäjää. (Huuskonen 1992, 66.)

Yrittäjäksi ryhtymisen päätökseen voivat vaikuttaa myös henkilön tilannetekijät kuten työtilanne, ympäristön yrittäjäystävällisyys ja yksittäiset tapahtumat. Tilannetekijät ovat välitöntä ympäristöä, jossa yrittäjyyttä harkitseva ihminen elää ja toimii. Yrittäjä tai yrittäjäksi ryhtyvä on päätöksentekijä, joka toimii tietyissä taloudellisissa, sosiaalisissa ja kulttuurissa tilanteessa. (Huuskonen 1992, 70.)

Tilannetekijänä on voinut olla esim. työttömyys, turhautuminen, työttömyys ja uran pysähtyminen. Yleisesti ottaen työttömyys ja työttömyyden uhka

työntävät kohti yrittäjyyttä. Henkilön työllistyminen on ehkä ollut vaikeaa tai hän on pyrkinyt riippumattomaan asemaan. Yrittäjäksi on voitu ryhtyä yksinkertaisesti elannon saamiseksi. (Huuskonen 1992, 76.) Sosiaalinen marginaalisuus kuten työuran estyminen tai katkeaminen, muodollisen koulutuksen puute, tietty kansallisuusryhmä tai muu taustaseikka voi vaikuttaa yrittäjäksi ryhtymiseen. Sosiaalisen marginaalisuuden ydin on, että henkilö kokee ristiriidan nykyisen yhteiskunnallisen asemansa ja omien toiveidensa välillä. (Huuskonen 1992, 77.)

Yrittäjyyden tilannetekijöihin liittyvät tekijät luokitellaan myönteisiin ja kielteisiin. Myönteiset yrittäjyyteen vetävät tekijät ovat toivottuja seikkoja, joita ei olisi ollut mahdollista saavuttaa ryhtymättä yrittäjäksi. Yrittäjäksi vetävät eri syyt eri maissa, hyvin usein toistuvat halu itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen ja muut itsensä toteuttamiseen liittyvät seikat. Yrittäjyyteen vetävinä tekijöinä on havaittu olevan mm. yhteiskunnan luomat edellytykset yritystoiminnalle. Tällaisia edellytyksiä ovat mm. henkinen ja rahallinen tuki kuten starttiraha, julkiset neuvonta- ja koulutuspalvelut sekä yrityshautomot ja teknologiakylät. (Sutinen & Viklund 2007, 40.) Lehti ym. (2007, 46.) toteavat, että verotustilanne saattaa jossain vaiheessa olla yrittäjyyteen kannustava ja jossakin vaiheessa yrittäjyyttä kurjistava. Yleinen taloudellinen tilanne antaa perustan menestykseen ja huonon taloudellisen tilanteen aikana markkinat ovat niukat. Lainsäädäntötilanne saattaa tuottaa perustaa työllistää mieluummin oman yrityksen kautta ns. ostopalveluilla toimivia verrattuna kiinteällä palkkasuhteella työllistämiseen. Yhteiskunnan arvotilanne saattaa jossain vaiheessa olla yrittäjämönteinen ja toisessa vaiheessa taas yrittäjäkielteinen.

Kielteisinä lähtöorganisaatioista kohti yrittäjyyttä työntävinä tekijöinä pidetään tavallisimmin työttömyyttä ja työttömyyden uhkaa, viihtymättömyyttä nykyisessä tehtävässä, etenemismahdollisuuksien puutetta, sosiaalista marginaalisuutta sekä huonoa sopeutumista alaiseksi. Nämä seikat ovat asioita, joiden välttämiseksi ja karttamiseksi yrittäjäksi ryhdytään. (Huuskonen 1992, 77.)

Yksittäiset merkittävät tapahtumat kuten esim. uuden markkinaraon tai suotuisan tilanteen yhtäkkiäinen ilmaantuminen saattaa vetää yrittäjäksi. Uusi tilanne saattaa vaikuttaa niin hyvältä, ettei entisestä yhteisöstä irtautuminen ja vaadittavien uhrausten tekeminen arveluta. Usean palkkatyöstä yrittäjyyteen vaihtaneen henkilön taustalta löytyy joku tai joitakin voimakkaita konflikteja tai urakriisejä, jotka ovat irrottaneet siteet lähtöorganisaatiosta. (Huuskonen 1992, 78.) Yrittäjyyttä harkitsevan käsitysten ja asenteiden suotuisuus yrittäjyyttä kohtaan riippuu osaltaan lähipiirin ihmisten suhtautumisesta. Jos oma perhe, ystävät ja tuttavapiiri suhtautuvat erittäin myönteisesti yrittäjyyteen on melko selvää, että se vaikuttaa uraharkintaan. Ympäristön yrittäjämönteisyyden vaikutukseen viittaa myös yrittäjäsukujen olemassaolo. Ilmeisesti selityksenä niille voi olla perheyriyksen periminen, mutta toisaalta myös vallitseva suofoa ilmapiiri ja arvomaailma. (Huuskonen 1992, 78–79.)

Eräs keskeinen yrittäjäksi ryhtymisen tilannetekijä on ajatellun yrityksen valmiusaste. Kokonaan uudenlaisen liiketoiminnan luominen vaatii yrittäjältä toisenlaisia tekoja ja kykyjä kuin esim. toimintarutiineissaan pitkälle kehittyneen sukuyrityksen johtoon asettuminen. Sukupolvenvaihdoksen kautta yrittäjäuralle voi päätyä ilman omaa halua tai yrityksen perustamiseen liittyvää luovaa panosta. Sukuyrityksen hoitaminen voi olla velvollisuus, joka on hyväksyttävä, jollei halua rikkoa velvoitteita vastaan. (Huuskonen 1992, 79.) Lehti ym. (2007, 42–43) ottavat esille myös markkinamahdollisuuden, joka voi olla sitä, että joku huomaa että omalta paikkakunnalta puuttuu jokin myymälä ja ajattelee yritykselle olevan riittävästi kysyntää, jotta toiminta olisi kannattavaa. Tätä kutsutaan markkinalähtöiseksi liiketoiminnaksi. Usein kuitenkin yrityksen perustaminen lähtee siitä, että henkilöllä on jonkin alan osaamista tai innostus jollekin alalle lähteä yrittämään. Tämä on yrittäjälähtöistä yritystoimintaa.

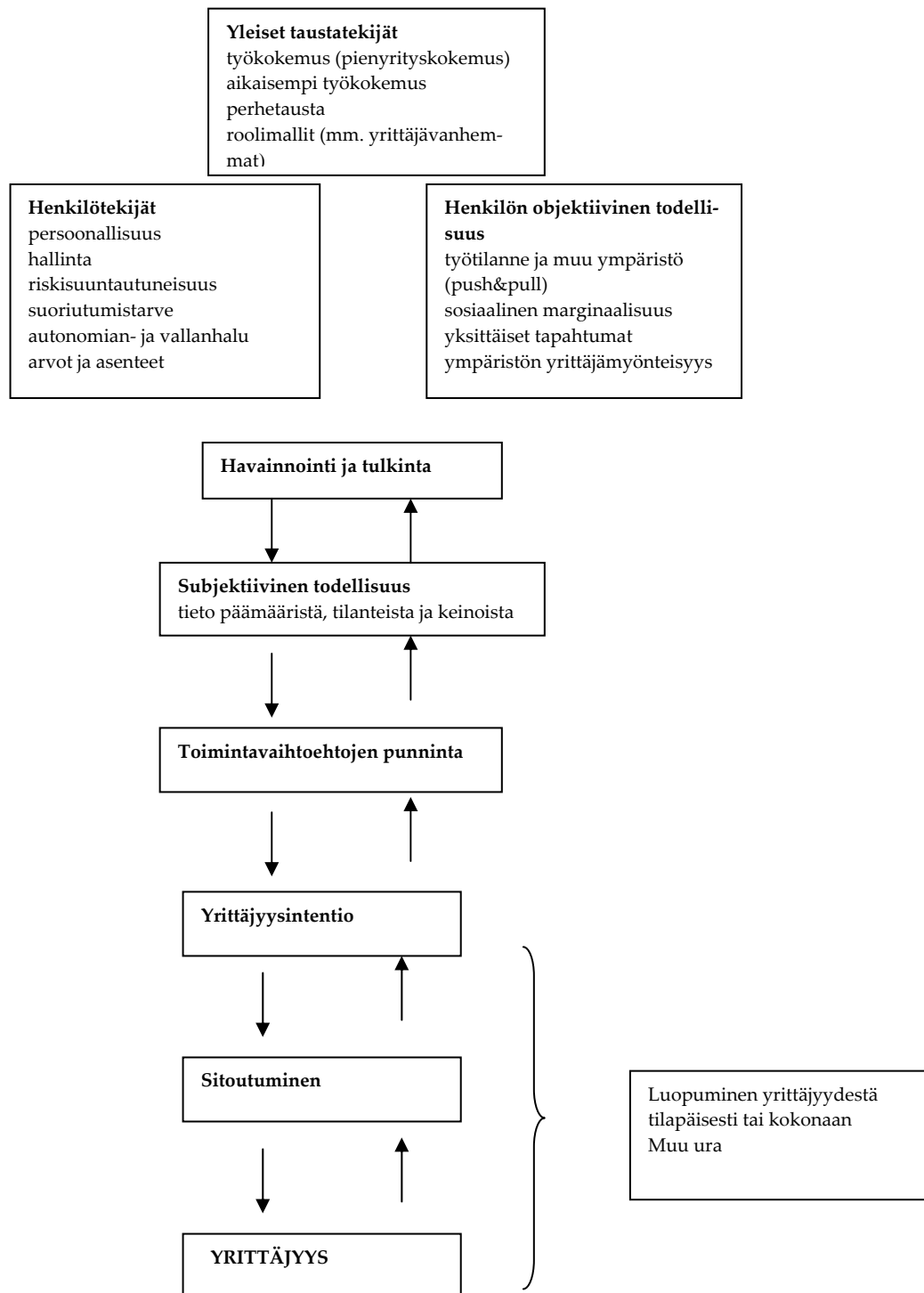
3.2.2 Yrittäjäksi ryhtymisen prosessi

Yrittäjyys tähtää johonkin päämäärään, jota kyseinen henkilö pitää tavoittelemisen arvoisena. Yrittäjyyttä edeltää erilaisten tarjolla olevien toimintavaihtoehtojen vertailu- ja punnintavaihe. Päätös ryhtyä yrittäjäksi syntyy, jos haluttu tavoite näyttää riittävän houkuttelevalta sen vaatimiin ponnistuksiin ja uhrauksiin nähden. Kun henkilö alkaa punnintavaiheessa suosia yrittäjyyttä muihin vaihtoehtoihin nähden, hänelle syntyy aikomus ryhtyä yrittäjäksi. Aikomus konkretisoituu varsinaiseksi yrittäjätoiminnaksi prosessin sitoutumisvaiheen kautta, jossa hankkeen toteuttamiseen sijoitetaan erilaisia panoksia. (Huuskonen 1992, 86.)

Mikäli lähtöoletukset pitävät riittävällä tarkkuudella paikkansa, prosessi jatkuu sitoutumisen jatkuvasti lisääntyessä, muuten aiotusta yrittäjyydestä luovutaan joko kokonaan tai tilapäisesti. Kun henkilö on muodostanut käsityksen siitä, että hän aikoo ryhtyä yrittäjäksi, hän alkaa todennäköisesti hankkia lisätietoja toimintansa aloittamiseksi ja tehdä muita järjestelyjä. Mitä pitemmälle toiminnassa edetään, sitä paremmin yrittäjän omat käsitykset toiminnastaan alkavat vastata todellisia liiketoimintamahdollisuuksia. Esimerkiksi neuvottelut pankin kanssa, yritykset järjestää liikehuoneisto ja henkilökunta, verokysymysten esilletulo ja monet muut seikat alkavat vaikuttaa näkemyksiin. (Huuskonen 1992, 86.) Matkalla ideasta yritykseen on useita virstanpylväitä, joiden kohdalla käytännössä punnitaan jatketaanko tästä eteenpäin vai ei, ja pitävätkö lähtöoletukset edelleen paikkansa. Eteneminen kohti uutta yritystä ei ole suoraviivaista tai tasavauhtista. Suunnitelmat saattavat olla eri syistä pitkän ajan pysähdyksissä. Myös olosuhteiden odottamattomat muutokset saattavat palauttaa yrittäjäksi ryhtymisen takaisin aiempaan vaiheeseen tai lopettaa sen suunnittelun pysyvästi. Luopumista hankkeesta voi tapahtua sen kaikissa vaiheissa. Ajan kuluessa hankkeeseen sijoitetaan yhä enemmän varoja, pohdiskelua, aikaa ja muita resursseja. Mitä enemmän resursseja

on käytetty, sitä epätodennäköisempää on, että hankkeesta luovutaan, vaikkei se ehkä näytäkään enää niin houkuttelevalta. (Huuskonen 1992, 86.)

Kuviossa 2 esitetään Visa Huuskosen kehittämä yrittäjäksi ryhtymisen prosessimalli.

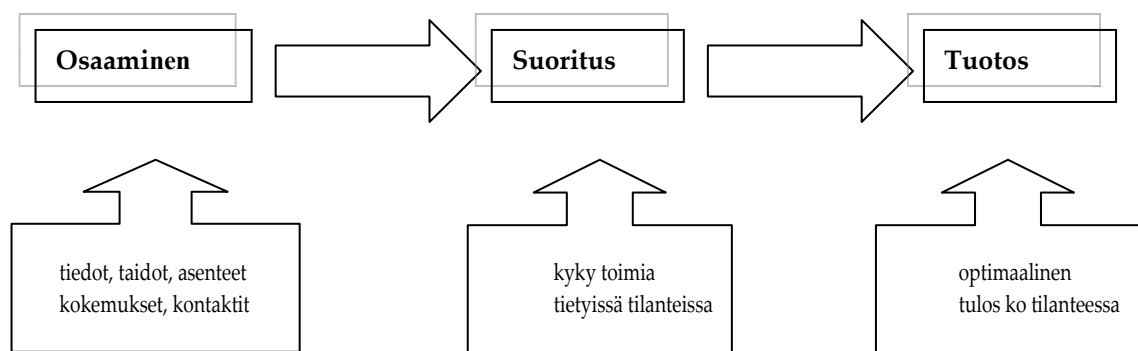
KUVIO 2. Prosessimalli yrittäjäksi ryhtymisestä (Huuskonen 1992, 90)

3.3 Yrittäjäosaaminen

3.3.1 Osaamisen määritelmä

Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista, asenteista, kokemuksista ja kontakteista, jotka tietyissä tilanteissa mahdollistavat hyvän suorituksen. Asenne on tärkeä osatekijä osaamista, johon kuuluu myös motivaatio käyttää taitojaan, kuten myös kokemukset. On paljon osaamista, joka edellyttää laajaa kokemustaustaa ennen kuin siitä voi kehittyä aitoa ja todellista osaamista. Kontaktit ovat tärkeä osaamisen osa-alue, kuin myös verkostojen rakentaminen ja niiden hyödyntäminen on tärkeää. (Sydänmaanlakka 2004, 150.)

Osaaminen näkyy konkreettisen toiminnan kautta, kyvyssä toimia tehokkaasti tietyssä tilanteessa. Tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen välillä on suuri ero. Vasta silloin, kun sovelletaan jotakin käytäntöön, voidaan puhua todellisesta osaamisesta. Osaaminen on siis oppimisprosessin tulos. Osaaminen ei ole osa persoonallisuutta tai luonteenpiirre, vaan se on jotain, mitä ihmiset voivat kehittää ja harjoitella. (Sydänmaanlakka 2004, 150–151.) Kuviossa 3 on havainnollistettu osaamisen määritelmää.

KUVIO 3. Osaamisen määritelmän kuvaus (Sydänmaanlakka 2004, 151)

Käytännössä osaaminen on kyky toimia ja käyttää tietoja, taitoja, asenteita, kontakteja ja kokemuksia. Kyvykkyys on sitä, että kykenee siirtämään osaamisen käytännön toimintaan. Hyvä osaaminen johtaa hyvään suoritukseen, joka johtaa erinomaisiin tuloksiin. (Sydänmaalakka 2004, 151.)

3.3.2 Yrittäjäosaaminen

Pihkala (2001) on tutkinut yrittäjäosaamisen vaikutusta yrityksen käynnistämiseen. Ensiksi yrittäjällä tulisi olla kyky löytää resursseja ja saada ne hyödynnettäväksi yrityksen perustamishankkeessa. Erityisesti yrittäjän sosiaaliset ja verkostojen käyttämisen taidot auttavat tässä. Toiseksi yrittäjällä tulee olla kyky organisoida ja luoda uusia tuotannollisia resurssien yhdistelmiä. Kolmanneksi yrityksen täytyy olla ulkoisesti uskottava, että se voi toimia markkinoilla. (Pihkala 2001.)

Yrittäjältä itseltään vaaditaan muun muassa

- tuoteosaamista (tuotekehitys, tuoteinnovaatio)
 - tuotanto-osaamista (tuotannon ja logistiikan optimointi)
 - asiakas- ja markkinointi-osaamista (asiakassuhteiden solmiminen ja säilyttäminen)
 - talousosaamista (kannattavuuden ja rahoituksen riittävyyden varmistaminen)
 - vuorovaikutusosaamista (yhteysverkostojen solmiminen ja ylläpito)
 - ammattitaito-osaamista (yrittäjän oman ammattitaitotaustan kehittäminen)
- (Jylhä, Paasio & Strömmer 2000, 21.)

Valjakan (2004, 5) mukaan yritysjohton menestyminen koostuu menestymisestä monessa osa-tekijässä kuten mm. taloudellisen tuloksen tekemisessä, asiakasty-

tyväisyydessä, henkilöstön tyytyväisyydessä ja yhteiskuntavastuun hoidossa. Yrittäjyydelle suotuisten persoonallisuustekijöiden ja asenteiden on todettu auttavan menestymisessä. Hyvä osaaminen ja osaamisen soveltaminen on yksi menestystekijä. Yrittäjän oma kehittymishalu kertoo työntekijöille yrittäjän arvoista ja vaikuttaa yrityksen imagoon työnantajana. (Valjakka 2004, 5.)

Käytännön yrittäjätyötä voidaan ajatella liikemiestaitona. Seuraavassa on esitetty Jylhän ym. (2000, 21) nimeämiä keskeisiä käytännön yrittäjätyöhön liittyviä asioita, jotka liittyvät kykyyn hahmottaa kokonaisuus ja erottaa siinä olevia rakenteita:

- nähdä markkinoilla tarpeita, joita voitaisiin tyydyttää paremmin kuin nyt
- johtaa yritystä toiminnallisesti siten, että sekä asiakkaan saama hyöty että yrityksen sisäinen tehokkuus ovat mahdollisimman suuret
- johtaa ihmisiä, näyttää suuntaviivoja, visioita ja saada ihmiset mukaansa
- kykyä ja halua kilpailla luomalla asiakaslähtöisyyden ja hinnan väliseen yhtymäkohtaan kilpailuetuja.

Yrityksen eri kehitysvaiheissa tarvitaan erilaista osaamista. Aloittavalle yritykselle ovat keskeisiä markkinoinnin osaaminen, kaupallistamisen hallinta sekä riskinoton hallinta. Nopean kasvun vaiheessa yrittäjältä vaaditaan suunnittelun ja organisoinnin osaamista, markkinointiosaamista, rahoituksen tuntemusta sekä strategista näkemystä yrityksen toimialasta. Kun yritys kasvaa, myös yrittäjän on kasvettava, sillä tässä vaiheessa tarvitaan myös johtajuutta ja mm. taitoa delegoida tehtäviä alaisille. (Jylhä ym. 2000, 21.)

Kun yritys on vakaan kasvun vaiheessa, etualalle nousevat tunnuslukujen seuranta sekä sisäisen ja ulkoisen tehokkuuden ymmärtäminen. Tässä vaiheessa yrittäjällä on oltava myös reagoitiherkkyyttä ja -valmiutta. Oman toimialan tuntemus ja toimialajärjestelyjen taito ovat hyväksi. (Jylhä ym. 2000, 21.)

Kun yritys on kriisissä tai oleellisessa muutosvaiheessa, yrittäjältä edellytetään paljon ihmistuntemusta sekä hyviä suhteita sidosryhmiin. Hyötyä on myös juridiikan tuntemisesta ja saneerauksen eli tervehdyttämisen osaamisesta. Jälkimmäistä korostetaan erityisesti siksi, että vaikeuksissa oleva yritys yleensä saneerataan aluksi säästämällä kustannuksissa ja leikkaamalla rönsyjä. Saneerauksen jälkeen osaamista tarvitaan jäljelle jäävien osien vahvistamiseksi siten, että vaalitaan kustannustehokkuutta ja löydetään oikea strategia uuden syöksykierteen estämiseksi. Liiketoimintojen uudelleenjärjestely ja mahdollisesti kokonaan uudelle alu- eelle lähteminen ovat strategisia ratkaisuja. (Jylhä ym. 2000, 21.)

Käytännön jokapäiväiseen yrittäjätyöhön liittyy sekä asiakkaiden että yrityksen tarpeiden ymmärtäminen samanaikaisesti. Tämä edellyttää taitoa tarjota asiakkaalle lisäarvoa, mutta samalla kykyä käyttää resursseja ja keinoja säästeliäästi. Yrittäjätaitoon kuuluu myös rakenteellisia toimia, joilla tarkoitetaan yritysten tai liiketoimintojen ostamista ja myymistä. (Jylhä ym. 2000, 21-22.)

Käytännön yrittäjätaitoa on myös taito olla oma itsensä. Pienyrityksessä yrittäjä myy yrityksen ja koko toimintansa asiakkaille omalla persoonallisuudellaan, täl- löin yritys on yhtä kuin yrittäjä. Pienyrittäjän omien voimavarojen ylläpitäminen ja jatkuvan luovan uudistumisen varmistaminen ovatkin menestymisen edellytys. (Jylhä ym. 2000, 22.)

Yrityksen aloittamisvaiheessa yrittäjä yleensä hoitaa kaikki työt itse. Jos pienyri- tyksellä käynnistymisvaiheessa on ylipäätään muodollista organisaatiota, se on hyvin yksinkertainen. Kriittiset kehitystekijät ovat yrittäjän oman osaamisen va- rassa. Yrityksen aloittamisvaiheessa yrityksellä on monia tarpeita, joita yrittäjän on pyrittävä täyttämään samanaikaisesti ja lomittain. Yrityksen kehittyessä yrittä- jäosaamisen eri ulottuvuudet voivat painottua eri tavalla yrityksen eri vaiheissa. (Kallio 2002, 82–83.) Kallio (2002, 82) on kuvannut yrittäjäosaamisen neljä ulottu- vuutta taulukossa 1 esitetyllä tavalla.

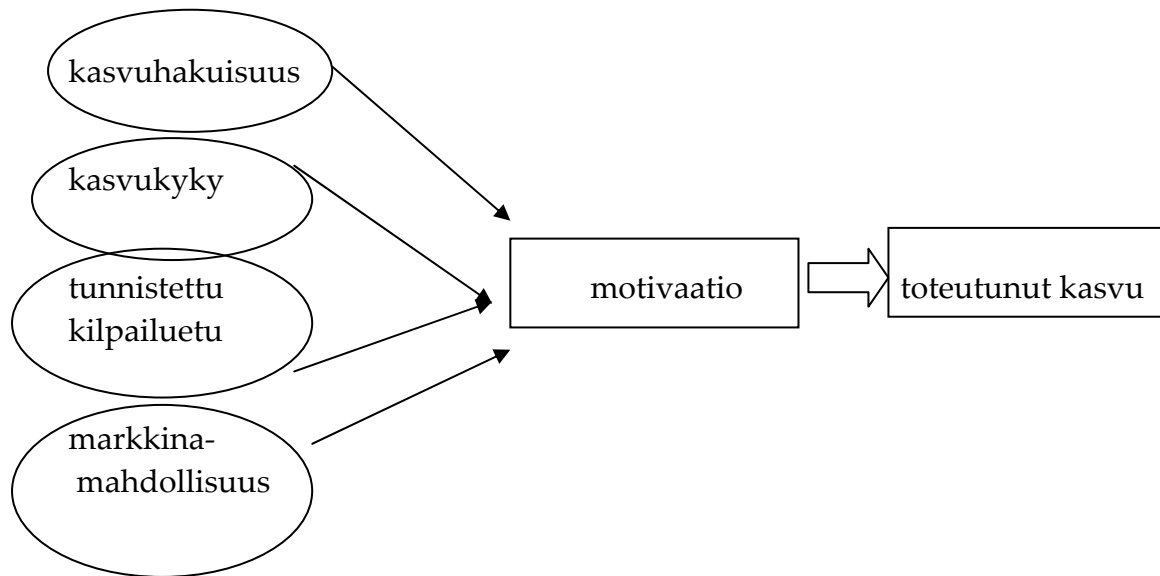
TAULUKKO 1. Yrittäjäosaamisen neljä ulottuvuutta (Kallio 2002, 82)

1. Funktionaalinen osaaminen ja taidot	2. Johtamiseen liittyvät yleiset tiedot ja taidot
tekniset tiedot ja taidot ja niiden sopevuus liiketoimintaan, esim. lihakauppias, kynttilänvalaja	suunnitteleminen, organisointi, ajanhallinta, neuvottelutaidot, koordinoititaidot, ongelmanratkaisutaidot
3. Liiketoiminnallinen ja strateginen oivaltaminen	4. Henkilökohtainen kompetenssi
kyky tehdä synteesi erillään olevistakin asioista, käsitteelliset taidot, analysointikyky, luovuus (pystyy näkemään metsän puilta)	tavoitteellisuus ja tuloshakuisuus, aloitteellisuus, vuorovaikutustaidot, intensiivisyys, innostavuus, kärsivällisyys, sitoutuminen, ihmisten johtamistaidot (leadership)

3.4 Kasvuyrittäjyys

Kasvuyrittäjän ja kasvuyrityksen tunnusmerkkejä ovat kasvuhakuisuus, kasvukyky, kilpailuetu ja markkinamahdollisuus (Elinkeinoelämän keskusliitto 2005, 6).

Kuviossa 4 on kuvattu kasvuyrittäjyyteen vaikuttavia tekijöitä.

KUVIO 4. Kasvuyrittäjyys (Elinkeinoelämän keskusliitto 2005, 6)

Kasvuhakuisuus on yrityksen sitoutumista kasvuun ja kehittämiseen, tällöin yritys on usein omistajanvetoinen. Yrityksellä on kasvuun tähtäävä asenne sekä kykyä riskinottoon. Riskinottokyvyn lisäksi yrityksellä on jo näyttöä toteutuneesta kasvusta ja yritys toimii kansainvälisillä markkinoilla tai on hakeutumassa sinne. Kasvukyky määritellään strategiseksi osaamiseksi ja innovatiivisuudeksi. Yrityksellä on näiden lisäksi taloudellisia resursseja sekä realismia toteuttaa suunnitelmat. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2005, 6.)

Verkostoituminen tukee yrityksen kasvukykyä. Tunnistettu kilpailuetu ja menestystekijät voivat perustua vahvaan tuotemerkkiin, laatuun, kustannustehokkuuteen, asiakaslähtöisyyteen sekä tehokkaaseen henkilöstön kehittämistoimintaan. Markkinamahdollisuudelle on tunnusomaista, että yrityksellä on selkeä päämäärä, että sen markkinoilla on kysyntää ja asiakastarve on tunnistettavissa. Yrityksellä on myös kasvupotentiaalia ja kilpailutilanne on yritykselle otollinen. Kasvu on mahdollista ainoastaan, jos yrittäjällä on oma halu ja motivaatio kasvuun. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2005, 6.)

Kansainvälisen GEM (Global Entrepreneurship Monitor) -tutkimuksen mukaan voimakkaasti kasvuhakuisten uusien yritysten tilastollinen määrä oli Suomessa 12 % vuosina 2002–2008. Se on tuntuvasti alempi kuin muissa Pohjoismaissa, joissa se oli yli 16 prosenttia ja muissa Euroopan maissa, joissa se oli keskimäärin 16 %. Toimintansa vakiinnuttaneiden yrittäjien kasvuhakuisuus oli 4 %, joka oli sama osuus kuin Pohjoismaissa keskimäärin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009c, 76–77.)

Laukkasen (2007, 17) mukaan kasvuyrittäjyys on yritystoimintaa, jota ohjaa tietoinen pyrkimys kasvaa määrällisesti ja luoda vaurautta. Yrityksen kasvusta puhuttaessa tarkoitetaan sillä useimmiten liikevaihdon tai myynnin kasvua. Liikevaihdon kasvua onkin helppo verrata muihin yrityksiin. Liikevaihdon kasvua käytettäessä kasvun mittarina ongelmana voi olla, ettei myynti ole välttämättä kasvanut vaan hintojen nousun myötä myyntitulot ovat kasvaneet. Laukkasen (2007, 17.)

Toinen kasvun kriteeri on henkilöstön määrän kasvu. Henkilöstömäärän kasvu kuvaa yrityksen koon muutosta. Henkilöstön määrän kasvu ja liikevaihdon kasvu ovat objektiivisia mittareita. Kasvuyrittäjyystutkimuksissa on käytetty mittareina myös muun muassa kasvun kannattavuutta, kasvuhalukkuutta sekä toiminnallista kasvua. (Pukkinen, Stenholm & Malinen 2005, 25–33.)

Storbacka (2005, 28–32) ottaa esille sen, että useammin yrityksillä on tavoitteena kannattava kasvu. Kestävän kasvun saavuttaminen on vaikeampaa kuin nopean kasvun. Kasvua voidaan arvioida suhteessa esim. toimialan tai markkinan kasvuun. Yrityksen on huomattavasti helpompaa kasvaa sellaisella toimialalla, joka kasvaa voimakkaasti. Toinen asia, johon kasvua voidaan verrata on, kasvaako yritys nopeammin kuin keskeisimmät kilpailijansa. (Storbacka 2005, 28–32.)

Kasvaa voi joko rakenteellisesti tai orgaanisesti. Rakenteellisella kasvulla tarkoitetaan sitä, että omalla toimialalla toimivia kilpailijoita joko ostetaan tai niiden kans-

sa fuusioidutaan, joka aiheuttaa erityisesti liikevaihdon kasvua. Orgaanisella kasvulla tarkoitetaan kykyä saavuttaa nykyisillä markkinoilla laajempaa osuutta joko nykyisten tai uusien tuotteiden avulla. Orgaaninen kasvu tarkoittaa kypsillä markkinoilla väistämättä sitä, että markkinaosuutta on vietävä kilpailijoilta. Orgaaninen kasvu on huomattavasti vaikeampi kasvun laji ja onnistuminen siinä on usein selvä merkki siitä, että yrityksellä on jonkinlainen kilpailuetu. (Storbacka 2005, 30.)

Innovaatiot ovat usein perusta nopealle kasvulle. Niitä voivat olla esim. tuoteinnovaatiot ja liiketoimintamalli-innovaatiot. Innovaatiot ovat jaettavissa radikaaleihin innovaatioihin, joissa kyseenalaistetaan esimerkiksi koko liiketoimintamalli tai luodaan täysin uusi sellainen sekä asteittaisiin innovaatioihin, joissa esimerkiksi nykyistä liiketoimintamallia muutetaan joiltakin osin tavoitteena uuden kilpailuedun saavuttaminen asteittain. (Storbacka 2005, 31.)

3.4.1 Kasvuyrityksen profiili

Liiketoiminnan ja yrityksen perusehtoja ovat tuote, yrittäjä/yrittäjätimi, asiakkaat, resurssit ja toimintaympäristö, nämä kaikki ovat välttämättömiä. Yrityksen syntyä ja kasvua ajatellen keskeisimpiä ovat kuitenkin yrittäjät, tuotteet ja asiakkaat. Asiakkaista riippuu onko liiketoiminta olemassa tai luotavissa, yrittäjistä näkeekö hän mahdollisuuden ja miten se kyetään hyödyntämään. (Laukkanen 2007, 28–31)

Kasvuyritykset eivät perustettaessa tai kasvuun lähtiessään välttämättä ulkoisesti poikkea toisistaan. Pääerot voidaan yleensä pelkistää kahteen tekijään; liiketoiminnan luonteeseen, sitä voi laajentaa tai se laajenee ulkoisista kysyntäsyistä sekä yrityksen johtoon, usein siis yrittäjiin. Kasvun perusehto on, että liiketoimintaa voi

laajentaa ja että yrittäjillä on halua kasvaa, vaurastua sekä kykyä oppia ja kehittää tuotetta, myydä ja johtaa. (Laukkanen 2007, 28–31.)

Tyypillistä kasvuyritystä ei ole, kuitenkin todennäköisiä kasvuyrityksen piirteitä ovat seuraavat:

- yritykset ovat kasvaneet jo aiemmin liikevaihdoltaan
- henkilöstöltään ne ovat keskimääräistä suurempia
- yritykset ovat kokeneita, keskimääräistä vanhempia
- toimivat palvelualoilla tai teollisuudessa
- markkina-alue on laaja, valtakunnallinen tai kansainvälinen
- omistus pohja on laava, vähintään kaksi omistajaa
- taloudelliset resurssit ovat kunnossa, keskimääräistä parempi taloudellinen tilanne.

(Pukkinen ym. 2005, 57–58.)

3.4.2 Kasvuyrittäjyyden merkitys

Laukkanen (2007, 18–19) toteaa, että pk-yritykset luovat enemmän työpaikkoja kuin suuret yritykset. Valtaosan työpaikkojen lisääntymisestä saa aikaan pieni, nopeakasvuisten yritysten osajoukko, eivät kaikki tasaisesti. Kasvuyrittäjyydessä on kysymys myös muusta kuin työpaikoista; se on merkittävä taloutemme uudistumis- ja mukautumiskyvylle maailmassa.

Työpaikat tai niiden kato seuraavat siitä, onko meillä kilpailukykyisiä ja uusia tai paremmilla tavoilla Suomessa tuotettuja tavaroita ja palveluita sekä hyvin johdettuja yrityksiä. On merkittävää miten hyvin kykenemme siirtämään osaamises-tamme ideasta käytäntöön olemassa olevan liiketoiminnan tuottavuuden paran-

tamiseksi ja uuden, enemmän lisäarvoa tuottavan liiketoiminnan synnyttämiseksi. Tähän ei riitä, että syntyy yrittäjän itsensä tai 1–2 henkeä työllistäviä ja pieniksi jääviä mikroyrityksiä. Tarvitaan kasvuyrityksiä, erityisesti kansainvälistyvään liiketoimintaan suuntautuvia vankkoja pk-yrityksiä. (Laukkanen 2007, 18–19.)

Tärkeää on siis, että yritysten keskikoko kasvaa ja kasvuhakuinen yrittäjyys vahvistuu. Työllisyyden kohottamiseen ja talouskasvun edistämiseen pyrkivät toimet tuottavat paremman tuloksen, mikäli ne voidaan tarkemmin kohdistaa potentiaaliin kasvuyrityksiin. Ongelmana on se, miten nämä yritykset voidaan luotettavasti tunnistaa ja miten niiden toimintaan voidaan tai ylipäättänsä tulee elinkeinopolitiikan toimin vaikuttaa. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yrityksen kasvun polkuja voi olla monia erilaisia kuten seuraavat:

- orgaaninen kasvu eli yrityksen markkinaosuuden kasvaminen
- yritysostot, fuusiot tai muut yritysjärjestelyt
- pääomasijoittajien mukaantulo
- yrityksen kansainvälistyminen tai tavoitteiden asettaminen jo alussa maailmanlaajuiseksi
- myös verkottunut tuotantotapa, markkinoinnin ja myynnin tehostaminen tai uudet innovaatiot voivat toimia kasvun pontimena. (Hirvikoski & Swanljung 2008, 18.)

Oman idean jalostaminen ja uudistaminen voi useimmiten johtaa kasvun polulle. Innovaation ei tarvitse aina olla uusi tuote tai palvelu, se voi olla myös uusi tapa tehdä asioita tai olemassa olevan innovaation käyttö erilaisessa ympäristössä. Kansainvälistyminen onkin monelle kasvun edellytys. (Hirvikoski & Swanljung 2008, 19.)

Yritystojen kautta tapahtuva kasvaminen on tavallinen kasvun tie. Yritys ostaa kilpailijansa tai muun omaa liiketoimintaa lähellä olevan yrityksen. Verkottunut tuotantotoiminta auttaa myös kasvamaan. Tällä hetkellä yli puolet yrityksistä myy palveluja tai tekee osia ja komponentteja toisille yrityksille. (Hirvikoski & Swanljung 2008, 20.)

Kasvuun yritys voi hakea kumppaniksi pääomasijoittajan. Pääomasijoittajan läsnäolo yleensä myös lisää yrityksen uskottavuutta ja parantaa muiden rahoitusvaihtoehtojen saamisen. Itsenäiseen johtamiseen tottuneen voi olla vaikea sopeutua siihen, että pääomasijoittaja nousee hänen rinnalleen päättämään yrityksen asioista, koska sijoittajalta täytyy saada hyväksyminen tärkeimmille yrityksessä tehtäville päätöksille. (Hirvikoski & Swanljung 2008, 22.)

4 VALTIOVALLAN TUKI YRITTÄJYYDELLE JA YRITYSTOIMINNALLE

4.1 Yrittäjyys Suomessa ja sen yhteiskunnallinen merkitys

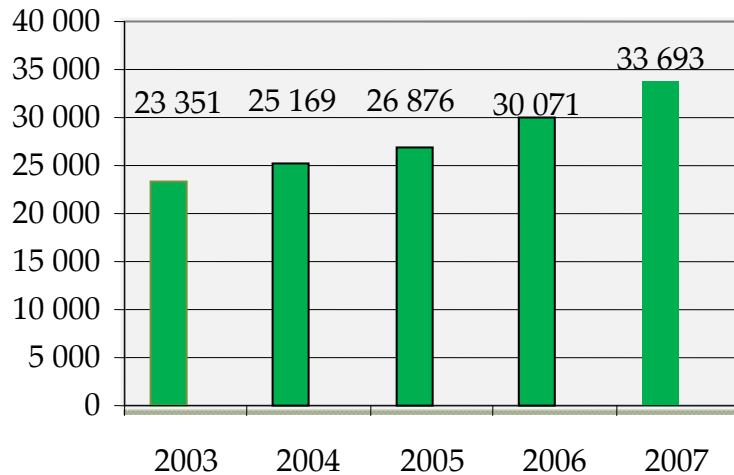
Yrittäjyys on yhteiskunnallisesti merkittävää, koska yritykset luovat työpaikkoja ja ovat merkittäviä työllistäjiä. Yrittäjyys on yhteiskunnan hyvinvoinnille elintärkeää, koska ne maksavat suoraan ja välillisesti suuren osan julkisista menoista, luoden yhteiskunnalle hyvinvointia. Yrityksillä on kehitystä edistävä vaikutus ja ne toimivat innovaatioiden lähteenä ja kehityksen moottoreina. Yritykset luovat kansainvälisiä yhteyksiä kaupankäynnillä. (Sutinen & Viklund 2007, 10.) Yritykset jalostavat kotimaista osaamista ja raaka-aineita tuotteiksi, joita voidaan myydä ulkomaille. Yritykset luovat uutta ja kehittävät vanhaa. (Jylhä ym. 2006, 10.)

Kuluttajan näkökulmasta yritykset tuottavat hyödykkeitä ja palveluja kuluttajille. Kilpailun avulla kuluttajalla on valinnanvaraa sekä tuotteiden ja palvelujen hinnat laskevat. Ihmiset ja ihmisryhmät ohjaavat ostopäätöksillään yritysten käyttäytymistä. (Sutinen & Viklund 2007, 10.)

Yrittäjän näkökulmasta yritystoiminta antaa hänelle toimeentulon, useille yrittäjille yritystoiminta on myös elämäntapa. Yrittäminen on keino päästä eteenpäin ja saada yhteiskunnallista arvostusta sekä mahdollisuus kokeilla omia rajojaan ja hyödyntää omaa osaamistaan. (Sutinen & Viklund 2007, 11.)

Kaupparekisterissä oli 415 000 yritystä vuoden 2008 lopussa, kun yrityksiin lasketaan yksityiset toiminimet, kommandiittiyhtiöt, avoimet yhtiöt, yksityiset ja julkiset osakeyhtiöt ja osuuskunnat, joista pois luetaan asunto-osakeyhtiöt. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008a.)

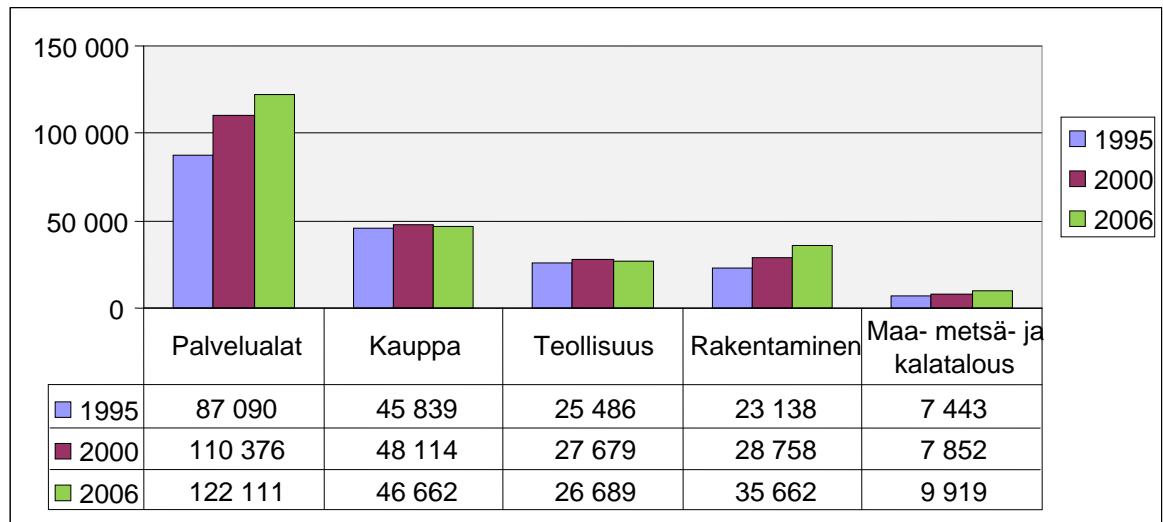
Kuviossa 5 kuvataan uusien yritysten perustamisilmoitusten kehittymistä vuosina 2003–2007.

KUVIO 5. Uusien yritysten perustamisilmoitukset vuosina 2003–2007 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008a, 14)

Keskimääräinen yritys Suomessa työllistää kuusi henkilöä, mikä on eurooppalaisesta keskitasoa. Yritykset työllistävät noin 1,3 miljoonaa henkilöä. Pk-yrityksiä oli 99,7 prosenttia yrityksistä ja ne työllistivät 61,7 prosenttia työvoimasta vuonna 2006. Toimialoista yritysten määrät ovat kasvaneet eniten palvelualueilla, joihin kuuluu kiinteistö- ja liike-elämän palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut henkilökohtaiset palvelut ja rakentaminen. (Työ ja elinkeinoministeriö 2008a.) Maan kaikista yrittäjistä 28 % toimii Uudellamaalla, jos luetaan pois alkutuotanto ja avustavat perheenjäsenet. Yrittäjien osuus työllisistä maakunnittain oli pienin Pohjois-Pohjanmaan, Pohjanmaan sekä Kanta-Hämeen alueella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009c, 95.)

Kuviossa 6 on kuvattuna yritysten lukumäärien muutokset toimialoittain vuosina 1995, 2000 ja 2006.

KUVIO 6. Yritysten lukumäärät päätoimialoittain vuosina 1995, 2000 ja 2006
(Työ ja elinkeinoministeriö 2008a)

Yrittäjien koulutustaso on perinteisesti ollut alempi kuin palkansaajien. Kuitenkin kasvava osa vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevista ikääntyvistä yrittäjistä on lopettanut yritystoiminnan ja jäänyt pois työelämästä, mikä on johtanut yrittäjien ja palkansaajien koulutuseron kaventumiseen. Vuonna 2007 yrittäjistä perusasteen koulutuksen omaavia oli 24 %, keskiasteen 43 %, alemman korkea-asteen koulutuksen saaneita 23 % ja ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneita 10 %. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009c, 97.)

Vuoden 2008 lopussa naisyrittäjiä oli maassamme 80 000, joka on kolmannes kaikista yrittäjistä, jos maa- ja metsätaloudenharjoittajia ei lasketa mukaan. Naisyrittäjyyttä ovat 2000-luvulla lisänneet mm. kotitalousvähennys ja kuntien palvelutuotannon avautuminen kilpailulle ja ostopalvelujen lisääntyminen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Naiset toimivat useimmiten yksinyrittäjinä, noin neljännes naisyrittäjistä toimii työnantajana. Naisia yrittäjänä työllistävät eniten henkilökohtaiset palvelut, liike-elämän palvelut sekä vähittäiskauppa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009c, 103–106.)

Konkurssien määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 38 prosenttia tammi-kesäkuussa 2009, jolloin pantiin vireille 1 735 konkurssihakemusta. Henkilökunnan määrä kaikissa konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 7 944, mikä on 2 893 enemmän kuin vuotta aiemmin. (Tilastokeskus 2009.)

Konkurssien määrä kasvoi maa-, metsä- ja kalataloutta lukuun ottamatta kaikilla tarkastelluilla päätoimialoilla. Eniten konkurssit lisääntyivät rakentamisen päätoimialalla. Alalla pantiin tammi-kesäkuussa vireille 415 konkurssia, mikä on 102 konkurssia enemmän kuin vuotta aiemmin. (Tilastokeskus 2009.)

4.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

Suomen hallitus otti keväällä 2003 osana talous- ja elinkeinopolitiikkaansa käyttöön yrittäjyyden politiikkaohjelman, jonka tarkoituksena on ollut tehostaa poik-kihallinnollista päätöksentekoa. Politiikkaohjelman tavoitteena on ollut varmistaa yritysten toimintaympäristön vakaa ja ennustettavissa oleva kehitys sekä huolehtia siitä, että eri hallinnonaloilla yrittäjyyden edistämiseen käytettävissä olevat resurssit hyödynnetään tehokkaasti. Ohjelmassa korostettiin yritysten ja yrittäjien merkitystä taloudellisen kasvun ja työllisyyden rakentajina. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yrittäjyyden politiikkaohjelman keskeisiä periaatteita olivat yritysten toimintaympäristön vakaa ja pitkällä aikavälillä ennustettavissa oleva kehitys sekä Suomen nostaminen yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen Euroopan kärkimaiden joukkoon. Keskeisiä seikkoja olivat myös markkinatalouden toimivuus sekä yritysten ja yrittäjien merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden luojina. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Vuosina 2003–2004 yrittäjyyden politiikkaohjelman osa-alueet olivat

- yrittäjyyskasvatus ja yritysneuvonta
- yritysten perustaminen, kasvu ja kansainvälistyminen
- yritystoimintaan vaikuttavat verot ja maksut
- alueiden yrittäjyys, yrityksiä koskevat säädökset ja markkinoiden toiminta.

(Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Vuosina 2005–2007 yrittäjyyden politiikkaohjelman viisi osa-aluetta kuvasivat yritystoiminnan elinkaaren eri vaiheita:

- yritystoiminnan aloittamisen edistäminen
- kasvuyrittäjyyden edellytysten parantaminen
- yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistäminen
- yrityspalveluiden kehittäminen osaamista ja innovatiivisuutta vahvistaen
- säädösympäristön ennustettavuus, markkinoiden toimivuus ja julkisen sektorin palvelutuotannon uudistaminen. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Valtioneuvoston Finnvera Oyj:lle luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta antamien sitoumusten uusimisen yhteydessä vuoden 2005 alussa korotettiin valtion korvausosuutta alkavista ja kasvuyrityksistä syntyvistä luotto- ja takaustappioista. Korotus mahdollisti Finnvera Oyj:lle suuremman riskinoton alkavien ja kasvavien yritysten osalta. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Uusi osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.9.2006. Uuden osakeyhtiölain mukaan yksityisen osakeyhtiön osakepääoman on oltava vähintään 2 500 euroa. Vanhojen pienyhtiöiden ei tarvinnut korottaa osakepääomaansa lain voimaantulon myötä. Yhtiöt saivat enemmän toimintavapautta, kun erilaisia rajoituksia ja muotomääräyksiä

vähennettiin ja uusia menettelytapoja tehtiin mahdolliseksi. Velkojien ja vähemmistöosakkeenomistajien oikeussuojaa koskevia säännöksiä tehostettiin. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yrittäjien sosiaaliturvan kannustavuutta on kehitetty mm. yrittäjien työttömyysturvaan 1.1.2005 lukien, jolloin luotiin yrittäjän jälkisuoja. Palkansaajan ja yrittäjän jälkisuojan tarkoituksena on helpottaa siirtymistä palkansaajasta yrittäjäksi tai yrittäjästä palkansaajaksi. Kun henkilö siirtyy palkansaajakassasta yrittäjäkassan jäseneksi tai yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi kuukauden kuluessa, säilyy jäsenyys yhdenjaksoisena. Kassan vaihtamisen jälkeinen jälkisuoja-aika on sama kuin aika, jona palkansaajan/yrittäjän työssäoloehdon uudessa työttömyyskassassa tulisi täyttyä. (Työttömyyskassojen yhteisjärjestö 2010.) Samalla parannettiin mahdollisuutta täyttää työssäoloehto. Yrittäjälle luotiin näin mahdollisuus katkeamattomaan ansioturvaan työttömyysturvassa hänen siirtyessään yrittäjästä palkansaajaksi. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Perheenjäsenten työttömyysturva-oikeuden parantaminen on toteutettu vuonna 2007. Koko yritystoiminnan tai oman työn lopettamista tai keskeytymistä ei edellytetä, kun yrittäjän perheenjäsen jää vaille työtä silloin, kun hänet työllistänyt tuotantosuunta lopetetaan. Muutokset koskevat perheenjäsentä, jolla ei ole ollut omaan osakeomistukseen tai vastaavaan asemaan perustuvaa määräysvaltaa yritystoiminnassa. Yrittäjien sosiaaliturvaa on muutettu parantamalla yrittäjien sairaskorvauksen karenssipäiviä, jotka ovat lyhentyneet vuoden 2006 alusta lukien yhdeksästä neljään päivään. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Vuoden 2007 alusta lähtien on työntekijän tai yrittäjän on ollut mahdollista saada osasairauspäivärahaa pitkien sairaslomien kohdalla. Vähintään 60 sairauspäivärahpäivää yhtäjaksoisesti kestäneen sairauden jälkeen työntekijällä tai yrittäjällä on mahdollisuus palata omaan työhönsä osa-aikaisesti ja saada palkan lisäksi osasai-

rauspäivärahaa. Yrittäjien työterveyshuollon parannukset tulivat voimaan vuoden 2006 alusta lukien. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Valmiuksia ryhtyä halutessaan yrittäjäksi on lisätty erityisesti yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen keinoin. Vuonna 2004 hyväksytyjen opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen linjausten ja toimenpideohjelman toteutus on käynnistynyt peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmia laadittaessa. Lisäksi viidessä yliopistossa on valmisteltu vuonna 2005 yrittäjyysstrategiat. Ammattikorkeakoulujen yhteinen yrittäjyysstrategia on hyväksytty huhtikuussa 2006. Tavoitteeksi asetettiin, että 10 vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta joka seitsemäs ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö toimii yrittäjänä. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yksinyrittäjä on voinut saada ensimmäisen työntekijän palkkaavien yritysten tukea, joka vastaa työnantajamaksujen määrää. Kokeilu alkoi vuoden 2007 kesäkuun alusta ja laajeni vuoden 2008 alusta 160 kunnan alueelle. Avustuskokeilu on voimassa vuoden 2011 loppuun. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Tavoitteena on ollut, että asiakas saa julkisia yrityspalveluja tasapuolisesti ja yhtäläisin perustein koko maassa mahdollisimman vaivattomasti ja saman toimintamallin pohjalta, niin sanotun yhden luukun periaatteella. Yritys-Suomi-palvelujärjestelmää uudistetaan erilaisilla toiminnoilla. Näitä ovat seudulliset yrityspalvelut, Yritys-Suomen verkko- ja puhelinpalvelut, innovaatiopalvelut sekä kasvuyrityspalvelut. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Verohallitus on toteuttanut maksuttoman, internetin kautta toimivan pientyöntantajien maksupalvelun, jonka avulla helpotetaan satunnaisten ja pientyöntantajien kuten esim. kotitalouksien, yhdistysten ja järjestöjen työntantajavelvoitteiden suorit-

tamista. Palvelu on otettu julkiseen käyttöön vuonna 2006. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä tuli voimaan 1.1.2007. Lainmuutos kannustaa velkajärjestelyssä olevia yrittäjiä hankkimaan lisätuloja. Velallinen saa pitää maksuohjelman aikana hankkimistaan lisätuloista puolet itsellään ja toinen puoli menee velkojen maksuun. Eduskunta hyväksyi lain yrityssaneerauksen muuttamisesta 23.1.2007. Muutoksen tavoitteena on edistää elinkelpoisten yritysten ohjautumista yrityssaneeraukseen sekä tehostaa saneeraushakemusten käsitteilyä tuomioistuimessa. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yritystoiminnan kasvuedellytyksiä on pyritty edistämään erityisesti palvelualoilla. Kasvuyritysten toimintaympäristöön liittyvien toimenpiteiden edistäminen määriteltiin yrittäjyyden politiikkaohjelman yhdeksi painopisteeksi vuonna 2004. Kasvuyrityspalvelu (Tekes, TE-keskukset, Finnvera ja Finpro) perustettiin vuonna 2005. Kasvuyrityspalvelun tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa yrityksen kehittämistä ja kasvua asiakaslähtöisesti. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Yritys- ja pääomaverotusta koskeva uudistus tuli voimaan 1.1.2005 lukien. Yhteisöverokantaa alennettiin 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomaverokantaa 29 prosentista 28 prosenttiin. Arvonlisäveron alaraja muutettiin liukuvaksi 1.1.2005 lukien. Myyjä ei ole verovelvollinen, jos tilikauden liikevaihto on enintään 8500 euroa. Huojennus pienenee asteittain liikevaihdon kasvaessa ja muuttuu täysimääräiseksi 22 500 euron vuosiliikevaihdon kohdalla. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007.)

Laki väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta tuli voimaan vuoden 2006 alusta lukien. Työnantaja voi vähentää verotilityksistään kokoaikaisten 54 vuotta täyttäneiden työntekijöiden kohdalla palkkatasoon sidotun summan. Tuen arvioi-

daan helpottavan ikääntyneiden työntekijöiden pysymistä työvoimassa ja työllisinä sekä parantavan erityisesti palvelualojen yrittäjien työllistämismahdollisuuksia. Tutkimuksessa ”The employment effects of low-wage subsidies” arvioitiin, millaisia vaikutuksia tukijärjestelmällä on ollut kohderyhmän työllisyyteen ja palkkakehitykseen pääasiassa yksityisellä sektorilla vuosina 2006–2007. Tutkimuksen mukaan matalapalkkatuki ei näin arvioituna lisännyt kohderyhmän kokonaistyöllisyyttä. Se ei lisännyt aiemmin matalapalkkaisten ja/tai vähän koulutettujen työttömien työllistymistodennäköisyyttä, eikä se kasvattanut tilastollisesti merkittävä tavalla kohderyhmän todennäköisyyttä säilyttää työpaikkansa Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyrityksiin (joista aineisto koostuu) kuuluvilla työntekijällä. Järjestelmä näyttää kuitenkin edesauttaneen sitä, että osa osa-aikaisista työntekijöistä siirtyi täysaikaisiksi työllisiksi tukivuosina. Tuki on näyttänyt hidastaneen kohderyhmän tuntipalkkojen kehitystä verrokkiryhmiin verrattuna. (Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2009.) Varallisuusvero poistui vuoden 2006 alusta lukien ja kotitalousvähennyksen maksimimäärä kaksinkertaistettiin vuoden 2006 alusta lukien (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007).

4.3 Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja sen tuki yrityksille

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittymisestä globaalissa taloudessa. Ministeriö muodostettiin vuoden 2008 alussa kauppa- ja teollisuusministeriöstä, työministeriöstä ja sisäasiainministeriön alueiden kehittämissä tehtävien yksiköstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a.)

Valtion aluehallinto on uudistunut vuoden 2010 alusta alkaen. TE-keskusten tehtävät ovat siirtyneet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin (ELY) 1.1.2010

alkaen. ELY-keskuksiin on koottu entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien sekä lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosastojen tehtäviä ja palveluita. Osa palveluista siirtyi samaan aikaan perustettuihin aluehallintovirastoihin (AVI). (ELY-keskus 2010a.)

ELY-keskukset antavat tukea pk-yrityksen perustamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen ja siellä on tarjolla neuvonta- ja koulutuspalveluja sekä rahoitusta. ELY-keskuksesta saa neuvoja ja apua liikeidean arviointiin sekä koulutusta yritystoiminnan aloittamiseen ja hallintaan. Myös yrityksen rekisteröintiin liittyviä asioita voi hoitaa ELY-keskuksessa. (ELY-keskus 2010b.)

ELY-keskuksesta saa myös tietoa erityisesti naisille suunnatuista yrityspalveluista, kuten koulutus- ja kehittämisohjelmista. Näillä erityispalveluilla pyritään kannustamaan naisia ryhtymään yrittäjäksi. Yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja vientiin ELY-keskuksella on tarjolla asiantuntija-apua ja rahoitusta. ELY-keskuksen neuvonta- ja koulutuspalvelut ovat joko maksuttomia tai hinnaltaan edullisia johtuen julkisesta rahoituksesta. (ELY-keskus 2010b.)

ELY-keskuksella on tarjolla palveluja yritystoiminnasta kiinnostuneille, yritystoimintaa käynnistäville ja jo yritystoimintaa harjoittaville. Seuraavassa on ELY-keskuksen neuvontapalveluita:

- yrittäjäominaisuuksien ja liikeidean arviointi
- yrityksen perustamisneuvonta, yritysnimen nimiesteneuvonta, kaupparekisterimaksut ja -neuvonta, keksintöasiamiespalvelut
- osuuskunta-, yritysten sijainti- ja koulutusneuvonta
- yrittäjäkoulutus, perustamisrahoitus, TE-toimiston starttirahaneuvonta
- yrityksen sukupolvenvaihdosasiat, ulkomaalaisen yritystoiminnan käynnistäjän neuvonta

- tutustuminen kaupparekisterin tietokantaan, kilpailija-, markkina- ja niemiestetutkimuksien tekeminen (Online-KATKA ja CD-KATKA)
- tutustuminen Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ja Keksintösäätiön peruspalveluihin sekä eri alojen toimialaraportteihin. (ELY-keskus 2010b.)

4.3.1 Yritysvalmennus

ELY-keskus järjestää aloittavalle yrittäjälle yrityksen perustamiseen liittyviä valmennuksia, joissa käydään läpi yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä asioita, kuten mm. liikeideaa, eri yritysmuotoja, yrityksen taloutta, rahoitusta ja markkinointia. Valmennukseen sisältyy usein myös yrityskohtaista konsultointia. Alkaville yrityksille suunnattu valmennus auttaa yrityksiä toiminnan käynnistysvaiheessa. Jo pitempään toimineiden yritysten valmennuksen tavoitteena on liikkeenjohtotaitojen kehittäminen sekä liiketoimintaosaamisen parantaminen. Koulutusohjelmat ovat pitkä- tai lyhytkestoisia. Yritystoimintaa harkitsevia ja jo yritystoimintaa harjoittavia naisia varten on tarjolla naisyrittäjyysneuvojen palveluja. Naisyrittäjyysneuvojat auttavat naisia ja naisyrittäjiä yritystoiminnan aloittamiseen sekä laajentamiseen liittyvissä kysymyksissä. Naisyrittäjyysneuvojen tehtävänä on myös verkottaa alueellisia, eri alueiden välisiä ja valtakunnallisia naisyrittäjyyttä edistäviä tahoja. (ELY-keskus 2009b.)

4.3.2 Konsultointipalvelut

ELY-keskuksen yrityskohtaisen konsultointipalveluiden periaatteena on, että yritys saa tarvitsemaansa ohjausta ja tukea toimintansa eri vaiheissa. Ennen konsultoinnin aloittamista yritys ja asiantuntija luovat yhteisen käsityksen yrityksen tämänhetkisestä kokonaistilanteesta ja sen edellyttämistä kehittämistoimenpiteistä.

Käytössä on erilaisia kehittämisohjelmia. ELY-keskukset toteuttavat pk-yritysten liikkeenjohdolle (johto- ja avainhenkilöt) suunnattuja liikkeenjohdon valmennusohjelmia. Valmennukset on suunniteltu pk-yritysten tarpeista lähtien ja ne sisältävät yleensä sekä kaikille yhteisiä koulutuspäiviä että yrityskohtaista konsultointia. (ELY-keskus 2010b.)

4.3.3 Yhteishankintakoulutus

Yritys tai muu työnantaja voi kouluttaa nykyisiä tai uusia työntekijöitään yhteistyössä työ- ja elinkeinohallinnon kanssa. Näin toteutettuun yhteishankintakoulutukseen voi osallistua myös yrittäjäksi ryhtyvä tai yrittäjä, joka osallistuu samaan koulutukseen työntekijöidensä rinnalla. Koulutus järjestetään työnantajan ja työ- ja elinkeinohallinnon yhdessä suunnittelemana, hankkimana ja rahoittamana. Opiskelijavalinnassa työnantajalla on keskeinen rooli. (ELY-keskus 2010b.)

Yhteishankintakoulutus on kolmen toisiaan täydentävän ja eri tarpeisiin suunnattua palvelua:

- **RekryKoulutus** – kun yrityksen tarpeisiin ei löydy ammattitaitoisia työntekijöitä, eikä lähiaikoina valmistu tarvittavia osaajia muusta koulutuksesta.
- **TäsmäKoulutus** – yrityksen ja sen henkilöstön tarpeisiin räätälöity ammatillinen perus- tai lisäkoulutus. Soveltuu myös määräaikaisiin lomautustilanteisiin.
- **MuutosKoulutus** – työnantaja voi auttaa taloudellisesta tai tuotannollisesta syystä irtisanottuja työntekijöitään löytämään uuden ammatin tai työpaikan tai tukea toistaiseksi lomautettuja työntekijöitään.

(ELY-keskus 2010b.)

Näitä koulutuksia voidaan yhdistää. Työ- ja elinkeinohallinto voi osallistua yhteishankintakoulutuksen rahoitukseen, jos sillä turvataan työvoiman saatavuutta, edistetään työnantajan toimintaedellytyksiä, pidennetään työuria, säilytetään työpaikkoja ja ennaltaehkäistään työttömyyttä. Yhteishankintakoulutuksena ei voida rahoittaa työnantajan vastuulle kuuluvaa henkilöstökoulutusta, esim. työtehtäviin perehdyttämistä tai yleistä ammattitaidon ylläpitämistä. Koulutusohjelma räätälöidään osallistujien tarpeiden mukaan. Työ- ja elinkeinohallinto osallistuu koulutuksen sisällön suunnitteluun ja hankkii kouluttajan. Työnantaja sekä työ- ja elinkeinohallinto valitsevat opiskelijat yhdessä. (ELY-keskus 2010b.)

4.3.4 Tykes (Työelämän kehittämisohjelma)

Työelämän kehittämisohjelma Tykes tukee suomalaisten työpaikkojen toimintatapojen kehittymistä ja sen tavoitteena on tuottavuuden ja työelämän laadun samanaikainen parantuminen. Ohjelman rahoittamissa projekteissa johto ja henkilöstö kehittävät toimintaa yhteisvoimin ja siihen voivat osallistua kaikenkokoiset työpaikat kaikilta toimialoilta maan kaikilta alueilta. Tykes-ohjelman myöntämä rahoitus kohdistuu projekteissa syntyviin asiantuntijakustannuksiin. Tuottavuuden ja kilpailukyvyyn lisääminen voi kohdistua esimerkiksi työprosessien, tuotteiden ja palvelujen laadun tai asiakasrajapinnan kehittämiseen. Työelämän laadun edistäminen voi kohdistua esimerkiksi työntekijöiden osaamisen parempaan hyödyntämiseen, vaikutusmahdollisuuksiin oman työn kehittämisessä tai yhteistyön lisäämiseen eri ryhmien välillä. (ELY-keskus 2010b.)

4.3.5 Viennin edistäminen

ELY-keskuksessa on käytössä sekä oma että valtakunnallinen vienninedistämisen ja kansainvälistymisen asiantuntijaverkosto. ELY-keskus auttaa kansainvälistymisen kehittämisessä ja kokoaa asiantuntijatiimin sekä selvittää rahoitusmahdollisuuksia. Ennen viennin ja muiden kansainvälistymiseen liittyvien toimien käynnistämistä ELY-keskus selvittää onko yrityksellä riittävät valmiudet kansainvälisille markkinoille. Globaali-kansainvälistämishjelman avulla arvioidaan yrityksen kansainväliset toimintavalmiudet ja laaditaan kehittämissuunnitelma. ELY-keskuksen tarjoamia palveluita vientiä aloittavalle yritykselle ovat

- vienti- ja kansainvälistymisneuvonta, vientivalmiuksien arviointi
- ohjaus kansainvälistymissuunnitelmien laatimisessa, yritysten ja niiden henkilöstön kansainvälistymisvalmiuksien kehittäminen
- kansainvälistymisen rahoitusneuvonta ja -tuki, yritysten välisten vientiyhteistyöverkostojen luominen
- ohjaus eri tietolähteisiin ja yhteistyökumppaneiden palveluihin.

(ELY-keskus 2010b.)

4.3.6 Kehittämisasiavustuksia

Yrityksen kehittämissiavustusta voidaan myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa taikka laajentaa tai kehittää sitä. Asiavustuksen kohteena olevan hankkeen tulee olla yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittävä. Yrityksen kehittämissiavustusta voidaan myöntää investointeihin, muihin kehittämistoimenpiteisiin sekä lisäksi pienelle yritykselle uusien työpaikkojen aiheuttamien palkkamenojen ja muiden toiminnan

aloittamiseen tai laajentamiseen liittyvien menojen perusteella. (ELY-keskus 2010b.)

ELY-Keskus voi myöntää valmistelurahoitusta hankkeisiin, joilla valmistellaan pk-yritysten tutkimus- ja kehittämistoimenpiteitä. Valmistelurahoituksella edistetään yrityksessä jo aikaansaadun lupaavan kehittämissidean edellyttämiä toimenpiteitä. Valmistelurahoituksella myös nopeutetaan uusien innovatiivisten liiketoimintojen käynnistymistä sekä autetaan yritystä kansainvälistymään ja nostamaan nykyistä osaamistasoaan. Valmistelurahoitusta voi saada vain toimenpiteisiin, joissa on kyse tavanomaisesta toiminnasta poikkeavasta yrityksen liiketoiminnan tai sen jonkin osa-alueen merkittävästä hankkeenomaisesta kehittämisestä. (ELY-keskus 2010b.)

Energiatukea voidaan myöntää energian säästöä, energian käytön tehostamista ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistäviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille ja yhteisöille energiansäästöselvitykseen, jonka suorittaa hyväksytty asiantuntija. Energian säästöä ja kotimaisten energialähteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin on myös mahdollista hakea tukea. (ELY-keskus 2010b.)

Yksin toimintaa harjoittavalle yrittäjälle voidaan myöntää yrityksen kehittämisavustusta ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen vuoden 2011 loppuun (avustus yksinyrittäjälle ensimmäisen työntekijän palkkamenoihin). Avustuksen määrä on 30 % palkattavan työntekijän palkasta ensimmäisten 12 kuukauden ajalta ja 15 % seuraavien 12 kuukauden ajalta. (ELY-keskus 2010b.)

Avustus voidaan myöntää, jos

- työntekijän työpaikka sekä työnantajan kiinteä toimipaikka ovat I tukialueella tai Forssan, Eteläisten Seinänaapurien, Etelä-Pirkanmaan, Heinolan,

Imatran, Jämsän, Keuruun, Kouvolan, Kotka-Haminan, Lappeenrannan, Seinäjoen taikka Vakka-Suomen seutukunnan alueella

- työntekijä palkataan toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen
- työntekijän työaika on vähintään 25 tuntia viikossa(ELY-keskus 2010b.)

Kuljetustukijärjestelmällä ylläpidetään harvaan asuttujen alueiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvaa kustannusrasitetta. Suomessa on maksettu kuljetustukea vuodesta 1973 alkaen. Kuljetustukea voidaan myöntää Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnissa, Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa, Kaustisen seutukunnassa sekä entisen Ullavan kunnan alueella sijaitsevien pk-yritysten valmistamien tuotteiden kuljetuksista. Kuljetustukea voidaan myöntää edellä mainituilla alueilla sijaitsevien pienten ja keskisuurten yritysten valmistamien tuotteiden valmistuspaikalta alkavista kuljetuksista Suomen alueella tapahtuvan kuljetuksen osalta. Kun tuote on valmistettu edellä mainituilla alueilla, tukea voidaan myöntää myös satamatoiminnoista, jotka tapahtuvat Merikarvian kunnassa tai sen pohjoispuolella sijaitsevissa Pohjanlahden satamissa tai laivauspaikoissa taikka Saimaan vesistöalueen satamissa tai laivauspaikoissa. (ELY-keskus 2010b.)

Kyläkauppatuki on tarkoitettu kyläkaupoille, jotka sijaitsevat haja-asutusalueilla ja joiden päivittäistavaroiden myyntipinta-ala on alle 400 m² sekä päivittäistavaroitten vuosimyynni on alle kaksi miljoonaa euroa. Avustuksen piirissä ovat myös myymäläautot. Avustusta voidaan myöntää sellaiseen kyläkaupan investointiin, jonka voidaan arvioida parantavan tai monipuolistavan kyläkaupan palveluja. (ELY-keskus 2010b.)

ELY-keskukset palvelevat yrityksiä ja yksityisiä henkilöitä immateriaalioikeusasioissa ja keksintötoiminnassa. ELY-keskusten keksintöasiamies neuvoo, kuinka

keksintö voidaan suojata ja antaa maksutonta neuvontaa keksintöjen hyödyntämisen eri vaiheissa. Hän arvioi myös keksinnön uutuutta ja keksinnöllisyyttä, arvioi tuotteen teknisiä ja kaupallisia mahdollisuuksia, neuvoo suojausvaihtoehtoissa, avustaa asiantuntija- ja tuotekehityspalvelujen saamisessa, neuvoo keksintöjen tuotekehityksen rahoitusvaihtoehtoista ja ohjaa keksintöjen markkinoinnissa. (ELY-keskus 2010b.)

4.3.7 Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut työnantajille

TE-toimisto tarjoaa työnantajalle apua henkilöstön hankintaan, mutta tarvittaessa myös henkilöstön kehittämiseen ja vähentämiseen. Työvoiman hankinnan ja välityksen lähtökohtana on aina työnantajan toimeksianto ja palvelu räätälöidään sen mukaan. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009a.)

Rekrytoinnissa käytössä ovat seuraavat palvelut:

- avoimen työpaikan vastaanottaminen ja julkaiseminen sovituissa kanavissa
- työpaikan täyttämiseen liittyvä neuvonta
- sopivien ehdokkaiden etsiminen ja esittely työnantajalle
- työntekijöiden kouluttaminen suoraan työnantajan tarpeisiin (yhteishankintakoulutus)
- rekrytoinnin lisäpalvelut (HRV-palvelut, henkilöstövuokraus)
- kansainvälinen työnvälitys (Eures-palvelut)
- mahdollisuus rekrytointitilaisuuksien järjestämiseen mm. työ- ja elinkeinotoimiston työnhakukeskuksissa. (Työ ja elinkeinotoimisto 2009c.)

Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät painottuvat aiempaa vahvemmin elinkeinopolitiikkaan TE-toimistojen asemaa vahvistetaan alueen elinkeinopoliittisena vai-

kuttajana sekä seudullisten yrityspalvelujen toimijana ja kumppanina. Yhteistyöverkostossa pyritään synnyttämään uutta yritystoimintaa ja kehittämään olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä. TE-toimisto toimii seudullisessa yrityspalveluverkostossa aloitteellisesti. Yritykset saavat verkostoyhteistyön kautta neuvontaa, koulutusta sekä kehittämis- ja rahoituspalveluita. Yrityspalvelut suunnataan mikroyrityksille ja pk-yrityksille ja palveluilla tuetaan yrityksiä aloitus-, kasvu- ja muutostilanteissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009c)

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkatukea työttömän työnhakijan työllistämiseen. Tuki on harkinnanvaraista ja edellytykset sen saamiseen selvitetään tapauskohtaisesti. Palkkatuetun työn tulee edistää työttömän sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää työsopimussuhteessa tehtävään työhön tai oppisopimuskoulutukseen. Sitä voivat saada kunnat, yritykset ja muut yksityisen sektorin työnantajat kuten mm. yhdistykset, säätiöt ja kotitaloudet sekä sosiaaliset yritykset. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009d.)

4.4 Tekes (Teknologian kehittämiskeskus) ja Finnvera

Tekes auttaa yrityksiä muuttamaan kehittämiskelpoisen idean liiketoiminnaksi tarjoamalla rahoitusta ja asiantuntijapalveluja. Tekesillä on rahoitusta ja siihen liittyvää asiantuntemusta tutkimus- ja kehitysprojekteihin kaiken kokoisille yrityksille. Palveluita ovat mm. avustukset, lainat, innovaatiopalveluiden hankinta pk-yrityksille, avustus rajattuihin ostopalveluihin, liiketoiminnan käynnistämiseen nuorille innovatiivisille pienille yrityksille sekä avustusta (ja lainaa) yrityksen kokonaisrahoitukseksi. Sillä on toimipisteitä Helsingissä sekä kuudessa kaupungissa ulkomailla. ELY-keskuksissa eri puolilla Suomea sijaitsevat innovaatioiden ja kansainvälistyvän liiketoiminnan vastuualueet, jotka tarjoavat Tekesin palveluja osana Tekesin verkostoa. (Tekes 2009.)

Tekes edistää suomalaisten yritysten ja tutkimusryhmien verkottumista kansainvälisten kumppanien kanssa. Sen ohjelmat järjestävät kansainvälisiä seminaareja ja edistävät yliopistojen ja yritysten tutkijaliikkuvuutta. Ohjelmat välittävät myös tietoa kansainvälisistä innovaatio- ja markkinatrendeistä. Tekes on osa FinNode-verkostoa, joka vahvistaa yhteyksiä kansainvälisiin osaamisen keskittymiin Yhdysvalloissa, Kiinassa, Japanissa ja Venäjällä. Euroopassa Tekes on mukana kehittämässä eurooppalaista tutkimusaluetta ja vaikuttamassa laajan innovaationäkökulman ja elinkeinoelämän tavoitteiden voimistumiseen Euroopan unionin innovaatiotoiminnassa. (Tekes 2009.)

Finnvera Oyj on Suomen valtion omistama erityisrahoitusyhtiö. Se tarjoaa asiakkailleen lainoja, takauksia, pääomasijoituksia ja vientitakuuta. Finnvera tarjoaa rahoitusta ja asiantuntemusta yritystoiminnan aloittamiseen liittyviin rahoitustarpeisiin sekä yrityksen kasvu- että erilaisten kehittämis- ja muutostilanteisiin. Finnvera on Suomen virallinen vientitakuulaitos, Export Credit Agency (ECA), jonka takuusitoumuksista Suomen valtio vastaa. Se rahoittaa hyvään liikeideaan perustuvaa, kannattavan liiketoiminnan edellytykset täyttävää yritystoimintaa silloin, kun yrityksen omat resurssit tai vakuudet eivät riitä rahoituksen hankkimiseen kaupallisilta markkinoilta. Finnvera takaa viennin rahoitukseen liittyviä poliittisia tai kaupallisia riskejä. Poliittiset riskit ovat suomalaisen viejäyrityksen asiakkaan sijaintimaan taloudellisesta tai poliittisesta tilanteesta aiheutuvia riskejä. Kaupalliset riskit liittyvät joko ostajaan tai sen rahoittajapankkiin. Finnveran toimintaa ohjaavat valtion asettamat elinkeino- ja omistajapoliittiset tavoitteet. Niitä ovat muun muassa aloittavan yritystoiminnan lisääminen, pk-yritysten muutostilanteiden rahoituksen mahdollistaminen sekä yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja viennin edistäminen. Yhtiön toiminnalta edellytetään itsekannattavuutta. (Finnvera 2009.)

4.5 Patenti- ja rekisterihallitus ja Keksintösäätiö

Teollisoikeuksien ja yritys- ja yhteisötoiminnan asiantuntijaorganisaationa Patentti- ja rekisterihallitus edistää ja kehittää yrittäjyyttä, innovatiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti. Patentti- ja rekisterihallitus vaalii henkistä pääomaa ja tukee teknistä ja taloudellista kehitystä varmistamalla, että yritykset, yhdistykset ja säätiöt voivat toimia oikeudellisesti maassamme. Samoin se varmistaa, että keksijät, tutkijat, tuotekehittäjät, valmistajat ja markkinoijat voivat saada patentin, tavaramerkin, mallioikeuden tai muun teollisoikeudellisen suojan ja että suomalaisten edut turvataan kansainvälisesti. (Patentti- ja rekisterihallitus 2009a.) Patentti- ja rekisterihallituksen asioissa palvelevat ympäri Suomea kauppakamarit, maistraatit, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, uusyrityskeskukset, verotoimistot sekä yliopistoissa ja korkeakouluissa toimivat innovaatioasiamiehet. (Patentti- ja rekisterihallitus 2009b.)

Keksintösäätiö on maamme merkittävin yksityishenkilöiden, yliopistotutkijoiden ja mikroyritysten keksintötoiminnan neuvoja ja tukija. Säätiö tukee ja edistää suomalaista keksintötoimintaa sekä keksintöjen kehittämistä ja hyödyntämistä. Säätiön asiantuntemus painottuu erityisesti uusien ideoiden kehittämisen alkuvaiheeseen. Keksintösäätiön rahoitus on riskirahoitusta, jolla pyritään antamaan keksinnölle mahdollisuus päästä tuotteeksi markkinoille. Keksintösäätiön päätoimipiste on Innopolissa, Espoon Otaniemessä. Asiakkaita palvelevat lisäksi keksintöasiamiehet ELY-keskuksissa ja innovaatioasiamiehet yliopistoissa ja korkeakouluissa. (Keksintösäätiö 2009.)

4.6 Sitra ja Suomen Teollisuussijoitus Oy

Sitra on Suomen itsenäisyyden juhlarahaston itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, joka edistää yhteiskunnan hyvinvointia eduskunnan valvonnassa. Sitra perustettiin Suomen Pankin yhteyteen vuonna 1967 Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhlan kunniaksi. Sitra siirtyi eduskunnan alaiseksi itsenäiseksi rahastoksi vuonna 1991. Sitran toiminta rahoitetaan peruspääoman ja rahoitustoiminnan tuotoilla. Lain mukaan Sitran tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Sitran toimintaa ohjaa visio menestyvästä ja hyvinvoivasta Suomesta. Se vauhdittaa Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia määräaikaisten ohjelmien avulla. Ohjelmien tavoitteena on saada aikaan muutoksia siten, että yhteiskunnan laajemmat rakenteet muuttuvat yhtä aikaa ihmisten arkipäivään vaikuttavien käytäntöjen kanssa. Tällä hetkellä käynnissä olevat ohjelmat ovat: terveydenhuolto, kuntaohjelma, energia ja koneteollisuus. Ohjelmien keinovalikoimaan kuuluvat mm. selvitykset, strategiaprocessit, kokeiluhankkeet, liiketoiminnan kehittäminen ja yritysrahoitus. Käytettävät keinot vaihtelevat ohjelmakohtaisesti. (Sitra 2009.)

Suomen Teollisuussijoitus Oy on valtion pääomasijoitusyhtiö, joka edistää pääomasijoitustoiminnan keinoin suomalaista yritystoimintaa, työllisyyttä ja talouden kasvua. Yhtiö sijoittaa valtion omaisuuden myynnistä kertyneitä varoja suomalaisen yritystoiminnan kasvuun ja kansainvälistymiseen. Teollisuussijoitus sijoittaa pääomasijoitusrahastoihin ja suoraan kasvuyrityksiin yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. Kaikille toimialoille pääomasijoituksia tarvitaan kohdeyritysten kasvun rahoitukseen, yrityksistä versoviin uusiin liiketoimintahankkeisiin, merkittäviin teollisiin investointeihin sekä toimiala- ja yritysjärjestelyihin. Yhtiön sijoitusten kokonaismäärä on noin 600 miljoonaa euroa. (Suomen Teollisuussijoitus Oy 2009.)

4.7 Nivala-Haapajärven seutukunnan kehitysyhtiön (NIHAK) palvelut

Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämissyhtiö NIHAK Oy on Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven, Reisjärven ja Kärsämäen omistama elinkeinoyhtiö, joka on aloittanut toimintansa vuonna 2005. NIHAK:ssa yrityspalveluista vastaavat toimitusjohtaja ja viisi elinkeinoasiamiestä, joiden toimipisteet ovat eri kunnissa. NIHAK:lta saa yrityksen perustamiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen tarjolla olevat julkiset palvelut. Näiden palveluiden lisäksi NIHAK auttaa esimerkiksi sukupolvenvaihdoksissa, rahoitusjärjestelyissä ja tilanteissa, joissa yritykselle etsitään sopivaa sijaintipaikkaa ja toimitiloja. Kehittämissyhtiö on mukana myös hanketoiminnassa. (NIHAK 2009.)

NIHAK:lla on käytössä netissä toimiva Yritystulkki - yrittäjän tietopankki. Siellä on paikallista tietoa yritystoiminnan eri osa-alueilta. Sieltä löytyy tietoa ja apua mm. liiketoiminnan suunnitteluun, hinnoitteluun, kustannuslaskentaan, rahoitukseen ja yritysmuotoihin. NIHAK:n yrityshautomossa yritysideasta jalostetaan kannattavaa liiketoimintaa yhteistyössä yrittäjän kanssa. Hautomoon pääsyn ehtona on, että liikeidealla on kasvu- ja menestymismahdollisuudet. Hautomossa kehitetään yrityksen liiketoimintaprosesseja tarjoamalla yrittäjälle yritystoiminnan suunnittelu-, kehittämis- ja rahoituspalveluja. Palvelut räätälöidään aina yrityksen tarpeiden mukaan. Hautomoaika vaihtelee 1 – 2 vuoteen. (NIHAK 2009.)

Viennin edistämiseksi Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun kauppakamari ja Oulun seutu Yrityspalvelut ovat yhdessä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun seudullisten elinkeino-organisaatioiden kanssa lähteneet rakentamaan tiiviimpää yhteistyötä alueilla. Palvelu on tarkoitettu tiivistämään seutukuntien toimijoiden keskinäistä yhteistoimintaa ja työnjakoa vientimarkkinoihin liittyen. Vientinyrkki-palvelun kautta yrittäjä saa tietoa kansainvälisestä viennistä ja siihen liittyvistä tapahtumista ja messuista. (NIHAK 2009.)

5 STARTTIRAHA

5.1 Starttirahajärjestelmän taustaa

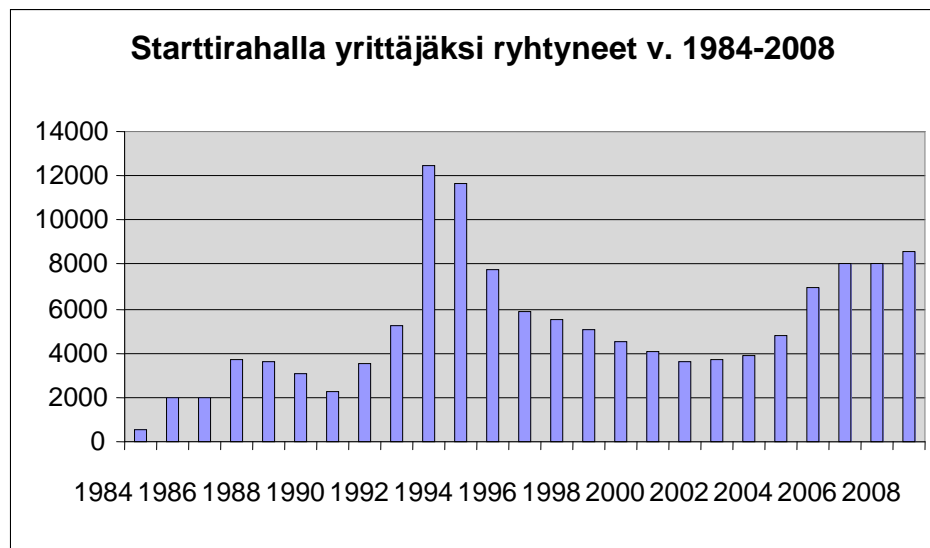
Starttiraha on työ- ja elinkeinotoimiston maksamaa tukea yrittäjäksi ryhtyvälle. Starttirahan tarkoituksena on edistää uuden yritystoiminnan ja työpaikkojen syntymistä Suomessa. Starttirahajärjestelmä on kokeiluluonteisena aloitettu vuonna 1984. Starttirahajärjestelmä vakinaistettiin vuonna 1988. Yrittäjyyteen kannustimena starttirahajärjestelmää muutettiin vuoden 2005 alusta kolmevuotisenä kokeiluna siten, että starttirahaa voidaan myöntää työttömien työnhakijoiden lisäksi palkka- tai kotityöstä yrittäjiksi ryhtyville sekä opintonsa päättäneille. (Stenholm 2007, 9.) Starttirahakokeilu vakinaistettiin 1.1.2008 alkaen (Työ- ja elinkeinotoimisto 2007).

Stenholm (2007) on tutkinut vuonna 2005–2006 myönteisen ja kielteisen starttirahapäätöksiä saaneita hakijoita tutkimuksessaan ”Starttiraha yrittäjyyden avaimena – Jatkokokemuksia starttirahakokeilusta 2005–2007”. Kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana starttirahalla perustettujen yritysten eloonjäämisasteet olivat yritysten yleisiä eloonjäämisasteita korkeampia. Vuonna 2005 perustetuista starttirahayrityksistä oli tutkimushetkellä toiminnassa edelleen runsas 87 prosenttia. (Stenholm 2007, 69.)

Metsä-Tokila ja Orjala (2008, 1) ovat tutkimuksessaan ”Starttirahan merkitys aloittavalle yrittäjälle” tarkastelleet Turun Seudun Uusyrityskeskus Generaattorin yritysneuvonnan asiakkaita vuonna 2004. Generaattorista neuvontapalveluita käytti tuona vuonna 154 henkeä, joista 115 sai puoltavan starttirahalausannon yritysneuvojalta, lausunto oli edellytyksenä, että aloittava yrittäjä voi hakea starttirahaa. Tutkimuksessa selvitettiin, kuinka tärkeää starttirahatuki oli näille kahdeksalle-

kymmenelle yrittäjälle liiketoiminnan alkuvaiheessa ja miten he haluaisivat kehittää starttirahasysteemiä paremmaksi. Tutkimustulosten perusteella aloittava yrittäjä hyötyy selvästi starttiraha-avusta yritystoimintansa alkuvaiheessa. Starttirahayritykset jäävät selkeästi muita yrityksiä todennäköisemmin henkiin ns. kuolemanlaakson vaiheessa, jolla tarkoitetaan yleensä yrityksen viittä ensimmäistä toimintavuotta. Suurin osa tutkimukseen haastatelluista piti starttirahaa hyvin tärkeänä tukimuotona aloittavalle yrittäjälle. (Metsä-Tokila & Orjala 2008.)

Kun starttirahajärjestelmä alkoi vuonna 1984, tehtiin päätöksiä 500 kappaletta. Starttirahapäätöksiä huippuvuosia ovat olleet vuosi 1993, jolloin päätöksiä tehtiin 12 448 kappaletta sekä vuosi 1994, jolloin päätöksen määrä oli 11 620 kappaletta. Kun vuonna 2004 starttirahalla aloitti 4 780 uutta yritystä, starttirahauudistuksen tultua voimaan vuonna 2005 vastaava luku oli 6 900. Starttirahaa vuonna 2008 myönnettiin 8 550 kappaletta. (Härkin 2009.) Kuviossa 7 on kuvattu starttirahapäätöksiä vuosilta 1984–2008.

KUVIO 7. Starttirahalla yrittäjäksi ryhtyneet v. 1984–2008 (Härkin 2009)

Starttirahaa koskevia säädöksiä ovat muun muassa laki julkisesta työvoimapolvelusta (1295/2002 muut. 1177/2007), työttömyysturvalaki (1290/2002), Valtioneu-

voston asetus julkisesta työvoimapalvelusta (1344/2002), Valtioneuvoston asetus julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista (1346/2002 muut. 1286/2007), valtioneuvoston asetus julkisen työvoimapalvelun toimeenpanosta (1347/2002) ja valtioneuvoston asetus työttömyysetuuden työvoimapolitiittista edellytyksistä (1351/2002). (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

5.2. Starttirahan myöntämisen edellytykset

Starttiraha on harkinnanvarainen tuki, joka on tarkoitettu turvaamaan yrittäjän toimeentulon sinä aikana, jonka päätoimisen yritystoiminnan käynnistäminen ja yritystoiminnan vakiinnuttaminen arvioidaan kestävän, kuitenkin enintään 18 kuukauden ajan. Starttirahan myöntää TE-toimisto (työ- ja elinkeinotoimisto), jossa starttirahan hakija on työttömänä työnhakijana tai TE-toimisto, jossa starttirahan hakija on henkilöasiakkaana. Starttirahaa haetaan työ- ja elinkeinotoimistolta Työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella, jossa selvitetään mm. yrityksen toiminta- ja rahoitussuunnitelma. Taloudellisen tuen tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota aloitettavaan yritystoimintaan ja starttirahaa hakevan asiakkaan tilanteeseen. Huomiota kiinnitetään muun muassa yritystoiminnan luonteeseen ja sen edellyttämään rahoitukseen kuten mm. millaisia investointeja yritystoiminnan aloittaminen edellyttää sekä kuinka paljon vierasta pääomaa yritykseen tarvitaan ja miten rahoitus hoidetaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Jos yritystoiminta edellyttää suuria investointeja, jotka rahoitetaan pitkälti lainoilla ja yritystoiminta on luonteeltaan sellaista, että yritystoiminnan tulevat viiveellä, yrittäjän voidaan arvioida tarvitsevan starttirahaa toimeentulonsa turvaamiseksi. Jos yritystoiminnan aloittaminen ei edellytä juurikaan investointeja eikä yritystoiminnan käynnistämiseen tarvita vierasta pääomaa ja yritystoiminta on luonteeltaan sellaista, että tuloja alkaa tulla välittömästi, yrittäjän voidaan arvioida saavan

toimeentulonsa yritystoiminnasta eikä tarvetta starttirahaan näin ollen ole. Starttirahan myöntämiselle ei ole perusteita tilanteessa, jossa yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulo on muutoin turvattu. Päätöksessä otetaan huomioon mm. alan yritysten kilpailutilanne ja uuden yritystoiminnan tarve paikkakunnalla. Starttirahaa voidaan myöntää työttömälle työnhakijalle sekä lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston henkilöasiakkaalle (=ei-työttömille työnhakijoille), jotka siirtyvät kokoaikaisiksi yrittäjiksi muun muassa palkkatyöstä, opiskelusta tai kotityöstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Starttirahan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on yrittäjäkokemusta tai yrittäjäkoulutusta. Yrittäjäkoulutus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan starttirahan maksamisen aikana. Yrittäjäkoulutuksen suorittaminen voidaan asettaa starttirahapäätöksessä tuen maksamisen ehdoksi. Starttirahan myöntämisen näkökulmasta keskeistä on, että yrittäjäkoulutus antaa käytännön valmiuksia yrityksen perustamiseen ja yrittämiseen liittyvissä kysymyksissä. Varsinaisen yrityksen perustamista suunnitteleville tai sen juuri perustaneille tarkoitettun yrittäjäkoulutuksen sisältönä on muun muassa perustietojen antaminen yrityksen perustamisesta, markkinoinnista ja taloudellisesta suunnittelusta sekä liikeidean kehittäminen tai täsmentäminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen. Tavoitteena on, että koulutuksen jälkeen henkilöillä olisi riittävät valmiudet, keinot ja suunnittelun välineet yritystoiminnan aloittamiseen oman liikeidean pohjalta. Työvoimakoulutuksena järjestetään alkaville yrittäjille tarkoitettuja kursseja, jotka ovat koulutettaville maksuttomia. Myös ELY-keskukset sekä monet oppilaitokset järjestävät sopivaa koulutusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Starttirahan myöntämisen muita edellytyksiä ovat seuraavanlaiset:

- hakijalla arvioidaan olevan muutoin riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan yritystoiminnan laatu ja vaativuus huomioon ottaen

- aiotulla yritystoiminnalla täytyy olla edellytyksiä kannattavaan toimintaan, että starttirahaa voidaan myöntää
- starttirahan hakija ei saa valtionavustusta omiin palkkakustannuksiin eikä hänelle makseta työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta
- yritystoimintaa ei ole aloitettu ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty
- yritystoiminta ei ilmeisesti käynnistyisi ilman hakijalle myönnettävää tukea
- starttirahan myöntäminen ei vääristä samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Starttirahajärjestelmän tarkoituksena ei ole tukea epäitsenäistä yrittäjyyttä, toisin sanoen menettelyä, jossa työntekijä siirtyy tekemään aiemmalle työnantajalleen samaa työtä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä ja jos hakijan esittämän liiketoimintasuunnitelman perusteella tai muutoin on ilmeistä, että hakijan pääasiallinen toimeksiantaja olisi hänen aiempi työnantajansa.) Starttirahaa voidaan myöntää ulkomaalaiselle (EU-maan kansalaiselle tai muulle ulkomaalaiselle), joka oleskelee Suomessa laillisesti. Starttirahaa ei myönnetä ulkomaille perustettavaan yritykseen, koska starttirahan tarkoituksena on edistää yrityksen ja työpaikkojen syntymistä Suomessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Yrittäjäehdokkaan neuvonnan ja starttirahan myöntämisedellytysten arvioimiseksi TE-toimisto voi ennen starttirahan myöntämistä ohjata yrittäjäehdokkaan asiantuntijapalveluihin. Asiantuntijapalveluiden seurauksena TE-toimisto saa asiantuntijalausunnon eli starttiselvityksen. Asiantuntijapalvelut voidaan hankkia joko ostopalveluina tai viranomaisyhteistyön kautta, jolloin ne ovat maksuttomia. Asiantuntija arvioi yritystoiminnan käynnistymistä, yrittäjän lisäkoulutus- ja jatkoneuvontatarpeita sekä antaa TE-toimistolle lausunnon starttirahan jatkohakemusta varten. Yritysidean ja starttirahan myöntämisedellytysten arviointiin liittyvät asi-

antuntijapalvelut ovat yrittäjäehdokkaalle/yrittäjälle maksuttomia. Starttiselvitys on kirjallinen lausunto, joka sisältää muun muassa hakijan yrittäjäominaisuuksien ja liikeidean arviointia sekä alueen kilpailutilanteen ja markkinoiden tutkimista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Valtion talousarviossa on varattu määräraha starttiselvitysten hankintaan. Työ- ja elinkeinokeskus voi hankkia selvitykset keskitetysti tai siirtää ne TE-toimistoille hankittaviksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.) Nivala-Haapajärven seutukunnan starttirahahakemukset käsittelee ja päätökset tekee Haapajärven toimipisteessä Jukka Nilivaara. Starttirahahakemuksen jättäneet Nilivaara haastattelee ja pyytää tarvittaessa starttiselvityksen Oulun Uusyrityskeskuselta hakijan yrittäjäominaisuuksien ja liikeidean arviointia sekä alueen kilpailutilanteen ja markkinoiden tutkimista varten. (Nilivaara 2009.)

5.3 Starttirahapäätöksen pituus ja korvaus

Starttirahapäätös tehdään yleensä kahdessa jaksossa. Jakson pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Jos kahden jakson jälkeen arvioidaan olevan edelleen tarvetta toimeentulon turvaamiseen, voidaan starttirahaa myöntää kolmannelle jaksolle, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajaksi. Starttirahaa voidaan maksaa näin ollen enintään 18 kuukautta. Starttirahaa voidaan myöntää ensimmäisen ja toisen jakson aikana enintään 12 kuukautta. Sen jälkeen starttirahaa voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan perusteella ajaksi, jonka yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiselle arvioidaan olevan tarvetta, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajaksi. Näitä edellä mainittuja tapauksia ovat esimerkiksi seuraavanlaiset tilanteet:

- yritykseen on palkattu uusia työntekijöitä yrittäjäksi ryhtyneen lisäksi, yritystoiminta on sen luonteista, että palvelujen tai tuotteiden tuotekehitys, tuotteistus ja tuottaminen tai markkinoille saattaminen kestää tavanomaista pidempään tai edellyttää suurehkoa käyttöpääomaa
- yrityksen tulorahoituksen muodostuminen kestää, taikka viivästyy yrittäjästä riippumattomasta syystä
- yrityksellä on yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen vuoksi paljon vierasta pääomaa tai muut tapauskohtaiset perusteet sitä edellyttävät. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

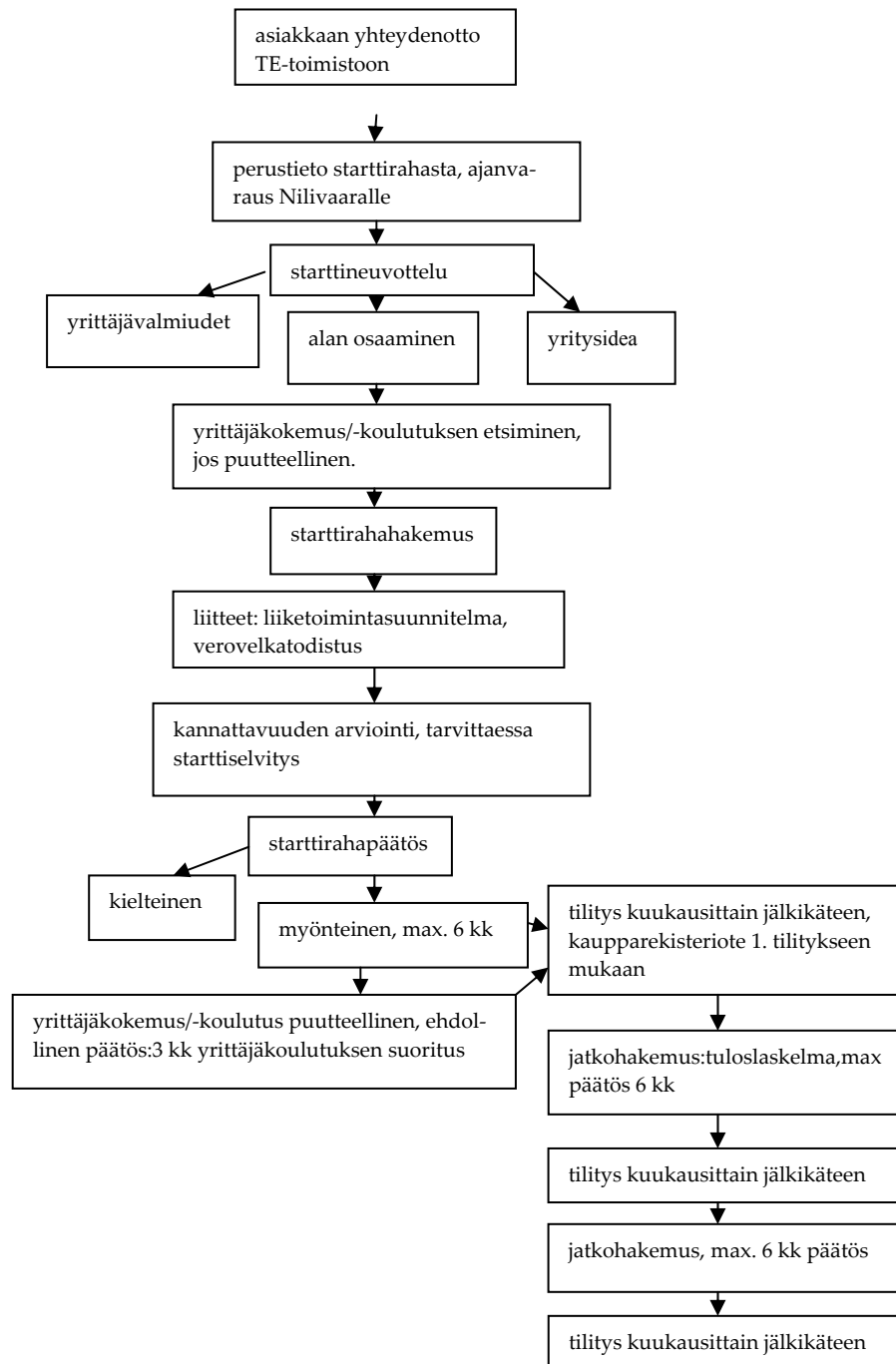
Starttiraha muodostuu kahdesta osasta, perustuesta ja lisäosasta. Vuonna 2009 perustuen suuruus oli 25,63 euroa/päivä. Lisäosan suuruus vaihtelee tapauksittain työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan. Lisäosan suuruus on enintään 60 % perustuen määrästä. Työ- ja elinkeinoministeriö suosittelee työ- ja elinkeinotoimistoja myöntämään ensimmäisen kuuden kuukauden ajalta työllistämistuen perustuen 30 % korotettuna eli 31,86 €/pv ja 685 € kuukaudessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Väliarvioinnin jälkeisten kuukausien ajalta starttirahaa suositellaan myönnettävän työllistämistuen perustuen suuruisena (25,63 €/päivä) eli noin 527 € kuukaudessa, koska yritystoiminnan voidaan arvioida tuolloin tuottavan enemmän tuloja kuin starttirahan ensimmäisen jakson aikana. Starttirahaa voidaan myöntää samaan yritykseen useammalle henkilölle, jolla on määräämisvalta yritystoiminnassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Starttirahan tuen määrä on ollut vuonna 2009 keskimäärin noin 590 euroa kuukaudessa. Starttirahatukea maksetaan niiltä päiviltä, joina yrittäjä työskentelee yrityksessään, kuitenkin enintään viitenä päivänä viikossa. Starttirahaa maksetaan kuukausittain jälkikäteen starttirahan saajan tekemän tilityksen perusteella. Saajan

tulee toimittaa ensimmäisen tilityksen yhteydessä TE-toimistolle päätuloverokortti, kopio kaupparekisteri-ilmoituksesta ja kopio yhtiösopimuksesta (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö) tai kopiot osakeyhtiön perustamiskirjasta ja yhtiöjärjestyksestä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b.)

Kuviossa 8 on kuvattu starttirahan päätösprosessia.

KUVIO 8. Starttirahan päätösprosessi (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008b; Nilivaara 2009)

Asiakas ottaa yhteyttä Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistoon ja kertoo kiinnostuksensa yrittäjyydestä ja starttirahasta. Hänelle annetaan esitteet starttirahasta ja neuvotaan mistä saa lisätietoa, esimerkiksi internetistä sivuilta [http://www.mol.fi/yrittämisen tuki](http://www.mol.fi/yrittamisen_tuki). Varataan aika Jukka Nilivaaralle starttihaastatteluun.

Starttineuvottelussa käydään läpi yritysidea, alan osaamista ja yrittäjävalmiuksia. Starttirahan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on yrittäjäkokemusta tai yrittäjäkoulutusta. Yrittäjäkoulutus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan starttirahan maksamisen aikana. Yrittäjäkoulutuksen suorittaminen voidaan asettaa starttirahapäätöksessä tuen maksamisen ehdoksi.

Starttirahaa haetaan Työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella, jossa selvitetään mm. yrityksen toiminta- ja rahoitussuunnitelma sekä liitteeksi tarvitaan verovelkatodistus. Starttirahahakemuslomake ja jatkohakemus ovat liitteissä 3–4. Taloudellisen tuen tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota aloitettavan yritystoimintaan ja starttirahaa hakevan asiakkaan tilanteeseen. Huomiota kiinnitetään muun muassa yritystoiminnan luonteeseen ja sen edellyttämään rahoitukseen kuten mm. millaisia investointeja yritystoiminnan aloittaminen edellyttää sekä kuinka paljon vierasta pääomaa yritykseen tarvitaan ja miten rahoitus hoidetaan.

Yrittäjäehdokkaan neuvonnan ja starttirahan myöntämisedellytysten arvioimiseksi TE-toimisto voi ennen starttirahan myöntämistä ohjata yrittäjäehdokkaan asiantuntijapalveluihin. Asiantuntijapalveluiden seurauksena TE-toimisto saa asiantuntijalausannon eli starttiselvitykset. Tällä hetkellä Nivala-Haapajärven seutukunnan TE-toimiston starttiselvitykset tilataan Oulun Uusyrityskeskuksesta.

Starttirahapäätös tehdään yleensä kahdessa jaksossa. Jakson pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Jos kahden jakson jälkeen arvioidaan olevan edelleen tar-

vetta toimeentulon turvaamiseen, voidaan starttirahaa myöntää kolmannelle jaksolle, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajaksi. Starttirahaa voidaan maksaa näin ollen enintään 18 kuukautta. Starttirahaa voidaan myöntää ensimmäisen ja toisen jakson aikana enintään 12 kuukautta. Sen jälkeen starttirahaa voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan perusteella ajaksi, jonka yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiselle arvioidaan olevan tarvetta, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajaksi.

Starttirahaa maksetaan kuukausittain jälkikäteen starttirahan saajan tekemän tilityksen perusteella. Tilitys starttirahasta on liitteessä 5. Saajan tulee toimittaa ensimmäisen tilityksen yhteydessä TE-toimistolle päätuloverokortti, kopio kaupparekisteri-ilmoituksesta ja kopio yhtiösopimuksesta (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö) tai kopiot osakeyhtiön perustamiskirjasta ja yhtiöjärjestyksestä.

6 EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimustehtävän toteutus

Empiirisen tutkimusosion tutkimusote oli kvantitatiivinen. Empiirinen tutkimusaineisto kerättiin kirjoituspöytä tutkimuksella Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksistä vuosilta 2003–2007 sekä postitse syyskuussa 2009 lähetetyistä kyselylomakkeella kerätyistä tiedoista. Kyselylomakkeessa oli lähete, kyselylomake sekä vastauskuori, jonka postimaksu oli maksettu. Kyselylomakkeeseen jätettiin vastausaikaa kaksi 2 viikkoa. (liitteet 1–2)

6.2 Tutkimusongelmat

Tutkimukselle asetettiin seuraava pääongelma:

Miten tuloksellisia Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätökset ovat olleet v. 2003–2007?

Tutkimuksen pääongelma jaettiin kolmeen alaongelmaan:

1. Millaisia starttirahapäätöksiä on tehty Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistossa v. 2003–2007?
2. Miten starttirahaa hakeneiden yritystoiminta on kehittynyt ja millaiset ovat yritysten tulevaisuuden näkymät?
3. Millaista apua starttirahaa hakeneet ovat perustamisvaiheessa saaneet ja millaista apua he olisivat toivoneet?

6.3 Kyselylomakkeen ja muuttujien laadinta

Starttirahapäätöksistä tutkittiin millaisia starttirahapäätöksiä oli tehty, millaisille hakijoille sekä millaiseen yritystoimintaan. Kyselylomakkeessa selvitettiin yritystoiminnan tilannetta, miten yritystoiminta oli kehittynyt ja yritysten tulevaisuuden näkymiä sekä millaista apua starttirahaa hakeneet ovat perustamisvaiheessa saaneet ja millaista apua olisivat toivoneet. Kyselylomakkeen lähete ja kyselylomake ovat liitteissä 1–2.

Kyselylomakkeessa käytettiin monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä sekä asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Skaalatuissa kysymyksissä oli käytössä asteikko yhdestä viiteen, ”5= täysin samaa mieltä” – ”1= täysin eri mieltä”. Monivalintakysymyksiä on helppo vertailla ja käsitellä sekä analysoida tietokoneella. Toisaalta avoimissa kysymyksissä voivat vastaajat tuoda paremmin esille omia mielipiteitään.

6.4 Tutkimuksen kohdejoukko ja tiedonkeruu sekä tutkimusaineiston analysointi

Postikyselyn ongelmana on vastauskato. Suurelle yleisölle lähetetyt postikyselyt eivät tuota kovin korkeaa vastausprosenttia, parhaimmillaan se voi olla 30–40 prosenttia. Jos kysely lähetetään postitse valikoidulle ryhmälle, voi hyvinkin odottaa korkeampaa vastausprosenttia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 196.)

Kyselylomake lähetettiin kaikille v. 2003–2007 ensimmäisen starttirahapäätöksen saaneille, joita oli 104 henkilöä. Vastauksia saatiin 43 kappaletta, joten tässä tutkimuksessa vastausprosentti oli 41,3 %. Starttirahapäätöksiä ja kyselylomakkeen vastauksien perusteella kerättiin tiedot yhteen excelillä ja analysointimenetelmänä käytettiin SPSS-ohjelmaa. Tutkimuksen analysoinnissa kaikki takaisin saadut vas-

tauslomakkeet huomioitiin, vaikka joitakin kyselylomakkeita oli täytetty vain osittain. Analysointimenetelminä käytettiin frekvenssejä ja prosenttijakaumia sekä keskiarvoja ja korrelaatiota. Tuloksia havainnollistettiin pylväs- ja ympyräkaavioilla sekä tekemällä yhteenvetoja taulukoihin.

6.5 Tutkimuksen luotettavuus

Validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä sillä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta, eli tutkimusmenetelmän kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232.)

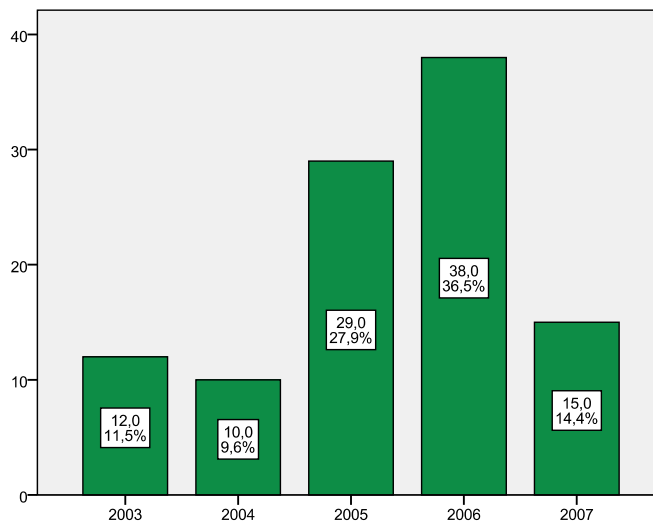
Tutkimuksen validiteetti on hyvä, koska kyselyyn vastanneet henkilöt ovat starttirahanhakijoita ja juuri oikeita henkilöitä vastaamaan kysytyihin asioihin. Tutkimukseen vastaajissa oli kattava joukko niin sukupuolen, iän kuin erikokoisten yritysten suhteen. Tuloksia voidaan pitää luotettavina edellyttäen, että henkilöt ovat vastanneet kyselyyn rehellisesti ja että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset.

Kerätessä tietoja kirjoituspöytä tutkimukseen yrityksen tämän hetken tilanteesta yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (YTJ), joka on Patentti- ja rekisterihallituksen ja verohallinnon yhteinen yritystietojärjestelmä saa sieltä tiedon onko yritys rekisteröity. Vaikka yritys on merkitty rekisteröidyksi, se ei näytä välttämättä näytävän yrityksen tosiasiallista tilannetta, sitä, että missä määrin yrityksellä on tällä hetkellä toimintaa.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Starttirahapäätöksistä kerätyt tiedot v. 2003–2007

Starttirahajärjestelmää muutettiin vuoden 2005 alusta siten, että starttirahaa voidaan myöntää työttömien työnhakijoiden lisäksi mm. palkkatyöstä, opiskelusta tai kotityöstä yrittäjäksi ryhtyville. Nivala-Haapajärven seutukunnan starttirahapäätöksissä näkyi tämä starttirahajärjestelmän muutos hakemusten määrässä. Starttirahapäätöksiä oli tehty 10 kappaletta vuonna 2004, kun 2005 vuonna lukumäärä nousi 29 kappaleeseen ja vuonna 2006 oli 38 kappaletta. Kuviossa 9 on kuvattu starttirahapäätösten määrät Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistossa vuosina 2003–2007.

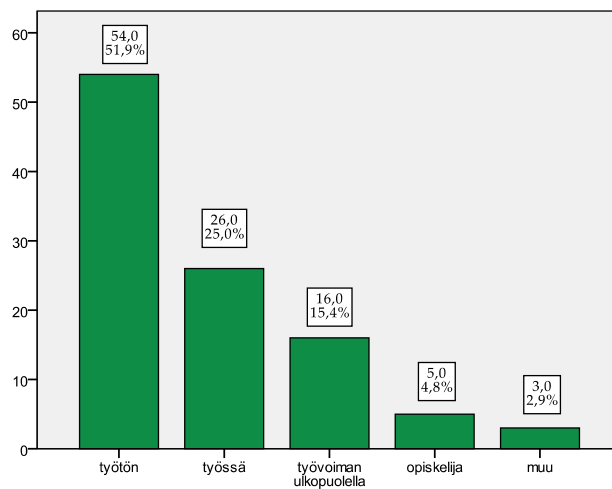
KUVIO 9. Starttirahapäätökset vuosina 2003–2007 (n=104)

7.1.1 Starttirahahakijoiden tiedot

Starttirahan hakijoiden sukupuolijakauma oli tasainen, hakijoista miehiä oli 55 henkilöä, joka oli 52,9 % ja naisia 49 eli 47,1 %. Sukupuolijakauma oli samankaltai-

nen kuin Stenholmin (2007, 17) tutkimuksessa, jossa starttirahaa saaneista vastaa-
jista runsas puolet oli naisia.

Kuviossa 10 on kuvattu starttirahan hakijoiden työllisyystilanne ennen starttira-
hapäätöstä. Starttirahan hakijoista oli yli puolet työttömänä ennen starttirahan
hakemista eli 51,9 %.

KUVIO 10. Starttirahan hakijoiden työllisyystilanne v. 2003–2007 (n=104)

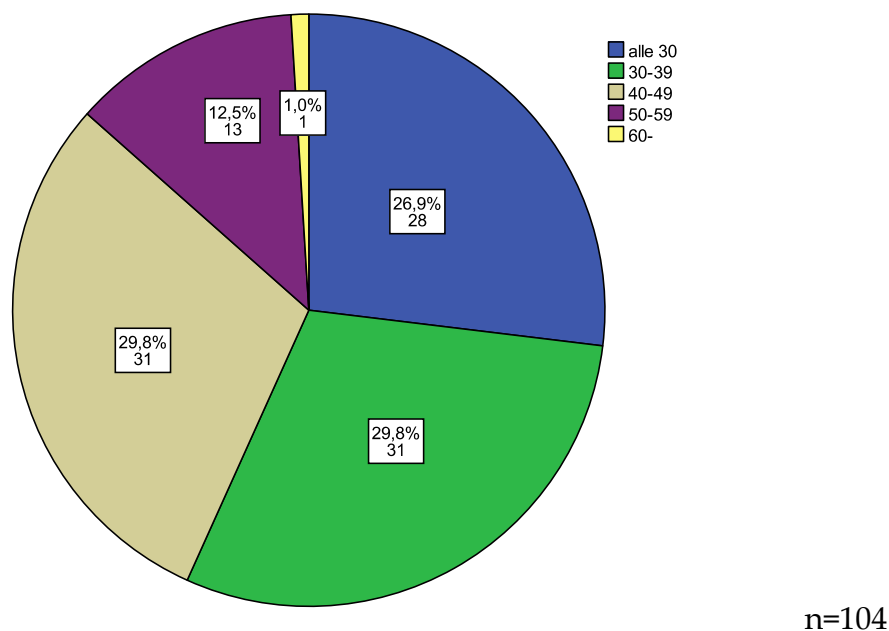
Starttirahakokeilun alkaminen näkyi vuosina 2005–2007 työttömien osuuden las-
kuna kokonaishakijamäärästä (45,1 %) ja työssäkäyvien kasvuna (25 %), työvoi-
man ulkopuolelta tulevia hakijoita oli 14,6 %. Stenholmin (2007, 17) tutkimuksessa
työttömänä starttirahaa saaneista (starttirahalla yrityksensä perustaneita) oli 66 %
ja starttirahaa hakeneista (kielteisen starttirahapäätöksen saaneita) 57 %
(TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Starttirahan hakijat v. 2005–2007,
tilanne ennen starttirahan hakemista

v. 2005-2007		määrä	%
n=82	työtön	37	45,1
	työssä	25	30,5
	työvoiman ulkopuolella	12	14,6
	opiskelija	5	6,1
	muu	3	3,7
	summa	82	100,0

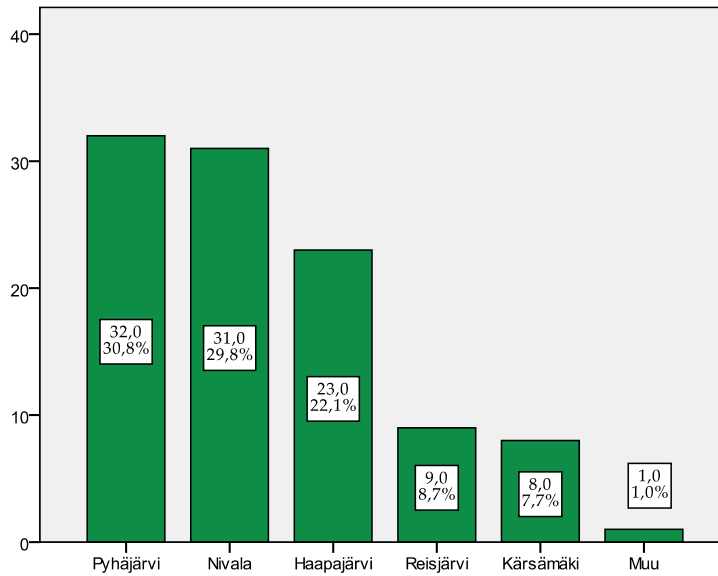
Starttirahahakijoista suurimmat ikäryhmät olivat 30–39-vuotiaat (29,8 %) sekä 40–49-vuotiaat (29,8 %). Kolmanneksi suurin ikäryhmä oli alle 30-vuotiaat (26,9 %). Ikäjakauma oli verrattain tasainen näillä ryhmillä. Starttirahapäätöksistä starttirahan hakijoiden keskimääräinen ikä oli 37 vuotta. Stenholmin (2007, 17.) tutkimuksessa oli suurimpana ikäryhmänä 25–39-vuotiaat starttirahaa hakeneissa ja saaneissa (n. 40 %) sekä ikäryhmä 40–49-vuotiaat (n. 30 %).

Kuviossa 11 on kuvattu starttirahan hakijoiden ikäjakauma.

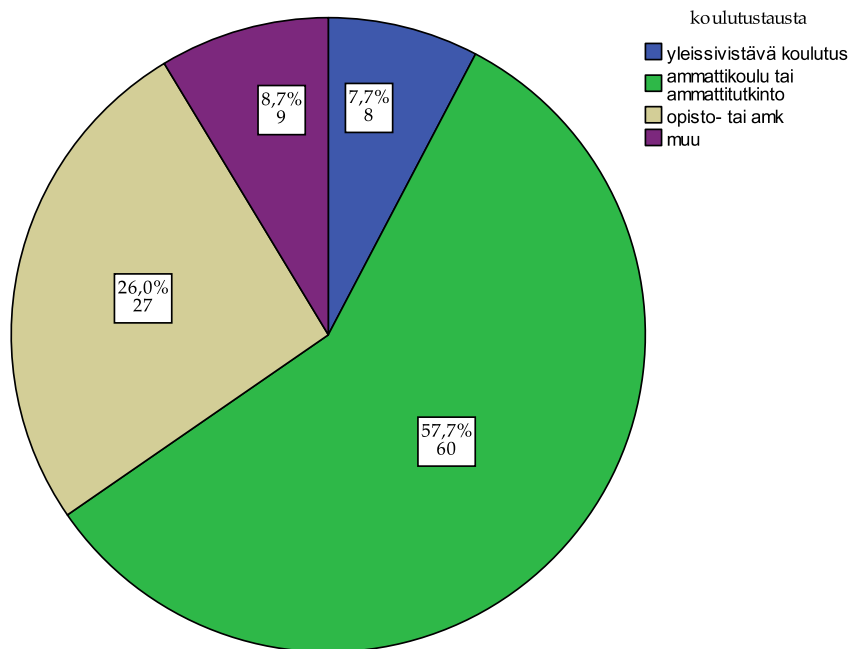
KUVIO 11. Starttirahan hakijoiden ikäjakauma

Starttirahan hakijoiden yleisin asuinpaikkakunta oli Pyhäjärvi (30,8 %), toiseksi eniten Nivala (29,8 %) ja kolmanneksi yleisin oli Haapajärvi (22,1 %). Kuviossa 12 on kuvattuna starttirahan hakijoiden asuinpaikkakuntajakauma.

KUVIO 12. Starttirahan hakijoiden asuinpaikkakunta. (n=104)

Starttirahan hakijoilla 57,7 %:lla oli koulutustaustana ammattikoulu tai ammattitutkinto ja 26 %:lla opisto- tai ammattikorkeakoulututkinto. Kuviossa 13 on kuvattu starttirahan hakijoiden koulutustaustajakauma.

KUVIO 13. Starttirahan hakijoiden koulutustausta (n=104)

Opisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon oli suorittanut naisista 34,7 % ja miehistä 18,2 %. Yleissivistävä koulutus oli miehistä 12,7 %:lla ja naisista 2 %:lla. Opisto-

tai ammattikorkeakoulututkinnon oli suorittanut naisista 34,7 % ja miehistä 18,2 %. Korkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneita ei tutkimusjoukossa ollut lainkaan. Stenholmin (2007, 18) tutkimuksessa koulutustaustana oli suurimmalla osalla opisto-/ammattikorkeakoulututkinto (n. 40 %) ja toiseksi eniten ammattikoulu/lukiokoulutus (n. 30 %).

Stenholmin (2007) tutkimuksessa lähes joka viidennellä oli akateeminen tutkinto, kun taas Metsä-Tokilan ja Orjalan (2008, 71) tutkimuksessa akateemisten osuus oli vain 5 %, vastaavasti ammattikoulutasoinen tutkinto oli 38 %:lla ja opisto- tai ammattikorkeakoulututkinto 35 %:lla. Metsä-Tokila ja Orjala (2008, 71) arvioivat korkeasti koulutettujen pienen määrän johtuvan osittain siitä, että yliopistokoulutuksessa ei yleensä valmistuta tiettyyn ammattiin tai työtehtävään. Sen sijaan ammatikouluissa sekä opisto- ja ammattikorkeakouluissa opiskelleet saavat ammatillisen koulutuksen, mikä rohkaiseekin enemmän oman yritystoiminnan käynnistämistä (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Starttirahan hakijoiden koulutustaustan ja sukupuolen jakautuminen (n=104)

koulutustausta		sukupuoli		kokonais- määrä
		mies	nainen	
	yleissivistävä koulutus	7 (12,7 %)	1 (2 %)	8 (7,7 %)
	ammattikoulu tai ammatti tutkinto	31 (56,4 %)	29 (59,2 %)	60 (57,7 %)
	opisto- tai amk-tutkinto	10 (18,2 %)	17 (34,7 %)	27 (26 %)
	muu	7 (12,7 %)	2 (4,1 %)	9 (8,7 %)
Kokonaislukumäärä n=104		55	49	104

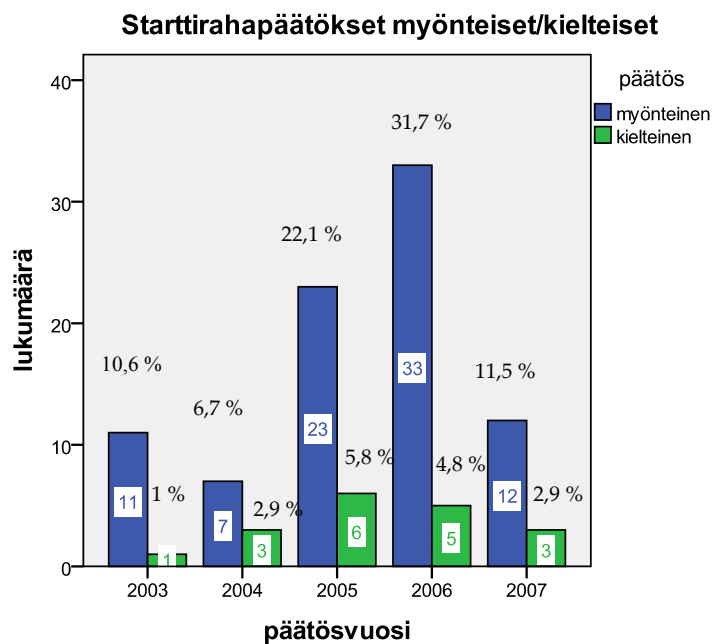
Vertailtaessa starttirahapäätöksien jakaumaa vuosina 2003–2007 vuosiin 2004–2005 oli nähtävissä mieshakijoiden määrän kasvu viidestä hakijasta 18:aan. Naisten starttirahahakemukset lisääntyivät vastaavana ajakohtana viidestä hakemuksesta 11:een. (TAULUKKO 4)

TAULUKKO 4. Starttirahapäätöksiä jakauma sukupuolen mukaan v. 2003–2007

n=104		sukupuoli		Yhteensä
		mies	nainen	
päätösvuosi/kpl	2003	7 (12,7 %)	5 (10,2 %)	12 (11,5 %)
	2004	5 (9,1 %)	5 (10,2 %)	10 (9,6 %)
	2005	18 (32,7 %)	11 (22,4 %)	29 (27,9 %)
	2006	19 (24,5 %)	19 (38,8 %)	38 (36,5 %)
	2007	6 (10,9 %)	9 (18,4 %)	15 (14,4 %)
kokonaislukumäärä		55	49	104

7.1.2 Starttirahapäätösten tiedot

Starttirahapäätöksiä oli vuosina 2003–2007 tehty yhteensä 104 päätöstä. Myönteisiä päätöksiä oli 86 kappaletta (82,7 %) ja kielteisiä päätöksiä oli 18 kappaletta (17,3 %). Kuviossa 14 on kuvattuna starttirahapäätösten jakautuminen myönteisiin ja kielteisiin päätöksiin vuosina 2003–2007.

KUVIO 14. Starttirahapäätösten jakautuminen myönteisiin ja kielteisiin päätöksiin v. 2003–2007. (n=104)

Miehille oli tehty myönteisiä päätöksiä 44 kappaletta ja naisille 42 kappaletta (TAULUKKO 5).

TAULUKKO 5. Myönteisten ja kielteisten starttirahapäätösten jakautuminen sukupuolen mukaan v. 2003–2007

n=104			sukupuoli		summ
			mies	nainen	
päätös	myönteinen	määrä	44	42	86
		% päätös	51,2%	48,8%	100,0%
		% sukupuoli	80,0%	85,7%	82,7%
	kielteinen	määrä	11	7	18
		% päätös	61,1%	38,9%	100,0%
		% sukupuoli	20,0%	14,3%	17,3%
Kokonaismäärä			55	49	104
		% päätös	52,9%	47,1%	100,0%
		% sukupuoli	100,0%	100,0%	100,0%

Kielteisiä starttirahapäätöksiä oli perusteltu seuraavanlaisesti:

- tuen myöntämisen edellytyksiä kilpailutilanteen ja kannattavuuden osalta ei ole ennätetty selvittää
- yritystoiminta alkaa ilman tukeakin, useamman tuen myöntäminen väärentää samoja tuotteita ja palveluita tarjoavien välistä kilpailua paikkakunnalla
- starttirahan myöntämisen edellytyksenä on, että yritystoimintaa ei ole aloitettu ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty
- tuen myöntäminen saattaisi vääristää samoja tuotteita ja palveluja tarjoavien välistä kilpailua
- yritystoiminta on aloitettu ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty
- ottaen huomioon hakijan verojäämien määrän yrityksen edellytykset kannattavaan toimintaan arvioidaan puutteelliseksi

- hakijalla ei ole yrittäjäkokemusta eikä yrittäjätoiminnasta tarvittavaa koulutusta eikä hakijalla ole aikomusta osallistua koulutukseen myöskään tuen maksamisen aikana
- tuen myöntämisen ja maksamisen ehtona on, että hakijalle myönnetään tarvaliikennelupa
- yritystoiminnan luonne huomioon ottaen ja koska vieraan pääoman sekä investointien tarvetta ei juurikaan ole, yritystoiminta ilmeisesti käynnistyy ilman hakijalle myönnettävää tukea
- tuen jatkaminen saattaisi vääristää samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua
- aloitettavaksi aiotulla yrityksellä ei arvioida olevan edellytyksiä kannattavaan toimintaan
- tuen jatkaminen ei ole työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista, koska yrityksen edellytykset kannattavaan toimintaan eivät ole osoittautuneet riittäväksi
- hakijalla ei ole yrittäjäkokemusta eikä yrittäjätoiminnassa tarvittavaa koulutusta eikä selvitystä koulutuksen järjestämisestä tuen maksamisen aikana
- luvun 5 §:n 5 momentissa tarkoitettuna palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä ja hakijan esittämän liiketoimintasuunnitelman perusteella tai muutoin on ilmeistä, että hakijan pääasiallinen toimeksiantaja olisi hänen aiempi työnantajansa
- hakija on ilmoittanut käynnistävänsä toiminnan, vaikka ei saisi starttirahaa
- yritystoiminnan arvioidaan käynnistyneen ja toiminnan vakiintuneen siinä määrin, että starttirahan jatkaminen toimeentulon turvaamiseksi ei ole työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista.

Starttirahanpäättösten pituuksista 57 % oli 4-6 kuukautta kestäviä, toiseksi eniten oli tehty 10 kuukauden päätöksiä 32,6 % (TAULUKKO 6).

TAULUKKO 6. Starttirahapäättösten pituudet v. 2003–2007 (n= 86)

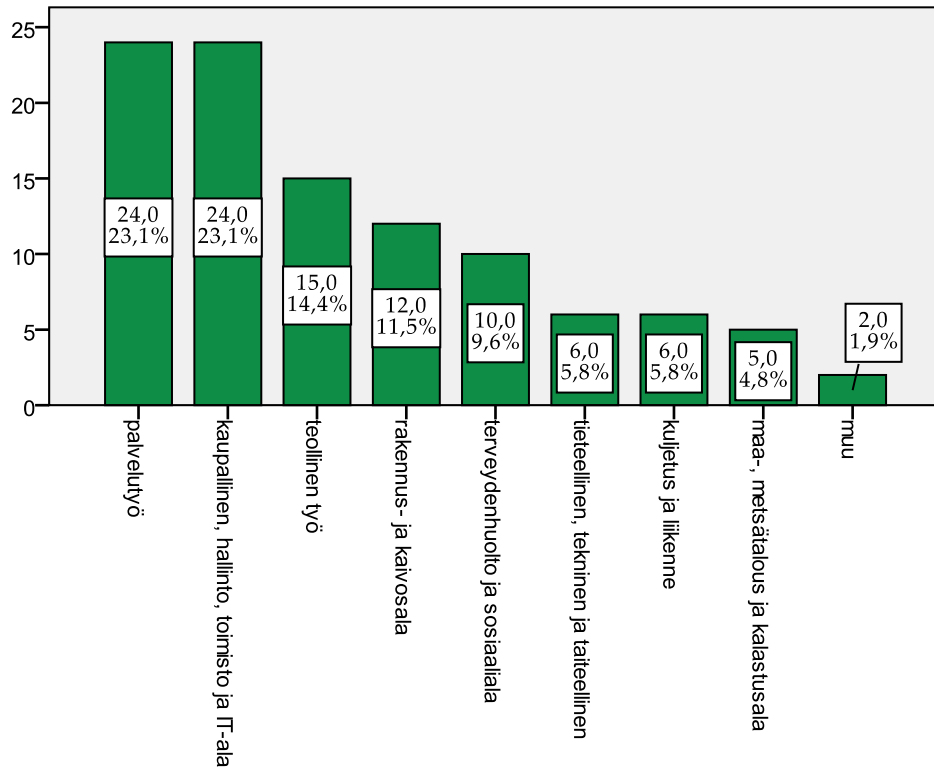
	määrä	%
3 kk	2	2,3
4-6 kk	49	57,0
7-9 kk	7	8,1
10- kk	28	32,6
Total	86	100,0
puuttuvat	18	
kokonaismäärä	104	

Starttirahapäättösten kesto oli keskimäärin 7,22 kuukautta. Starttirahapäättösten pituuksissa ei ollut eroja miesten ja naisten välillä (TAULUKKO 7).

TAULUKKO 7. Starttirahapäättösten keskipituus

	N	Min	Max	Keskiarvo
starttirahapäätöksen pituus	86	3	10	7,22
Summa n=86	86			

Starttirahan hakijoiden yritysten toimialoista suurin ryhmä oli palveluala ja kaupallinen/hallinto/ toimisto/ IT-alat (23,1 %). Kolmanneksi suurin ryhmä oli teollinen työ (14,4 %). Myös Stenholmin (2007, 20) tutkimuksessa palvelualat erottui toimialoista suurimpana ryhmänä, starttirahaa saaneista kaksi kolmesta toimi palvelualalla ja starttirahaa hakeneiden osuus oli $\frac{3}{4}$. Kuviossa 15 on kuvattu starttirahanhakijoiden yritysten toimialat.

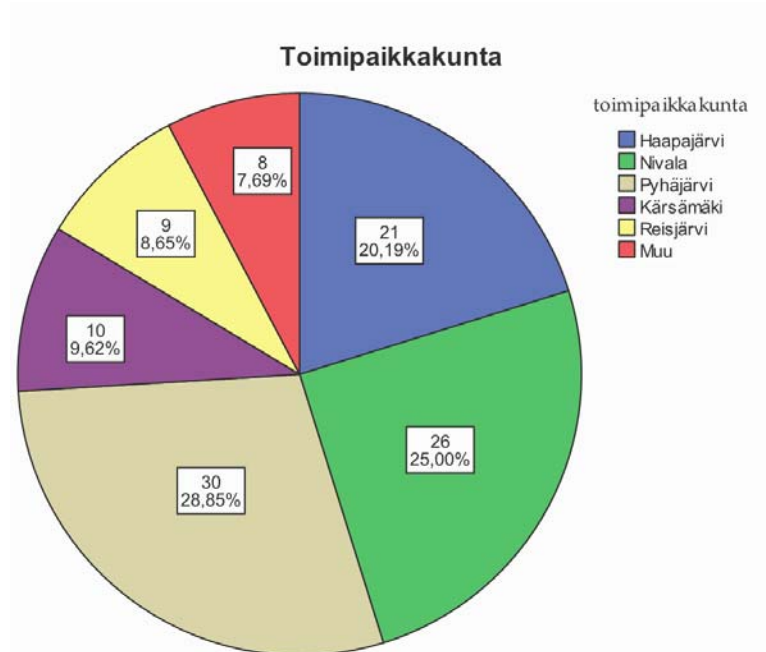
KUVIO 15. Starttirahanhakijoiden yritysten toimialat (n=104)

Kun toimialajakaumaa tarkastellaan sukupuolen mukaan, miesten toimialat painottuivat teollisen alan ja rakennus- ja kaivosalan työhön sekä kaupalliseen, hallinto-, toimisto- ja IT-alaan. Naisilla suurimpana ryhmänä oli palvelutyö, toisena kaupallinen-/hallinto-/toimisto- ja IT-ala ja kolmantena terveydenhuolto- ja sosiaalialan työt (TAULUKKO 8).

TAULUKKO 8. Starttirahanhakijoiden yritysten toimialojen jakautuminen sukupuolen mukaan (n=104)

toimiala	lukumäärä	sukupuoli		kokonaismäärä
		mies	nainen	
maa-, metsätalous ja kalastusala	lukumäärä	4 (7,3 %)	1 (2 %)	5 (4,8 %)
teollinen työ	lukumäärä	12 (21,8 %)	3 (6,1 %)	15 (14,4 %)
rakennus- ja kaivosala	lukumäärä	12 (21,8 %)	0 (0 %)	12 (11,5 %)
kuljetus ja liikenne	lukumäärä	5 (9,1 %)	1 (2 %)	6 (5,8 %)
kaupallinen, hallinto, toimisto ja IT-ala	lukumäärä	10 (18,2 %)	14 (28,6 %)	24 (23,1 %)
terveydenhuolto ja sosiaaliala	lukumäärä	1 (1,8 %)	9 (18,4 %)	10 (9,6 %)
tieteellinen, tekninen ja taiteellinen	lukumäärä	4 (7,3 %)	2 (4,1 %)	6 (5,8 %)
palvelutyö	lukumäärä	5 (9,1 %)	19 (38,8 %)	24 (23,1 %)
muu	lukumäärä	2 (3,6 %)	0 (0 %)	2 (1,9 %)
n=104	kokonaislukumäärä	55	49	104

Suurin osa yrityksistä oli perustettu kotipaikkakunnille, vain pieniä eroja ilmeni asuinpaikkakunnan ja yrityksen toimipaikkakunnan välillä. Kuviossa 16 on kuvattu starttirahanhakijoiden yritysten toimipaikkakuntien jakautumista.

KUVIO 16. Starttirahan hakijoiden yritysten toimipaikkajakauma (n=104)

Starttirahan hakijoista yrittäjäkoulutusta oli 65,4 %:lla ja yrittäjäkokemusta 26,9 %:lla. Stenholmin (2007, 20) tutkimuksessa kolmella neljästä vastaajasta ei ollut lainkaan aikaisempaa yrittäjäkokemusta, tässä tutkimuksessa tilanne oli kuta-kuinkin samanlainen sillä 73,1 %:lta starttirahan hakijoista puuttui yrittäjäkokemus. Taulukossa 9 on kuvattuna yrittäjäkoulutuksen suorittaneet ja yrittäjäkokemuksen omaavat starttirahan hakijat.

TAULUKKO 9. Starttirahan hakijoiden yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkokemus

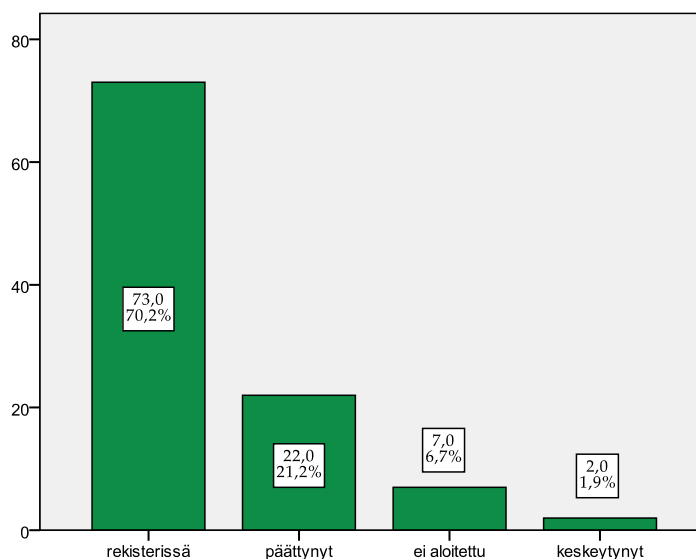
yrittäjäkoulutus	määrä	%	yrittäjäkokemus	määrä	%
kyllä	68	65,4	kyllä	28	26,9
ei	36	34,6	ei	76	73,1
summa	104	100,0	summa	104	100,0

Starttirahan hakijat olivat suorittaneet seuraavanlaisia yrittäjäkoulutuksia:

- avoin yrittäjävalmennus: yritystoiminnan perusteet, yrittäjävalmennus

- avoin yrittäjävalmennus/yrittäjäksi ohjaus
- menestyvän yrittäjän ABC
- yrittäjän ammattitutkinto
- naisyrittäjäyyskoulutus
- ammatillinen koulutus
- yrittäjän ammattitutkinto
- Start Up -yrittäjäkoulutus.

Starttirahan hakijoista toukokuun 2009 tilanteen mukaan 70,2 %:lla yritys oli rekisteröity, yritystoiminta oli päättynyt 21,2 %:ssa ja keskeytynyt 1,9 %:ssa tapauksista. Starttirahan hakijoista yritystoimintaa ei ollut aloittanut 6,7 %. Tiedot on kerätty yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (YTJ), joka on Patentti- ja rekisterihallituksen ja verohallinnon yhteinen yritystietojärjestelmä sekä työ- ja elinkeinohallinnon Ura-tietojärjestelmästä. Metsä-Tokilan ja Orjalan (2008, 78) tutkimuksessa vuonna 2004 puoltavan starttirahalausunnon saaneista 86 %:lla oli toimiva yritys ja yritystoiminta oli päättynyt 10 %:lla tapauksissa. Stenholmin (2007, 41) tutkimuksessa yritysten toiminta jatkui edelleen 86 %:ssa ja oli päättynyt 12%:ssa tapauksissa. Kuviossa 17 on kuvattu starttirahan hakijoiden yritystoiminnan tilannetta toukokuussa 2009.

KUVIO 17. Starttirahan hakijoiden yritystoiminnan tilanne (n=104)

Myönteisten starttirahapäätösten osalta yrityksistä oli rekisteröity 74,4 % ja yritystoiminta oli päätynyt 23,3 %:ssa tapauksista. Kielteisten starttirahapäätösten osalta rekisteröity oli yhdeksän yritystä, joka oli 50 % kielteisistä päätöksistä. Taulukossa 10 on kuvattu yritystoiminnan tilannetta myönteisten ja kielteisten starttirahapäätösten mukaan.

TAULUKKO 10. Yritystoiminnan tilanne myönteisten ja kielteisten starttirahapäätösten mukaan (n=104)

			päätös		Total
			myönteinen	kielteinen	
yritystoiminnan tilanne	rekisteröity	lukumäärä	64	9	73
		% yritystoiminnan tilanne	87,7%	12,3%	100,0%
		% päätös	74,4%	50,0%	70,2%
	päättynyt	lukumäärä	20	2	22
		% yritystoiminnan tilanne	90,9%	9,1%	100,0%
		% päätös	23,3%	11,1%	21,2%
	keskeytynyt	lukumäärä	2	0	2
		% yritystoiminnan tilanne	100,0%	,0%	100,0%
		% päätös	2,3%	,0%	1,9%
	ei aloitettu	lukumäärä	0	7	7
		% yritystoiminnan tilanne	,0%	100,0%	100,0%
		% päätös	,0%	38,9%	6,7%
kokonaislukumäärä n=104		86	18	104	
	% yritystoiminnan tilanne	82,7%	17,3%	100,0%	
	% päätös	100,0%	100,0%	100,0%	

Miehillä oli yrityksistä rekisterissä 41 kappaletta eli 74,5 % myönteisen starttirahapäätöksen saaneista, naisilla 32 kappaletta eli 65,3 %. Yritystoiminta oli päätynyt miehillä 16,4 %:ssa ja naisilla 26,5 %:ssa tapauksista. Taulukossa 11 on kuvattu ristiintaulukoinnilla yritystoiminnan tilannetta sukupuolen mukaan.

TAULUKKO 11. Yritystoiminnan tilanne sukupuolen mukaan (n=104)

yritystoiminnan tilanne/sukupuoli ristiintaulukko			sukupuoli		Total	
			mies	nainen		
yritystoiminnan tilanne	rekisterissä	lukumäärä	41	32	73	
		% yritystoiminnan tilanne	56,2%	43,8%	100,0%	
		% sukupuoli	74,5%	65,3%	70,2%	
	päättynyt	lukumäärä	9	13	22	
		% yritystoiminnan tilanne	40,9%	59,1%	100,0%	
		% sukupuoli	16,4%	26,5%	21,2%	
	keskeytynyt	lukumäärä	1	1	2	
		% yritystoiminnan tilanne	50,0%	50,0%	100,0%	
		% sukupuoli	1,8%	2,0%	1,9%	
	ei aloitettu	lukumäärä	4	3	7	
		% yritystoiminnan tilanne	57,1%	42,9%	100,0%	
		% sukupuoli	7,3%	6,1%	6,7%	
			kokonaislukumäärä	55	49	104
			% yritystoiminnan tilanne	52,9%	47,1%	100,0%
			% sukupuoli	100,0%	100,0%	100,0%

Yritystoiminta oli päättynyt starttirahapäätöksen jälkeen vuoden päästä 10 henkilöllä. Kolmen vuoden sisällä starttirahapäätöksen jälkeen yritystoiminta oli päätynyt 21 henkilöllä. Yritystoiminta oli keskeytynyt kahdella, mikä oli tapahtunut kahden vuoden sisällä starttirahapäätöksestä. Taulukoissa 12 ja 13 kuvattu yritystoiminnan päättymisaikaa ja keskeyttämisaikaa starttirahapäätöksestä.

TAULUKKO 12. Päätyneiden yritysten toiminta-aika starttirahapäätöksestä

vuosi	määrä	%
,00	3	13,6
1,00	7	31,8
2,00	4	18,2
3,00	7	31,8
5,00	1	4,5
summa	22	100,0

TAULUKKO 13. Keskeytyneiden yritysten toiminta-aika starttirahapäätöksestä

vuosi	määrä	%
1,00	1	50,0
2,00	1	50,0
summa	2	100,0

Myönteisten starttirahapäätöksiä osalta yritystoiminta oli päättynyt vuoden sisällä yhdeksällä henkilöllä ja kolmen vuoden sisällä 19 henkilöllä. Taulukossa 14 on kuvattuna yritystoiminnan toiminta-aika starttirahapäätöksestä.

TAULUKKO 14. Myönteisten starttirahapäätöksiä yritysten toiminta-aika

	määrä	%
,00	2	10,0
1,00	7	35,0
2,00	4	20,0
3,00	6	30,0
5,00	1	5,0
summa	20	100,0

Starttirahapäätöksiin oli merkitty ehto starttirahan maksamiselle 20,2 %:ssa tapauksista. Suurimmalla osalla starttirahapäätöksen saaneista yrittäjäkoulutus oli päätösehtona. (TAULUKKO 15)

TAULUKKO 15. Starttirahapäätöksiä päätösehto (n= 104)

	määrä	%
yrittäjäkoulutus	17	16,3
liikennelupa	3	2,9
muu	1	1,0
summa	21	20,2
puuttuvat	83	79,8
summa	104	100,0

Starttirahapäätöksissä oli seuraavanlaisia päätösehtoja merkittynä starttirahapäätöksiin:

- yrittäjäkoulutus suoritetaan loppuun
- osallistuu yrittäjäkoulutukseen tukijakson aikana
- yrittäjäkurssin suorittamisesta todistus esitettävä
- tuen myöntämisen ja maksamisen ehtona on, että hakija aloittaa kestoaltaan vähintään kolmen kuukauden mittaisen yrittäjäkoulutuksen tukijakson aikana.

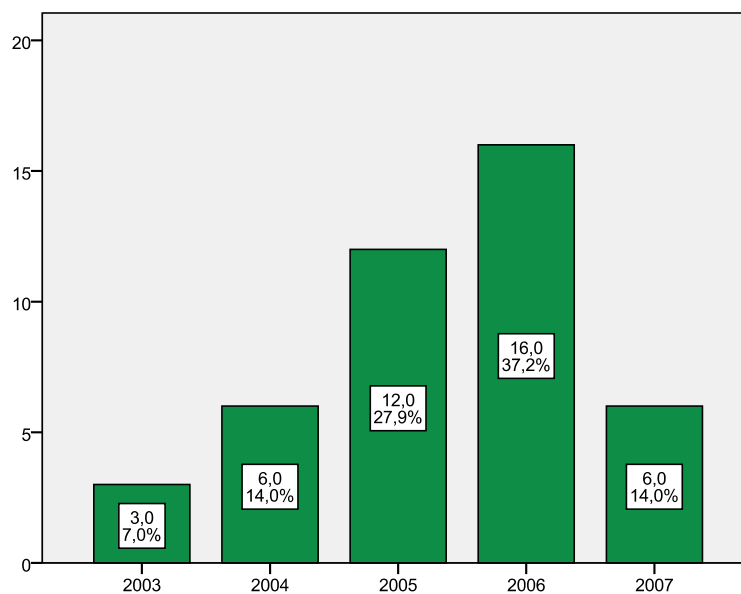
Starttiraha-analyysi oli tehty 38,5 % starttirahanhakijoista. Starttiraha-asiantuntijoina oli käytetty mm. PHK Oy:tä, Villapoika Oy:tä ja Nivala-Haapajärven seutukunnan kehitysyhtiö NIHAK Oy:tä. Taulukossa 16 on kuvattu starttirahahakemuksista tehdyt starttiraha-analyysit.

TAULUKKO 16. Starttirahahakemuksista tehdyt starttiraha-analyysit.

n=104		Määrä	%
	kyllä	40	38,5
	ei	64	61,5
	summa	104	100,0

7.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselylomakkeita lähetettiin 104 kappaletta. Vastauksia saatiin 43 kappaletta, vastausprosentti 41,3 %. Eniten vastauksia tuli vuosina 2005 ja 2006 starttirahaa hake-neilta. Kuviossa 18 on kuvattuna vastausmäärät starttirahan hakuvuoden mukaan.

KUVIO 18. Kyselylomakkeiden vastausmäärät starttirahahakemuksen ajankohdan mukaan (n=43)

Verrattaessa lähetettyjä kyselyitä ja niihin saatuja vastauksia vuosittain, eniten vastauksia saatiin vuodelta 2004. Kyselyn vastausprosentit eri vuosien osalta olivat hyviä, huonoimmaksi jäi vuosi 2003, jossa vastausprosentti oli vain 25 % lähetetyistä kyselyistä. Vuoden 2003 vastausmääriin on varmaankin vaikutusta sillä, että starttirahapäätöksestä on jo pitkä aika eikä asia ole enää ajankohtainen vastajalle. Taulukossa 17 on kuvattu lähetettyjen kyselylomakkeiden ja saatujen vastausten jakaumat vuosittain.

TAULUKKO 17. Kyselyyn vastanneet, starttirahapäätös vuosittain v. 2003–2007

Päätösvuosi	lähetetty kyselylomakkeita	vastauksia	%
2003	12	3	25
2004	10	6	60
2005	29	12	41,4
2006	38	16	42,1
2007	15	6	40
yhteensä	104 kappaletta	43 kappaletta	

Vastauksia tuli myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilta kummastakin ryhmästä yli 40 %. Mies- ja naisvastaajien määrässä oli vain pieni ero.

Taulukossa 18 on kuvattu kyselyyn saadut vastausmäärät verrattuna myönteisten ja kielteisten starttirahapäätöksiin mukaan.

TAULUKKO 18. Kyselyyn vastanneet myönteisen ja kielteisen starttirahapäätöksiin mukaan

Päätös (n=43)	starttirahapäätökset	vastausmäärät	%
myönteinen päätös	86	35	40,7
kielteinen päätös	18	8	44,4

7.2.1 Yrityksien nykytilanne

Kyselyyn vastanneista yritystoiminnan oli aloittanut 40 henkilöä ja yritystoimintaa ei ollut aloittanut kolme henkilöä. (TAULUKKO 19)

TAULUKKO 19. Kyselyyn vastanneista yritystoiminnan aloittaneet.

Aloitteko yritystoiminnan?	määrä	%
yritystoimintaa ei aloitettu	3	7,0
yritystoiminta aloitettiin	40	93,0
summa (n=43)	43	100,0

Myönteisen päätöksen saaneista vastanneista yritystoiminnan oli aloittanut 34 henkilöä. Kielteisen päätöksen saaneista vastanneista yritystoiminnan oli aloittanut kuusi henkilöä. Taulukoissa 20 ja 21 on kuvattu myönteisten ja kielteisten starttirahapäätösten saaneiden jakautuminen yritystoiminnan aloittaneisiin ja ei aloittaneisiin.

TAULUKKO 20. Myönteinen starttirahapäätös ja yritystoiminnan aloittaminen

myönteinen päätös	määrä	%
yritystoimintaa ei aloitettu	1	2,9
yritystoiminta aloitettiin	34	97,1
summa (n=35)	35	100,0

TAULUKKO 21 . Kielteinen starttirahapäätös ja yritystoiminnan aloittaminen

kielteinen päätös	määrä	%
yritystoimintaa ei aloitettu	2	25,0
yritystoiminta aloitettiin	6	75,0
summa (n= 8)	8	100,0

Kyselyyn vastanneilla yritystoiminta jatkuu 32 henkilöllä ja yritystoiminta oli päättynyt yhdeksällä henkilöllä. Taulukossa 22 on kuvattu yritystoiminnan tämän hetken tilannetta.

TAULUKKO 22. Kyselyyn vastanneiden yritystoiminnan tämän hetken tilanne

Mikä on yritystoimintanne tämän hetken tilanne?		määrä	%
	yritystoiminta jatkuu edelleen	32	74,4
	yritystoiminta päättyi	9	20,9
	summa	41	95,3
puuttuvat		2	4,7
summa (n= 41)		43	100,0

Yritystoiminnan ilmoitti päättyneen siis yhdeksän henkilöä. Näiden vastaajien yritystoiminta oli päättynyt kolmen ensimmäisen vuoden aikana starttirahapäätöksestä. Taulukossa 23 on kuvattu yritystoiminnan päättymisaika starttirahapäätöksestä.

TAULUKKO 23. Yritystoiminnan päättymisen starttirahapäätöksestä

vuosi	määrä	%	
	1,00	2	4,7
	2,00	4	9,3
	3,00	3	7,0
	summa	9	20,9
puuttuvia		34	79,1
(n=9) kokonaismäärä		43	100,0

Yritystoiminnan kannattamattomuus oli selkeästi suurin yritystoiminnan päättymisen syy. Taulukossa 24 on kuvattu kyselyyn vastanneiden yritystoiminnan päättymisen pääasiallinen syy.

TAULUKKO 24. Starttirahan hakijoiden yritystoiminnan päättymisen syy

Jos yritystoimintanne on päättynyt, mikä oli pääasiallinen syy siihen?		N	%
	toiminnan kannattamattomuus	6	50,0%
	eläkkeelle siirtyminen	1	8,3%
	sairastuminen	1	8,3%
	siirtyminen toisen työnantajan palvelukseen	2	16,7%
	muu	2	16,7%
summa (n=12)		12	100,0%

Kyselyyn vastanneet 35 yritystä työllistivät kokopäiväisesti 82 henkilöä ja osa-aikaisesti 15 henkilöä eli yhteensä 97 henkilöä (yrittäjä mukaan lukien). Keskimäärin yritykset työllistivät 2,8 henkilöä/yritys. Taulukossa 25 on kuvattu yritysten työllistämä henkilöstömäärä.

TAULUKKO 25. Kyselyyn vastanneiden yritysten työllistämä henkilöstömäärä

n= 44	yritysten työllistämä henkilöstömäärä	yritysten määrä	henkilöä/yritys
työllistää kokopäiväisesti	82	34	2,4
työllistää osa-aikaisesti	15	10	1,5
yhteensä	97	35	2,8

Kyselyyn vastanneista 82,9 % arvioi, että henkilöstömäärä pysyy ennallaan seuraavien kolmen vuoden aikana. Stenholmin (2007, 51) tutkimuksessa vastanneet olivat arvioineet henkilöstömäärän pysyvän ennallaan 64 %:ssa ja kasvavan 34 %:ssa tapauksissa. Taulukossa 26 on kuvattu vastanneiden arvioita henkilöstömäärän kehityksestä.

TAULUKKO 26. Kyselyyn vastanneiden yritysten henkilöstömäärän kehitys

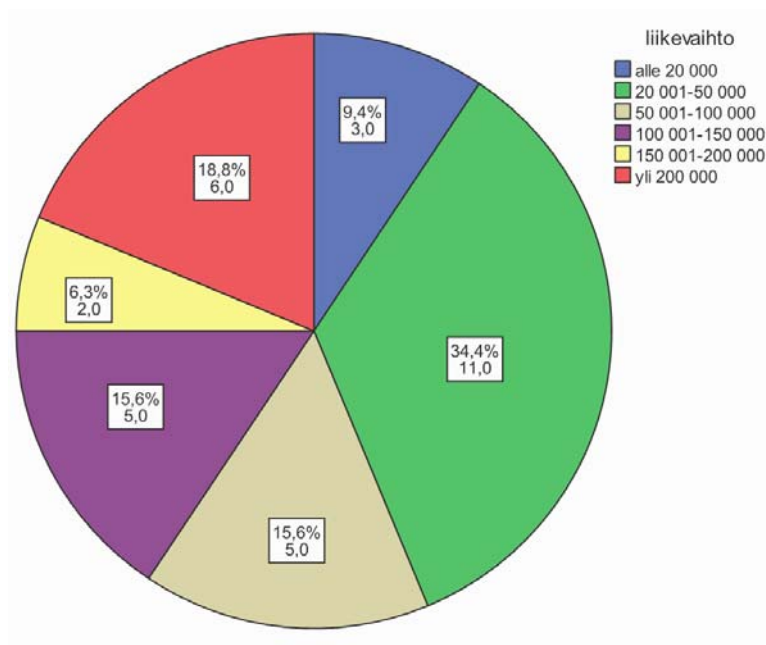
Miten arvioitte henkilöstömääränne kehittyvän seuraavien kolmen vuoden aikana? n=35	vastauksia	
	N	%
henkilöstömäärä kasvaa	2	5,7%
henkilöstömäärä pysyy ennallaan	29	82,9%
henkilöstömäärä pienenee	4	11,4%
summa	35	100,0%

Kyselyyn vastaajista liikevaihdon arvioi pysyvän ennallaan 18 henkilöä ja kasvavan 12 henkilöä. Stenholmin (2007, 47) tutkimuksessa oli liikevaihdon arvioitu kasvavan n. 85 %:lla vastaajista. Taulukossa 27 on kuvattu kyselyyn vastanneiden arviota liikevaihdon muutoksesta sukupuolen mukaan.

TAULUKKO 27. Liikevaihdon muutos sukupuolen mukaan (n=34)

	miehet	%	naiset	%	yhteensä	%
liikevaihto kasvaa	7	41,2	5	29,4	12	35,3
liikevaihto pysyy ennallaan	7	41,2	11	64,7	18	52,9
liikevaihto pienenee	3	17,6	1	5,9	4	11,8
yhteensä	17	100	17	100	34	100

Kysyttäessä yrityksen tämän hetkistä liikevaihtoa vastanneista suurimmaksi ryhmänä erottui 20 001–50 000 € liikevaihdoltaan 34,4 %. Kuviossa 19 on kuvattu yritysten liikevaihdon jakautuminen.

KUVIO 19. Starttirahan hakijoiden yritysten liikevaihto (n=32)

Miesten ja naisten välillä liikevaihdossa oli vain pieniä eroja. Naisista kolme ilmoitti liikevaihdon olevan alle 20 000 €, miehistä ei yhtään. Miehistä viisi ja naisista ei yhtään ilmoitti liikevaihtosi 100 001-150 000 € miehistä ilmoitti viisi vastaajaa ja naisista ei yhtään. Naisista neljä ja miehistä kaksi ilmoitti liikevaihdoksi yli 200 000 €. (TAULUKKO 28)

TAULUKKO 28. Kyselyyn vastanneiden liikevaihdon jakautuminen sukupuolen mukaan

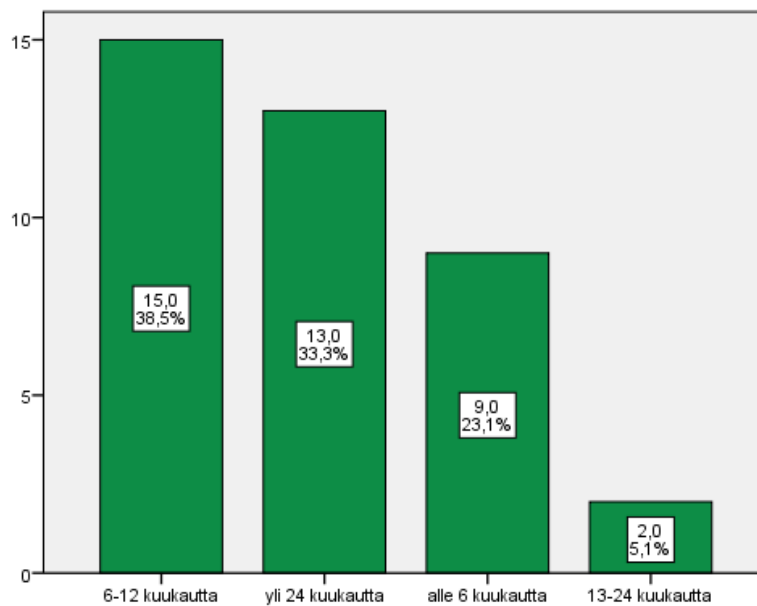
liikevaihto/ sukupuoli ristiintaulukointi		sukupuoli		summa	
		mies	nainen		
liikevaihto	alle 20 000		0	3	3
		% liikevaihto	,0%	100,0%	100,0%
		% sukupuoli	,0%	18,8%	9,4%
	20 001-50 000		6	5	11
		% liikevaihto	54,5%	45,5%	100,0%
		% sukupuoli	37,5%	31,3%	34,4%
	50 001-100 000		2	3	5
		% liikevaihto	40,0%	60,0%	100,0%
		% sukupuoli	12,5%	18,8%	15,6%
	100 001-150 000		5	0	5
		% liikevaihto	100,0%	,0%	100,0%
		% sukupuoli	31,3%	,0%	15,6%
	150 001-200 000		1	1	2
		% liikevaihto	50,0%	50,0%	100,0%
		% sukupuoli	6,3%	6,3%	6,3%
yli 200 000		2	4	6	
	% liikevaihto	33,3%	66,7%	100,0%	
	% sukupuoli	12,5%	25,0%	18,8%	
summa			16	16	32
		% liikevaihto	50,0%	50,0%	100,0%
		% sukupuoli	100,0%	100,0%	100,0%

Vastaajista yli puolet (52,9 %) arvioi liikevaihdon pysyvän ennallaan ja 35,3 % arvioi liikevaihdon kasvavan seuraavan kolmen vuoden aikana. Stenholmin (2007, 47) tutkimuksessa runsas 80 % arvioi liikevaihdon kasvan seuraavan kolmen vuoden aikana ja runsas 10 % arvioi liikevaihdon pysyvän entisellään. Vastauksiin on varmaankin vaikuttanut yleinen taloudellinen tila, koska Stenholmin tutkimus on suoritettu keväällä 2007, jolloin taloudellinen tilanne oli vielä hyvä ja tämä tutkimus on suoritettu syksyllä 2009, jolloin taloustilanne oli ollut huono jo pitempään (TAULUKKO 29).

TAULUKKO 29. Kyselyyn vastanneiden arvio liikevaihdon kehityksestä (N=34)

Miten arvioitte liikevaihtonne kehittyvän seuraavan kolmen vuoden aikana?	vastauksia	
	N	%
liikevaihto kasvaa	12	35,3%
liikevaihto pysyy ennallaan	18	52,9%
liikevaihto pienenee	4	11,8%
n= 34	34	100,0%

Kysyttäessä kuinka kauan vastanneilla oli ollut idea yrityksestä ennen sen perustamista, suurin ryhmä oli 6–12 kuukautta (38,5 %) ja toisena ryhmänä yli 24 kuukautta (33,3 %). Yli 60 % vastanneista oli harkinnut yrittäjäksi ryhtymistä korkeintaan vuoden. Stenholmin (2007, 28) kyselyyn vastanneista vajaa puolet oli harkinnut yrittäjäksi ryhtymistä yli vuoden. Kuviossa 20 on kuvattu kuinka kauan vastaajilla oli ollut idea yrityksestä ennen sen perustamista.

KUVIO 20. Idea yrityksestä ennen perustamista (n=39)

Kysymys 11 oli avoin kysymys, jossa tiedusteltiin miten yritystoiminta on muuttunut yrityksen perustamisvaiheen jälkeen. Seuraavassa on esitetty tähän kysymykseen annettuja vastauksia:

- asiakaskunta vakiintunut, tilaustöitten lisääntyminen, isoja tilauksia yms.

- laajentunut 50 %
- yöpartion ohelle on tullut päivähoitoa ja ruokakuljetuksia
- riittävästi infoa kaikista yrittäjyyteen koskevista asioista myös verotus & kirjanpito, yrittäjäkoulutus on melko kattava
- en voinut toteuttaa, koska rahaa oli liian vähän aloittaessani yritystä
- toimiala laajentunut
- yritys muuttui toiminimestä kommandiittiyhtiöksi, v. 2009 yritykseen tuli toinen osakas asiakasmäärän kasvamisen vuoksi
- aluksi tein alihankintaa toiselle yritykselle pääasiassa. Nykyään pääasiassa markkinoin, myyn, valmistan asennan itse. Yrityksen toimipaikka on muuttunut Muuruvedelle Pyhäjärveltä. Isommat ja paremmat tilat.
- laajentunut 2007&2008
- pysynyt ennallaan
- suunnittelun osuus lisääntynyt
- asiakaskunta vakiintunut, ”yritys löytänyt paikkansa” asiakkaiden keskuudessa, kokemus ja varmuus ammatin harjoittamisessa kasvaneet
- aluksi päätoimialana oli tarkoitus olla jätevedet puhdistamon hoito, mutta sähköurakointi on kasvanut ja on nyt päätoimena
- olemme keskittäneet tuotannollista toimintaa alihankkijoille, jonka jälkeen on jäänyt aikaa hoitaa enemmän markkinointiin liittyviä asioita (myynnin panostaminen)
- palvelun tarjonta kasvanut
- pysynyt samana. Nyt tosin työt vähenemässä
- laajentunut
- yritystoiminta ei ole muuttunut
- lisääntyneen kilpailun myötä liikevaihto on jonkin verran pienentynyt ja hlöstömäärä vähentynyt, muuten olemme pyrkineet koko ajan kehittämään yritystä
- lopetin kannattamattomana

- ei ole muuttunut
- asiakkaita/työtilauksia on joutunut hankkimaan eri sektoreilta kuin alun perin oli aikomus. Alkuperäisestä sektorista on tullut tavallaan pieni sivuhaara yrityksen toiminnassa
- järjestelmällisemmäksi ja selkeämmäksi, siihen asti kun siirryimme uuden yrityksen johtoon
- uudistuksia vuosittain. Nyt kokonaan uudella paikalla täysin uudella ilmeellä
- loppunut
- laajentunut
- ei mitenkään
- otettu lisää edustuksia, lisätty valikoimaa
- verkkokauppa perustettu
- yritykseen on palkattu yksi työntekijä lisää
- ensin alkuun myytiin pelkästään fyysisiä esineitä. Nykyään myydään myös palvelua kuluttajille ja muille yrittäjille
- vaimo on tullut mukaan yritykseen
- myyntituotteita tullut lisää, osa vaihtunut.

Vastaajista 65,9 % oli perustanut kokonaan uuden yrityksen. Tulokset olivat samansuuntaiset Stenholmin (2007, 31) tutkimuksessa, jossa yli 80 % oli perustanut kokonaan uuden yrityksen ja pieni osa oli ryhtynyt yrittäjäksi ostanalla toiminnassa olleen yrityksen. Taulukossa 30 on kuvattu kyselyyn vastanneiden yritysten perustamistapaa.

TAULUKKO 30. Kyselyyn vastanneiden yritysten perustamistapa

Mikä oli yrityksenne perustamistapa?		vastauksia	
		N	%
	perustin kokonaan uuden yrityksen	27	65,9%
	jatkoin perheyrittämme	2	4,9%
	ostin toiminnassa olleen yrityksen	9	22,0%
	tulin osakkaaksi toiminnassa olleeseen yritykseen	1	2,4%
	perustin franchising tai ketjuyrityksen	1	2,4%
	muu	1	2,4%
summa		41	100,0%

n=41

Kysymyksessä 13 pyydettiin arviota missä määrin eri tekijät vaikuttivat yrittäjäksi ryhtymiseen. Vastaajat arvioivat yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavaksi tekijäksi erittäin paljon vaikuttaneen työpaikan itselle luomisen (72,5%). Stenholmin (2007, 30) tutkimuksessa myös halu luoda työpaikka itselle nousi tärkeimmäksi syyksi yrittäjäksi ryhtymiselle. Houkutteleva liiketoimintamahdollisuus oli ollut vaikuttavana tekijänä erittäin ja melko paljon yli 60%:lla vastaajista, kun taas 26,3% vastaajista ilmoitti, että se vaikutti ei paljon/eikä vähän.

Yrittäjyyden itsenäisyys ja vapaus oli ollut vaikuttavana tekijänä yrittäjäksi ryhtymiseen yli 85%:ssa tapauksista erittäin paljon ja melko paljon. Stenholmin (2007, 30) tutkimuksessa yrittäjäksi ryhtymiseen vaikutti yrittäjyyden itsenäisyys ja vapaus, n. 20%:lla vastaajista. Ammattitaito ja koulutus alalle oli vaikuttanut erittäin paljon yli puolelle vastaajista (53,8%). Starttirahan saamisen vaikutusta yrittäjäksi ryhtymiseen jakoi mielipiteitä.

TAULUKKO 31. Yhteenvetotaulukko eri tekijöiden vaikutuksista yrittäjäksi ryhtymiseen

	erittäin paljon=5	melko paljon=4	ei paljon/eikä vähän=3	melko vähän=2	ei lainkaan=1
työpaikka itselle (n=40)	29 72,5 %	7 17,5 %	4 10 %	-	-
houkutteleva liiketoimintamahdollisuus (n=38)	9 23,7 %	16 42,1 %	10 26,3 %	1 2,6 %	2 5,3 %
yrittäjyyden itsenäisyys ja vapaus (n=40)	16 40 %	18 45 %	4 10 %	2 5 %	-
ammattitaito ja koulutus alalle (n=39)	21 53,8 %	14 35,9 %	4 10,3 %	-	-
taloudellinen hyöty omasta työstä (n=40)	11 27,5 %	16 40 %	10 25 %	2 5 %	1 2,5 %
starttirahan saaminen (n=40)	6 15 %	5 12,5 %	16 40 %	6 15 %	7 17,5 %
muu (n=4)	2 50 %	1 25 %	1 25 %	-	-

Kyselyyn vastanneet antoivat kommentteja vastauskohtaan muu seuraavanlaisesti:

- vajaakuntoisena työllistyminen
- TE tuki
- saada nuorelle parille toimiva yritys alkuun
- pitkä työmatka jäi pois 53 km
- työmatka lyheni
- halu tarjota uudenlaista palvelua
- ajattelin, että yrittäjänä voin paremmin järjestää aikaa peltotöihin keväällä ja syksyllä, mutta se oli harhaluulo. Sähköurakoitsijana on hankala jättää asiakas odottamaan esim. 3 viikoksi.

7.2.2 Yrityksen perustamistekijät

Yrityksen perustamisvaiheessa eniten apua oli haettu rahoitukseen (28,1 %). Toiseksi eniten oli haettu apua viranomaisille tehtäviin ilmoituksiin ja säädöksiin (19,8 %) ja taloushallintoon (13,5 %), mitkä ovatkin yrityksen perustamisvaiheessa varmastikin tärkeimpiä aloittamistoimenpiteitä (TAULUKKO 32).

TAULUKKO 32. Yrityksen perustamisvaiheessa haettu apu

Millaista apua haitte yrityksenne perustamisvaiheessa	vastauksia	
	N	%
taloushallinto	13	13,5%
rahoitus	27	28,1%
palkanmaksu ym.	5	5,2%
markkinointi	5	5,2%
liiketoimintasuunnitelman laatiminen	11	11,5%
verotus	10	10,4%
viranomaisille tehtävät ilmoitukset, säädökset	19	19,8%
muu	6	6,3%
summa (n=96)	96	100,0%

Yrityksen perustamisvaiheessa haetussa avussa oli jonkin verran eroja miesten ja naisten välillä (TAULUKKO 33).

	miehet	naiset	yhteensä
taloushallinto	8 (15,7 %)	5 (11,1 %)	13
rahoitus	11 (21,6 %)	16 (35,6 %)	27
palkanmaksu yms.	4 (7,8 %)	1 (2,2 %)	5
markkinointi	4 (7,8 %)	1 (2,2 %)	5
liiketoimintasuunnitelman laatiminen	6 (11,8 %)	5 (11,1 %)	11
verotus	7 (13,7 %)	3 (6,6 %)	10
viranomaisille tehtävät ilmoitukset säädökset	9 (17,6 %)	10 (22,2 %)	19
muu	2 (3,9 %)	4 (8,9 %)	6
yhteensä	51	45	96

TAULUKKO 33. Yrityksen perustamisvaiheessa haettu apu sukupuolen mukaan.

Seuraavassa on esitetty kysymykseen 14 muu–kohdassa esille tulleita:

- kävin yrittäjän ammattitutkinnon vuonna 2003-2004
- valmistuin juuri LT merkonomiksi
- lausunto yrityksen arvosta/kauppahinnasta
- yrittäjäkurssi ennen aloitusta
- kävin yrittäjäkurssin
- kirjanpito.

Kyselyyn vastaajat olivat yrityksen perustamisvaiheessa saaneet eniten neuvoja tilitoimistosta (24,3 %) sekä pankista/vakuutusyhtiöstä (16,2 %) sekä toiselta yrittäjältä (16,2 %). Taulukossa 34 on kuvattu miltä eri tahoilta ovat starttirahanhakijat yrityksen perustamisvaiheessa neuvoja saaneet.

TAULUKKO 34. Yrityksen perustamisvaiheessa eri tahoilta saadut neuvot

Miltä eri tahoilta saitte neuvoja yrityksenne perustamisvaiheessa?	yht.			
	N	%	miehet	naiset
työ- ja elinkeinokeskuksesta	8	7,2 %	1	7
työ- ja elinkeinotoimistosta	10	9 %	2	8
Nivala-Haapajärven seutukunnan kehitysyritys NIHA Oy:stä	14	12,6 %	7	7
kunnan elinkeinoasiamieheltä	8	7,2 %	6	2
tilitoimistosta	27	24,3 %	14	13
pankista, vakuutusyhtiöstä	18	16,2 %	8	10
toiselta yrittäjältä	18	16,2 %	10	8
muu	8	7,2 %	2	6
summa	111	100 %		

Vastaajat olivat muu-kohtaan lisänneet seuraavia tahoja, mistä olivat saaneet neuvoja yrityksen perustamisvaiheessa:

- Nivala/Yrittäjän ammattitutkinto
- en saanut neuvoja, asiakkaat pyysivät perustamaan toimiston
- netistä
- franchising-ketjulta

- kehitysyhtiö Nihak Oy:stä/kunnan elinkeinoasiamieheltä: keskustelin kyllä, suositteli hakeutumaan työhön yritykseen, joka tehnyt konkurssin heti taantumun alussa! Neuvot jäi puuttumaan tai olivat huonoja
- tuttavalta
- entiseltä työnantajalta
- Finnvera
- yrittäjäkurssilta
- yrittäjäkoulutus aikaisemmin

Kysymys 16 oli avoin kysymys, jossa tiedusteltiin miten yritystoimintaa aloittavaa yrittäjää voitaisiin parhaiten auttaa. Vastaajat toivat esille seuraavia asioita:

- starttiraha isommaksi, verohelpotukset
- kaikissa yrittämiseen liittyvissä asioissa
- pitäis saada starttiraha, elinkeinoasiamiehen neuvot ois tarpeen
- ohjata yrittäjäkurssille, jossa idea kiteytyy käytännön toimiksi
- ettei aloita liian aikaisin, jos on vielä jotenkin keskeneräinen hankinta yms.
- kertomalla eri yritysmuodoista, kertomalla eri rahoitusmahdollisuuksista ja niiden lomakkeiden täytössä
- varsinkin yksinyrittäjien alv/henkilökohtaista verotusta pitäisi laskea
- opastaa yrityksen pyörittämisen aikana kaikenlaisiin velvoitteisiin. Enemmän opastusta oman alan asioista.
- neuvonantoa ennen starttirahan myöntämistä... verotuksesta... todellisista kuluista olla yrittäjä ero palkansaajaan vakuutusmenoista... mitä vakuutuksia kannattaa ottaa ja todellinen vuositulo että pärjää
- ”tukihenkilö” mukaan yritystoimintaan esim. ensimmäisen vuoden ajaksi
- verkoston tärkeyden korostaminen ja siihen apuja
- riippuu yritystoiminnan aloittajasta... yksilöllisyyttä tasapäistämisen sijaan. Ja kyllä se raha on varmasti starttirahan muodossa monelle kynnystä mataloittava asia aloitusvaiheessa.

- ehkä yrityskurssilla, edullisella rahoituksella, painottaa laskutuksen ajan tasalla pitämistä ja työn hinnan oltava riittävä. Herkästi käy niin, että vieraan töissä saa samasta työstä paremman palkan pienemmällä työmäärällä
- järjestää henkilökohtaista neuvontaa yritysneuvojalta, jossa neuvotaan asioita, jotka tulee ottaa huomioon ennen aloittamista. Ja todella asiantuntevaa apua!
- mielestäni tarvittava tieto pitäisi koota yhdeksi paketiksi jonkun taholta
- antamalla erinäisiä verohuojennuksia alkuvaiheessa esim. ALV – 50 %! työntekijä maksuihin alennuksia
- neuvonta
- yrittäjille voitaisiin järjestää kurssi ym. tiedotustilaisuuksia sekä informaatiota yrittämisestä
- ?
- ei katsottaisi ”mennyttä elämää”
- jos kunta/kaupunki ei olisi kampittanut alkuaani niin voimakkaasti olisin perustanut yritykseni jo vuosia aiemmin
- ammattitaitoisella kirjanpidolla
- pitkäaikainen yrittäjäkoulutus, konsultointi, jossa tuttu konsultti- tarvitaan vähintään 5 vuoden aikana talousasioissa yrityksen muutoksissa. Ei saa jäädä kiinni perustamisvaiheeseen.
- kertoa reallisesti kaikkia kustannusarvioita ja tukea myös ”alkuinnostuksen” jälkeen
- avustukset ennen aloitusta
- järjestämällä koulutuksia ja jatkossakin asioihin päivitystä tarvittavia koulutuksia
- verohelpotuksin
- selkeä paketti. Olisi tehtävä missä näkyvät kaikki asioihin liittyvät, yksinkertaisesti esitettynä. Olen itse ollut kauppa alalla ikäni, ei ollut mitään ongelmia.

- selkeä mappi aloittavalle yrittäjälle, josta selviää kaikki, mitä pitää tehdä.
- lyhyempi kestoisia yrittäjäkursseja tulisi järjestää tai "infopäivää"
- hänellä olisi tukihenkilö, jonka kanssa voisi keskustella yrittämisestä ja myös muista siihen liittyvästä
- nykyään tietoa on saatavilla hyvin, monilta tahoilta. Starttiraha on hyvä juttu!
- käytännön asioissa (kirjanpito, markkinointi)

7.2.3 Starttirahan hakuprosessi

Kysymyksessä 17 vastaajia pyydettiin arvioimaan starttirahan hakuprosessia asteikolla 5= täysin samaa mieltä, 4 = osittain samaa mieltä, 3= ei samaa/eikä eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä ja 1= täysin eri mieltä.

TAULUKKO 35. Yhteenvetotaulukko starttirahan hakuprosessista

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa/eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Starttirahasta sai hyvin tietoa TE-toimistosta (n= 40)	10 25 %	23 57,5 %	5 12,5 %	2 5 %	0 0%
Starttirahasta löytyy hyvin tietoa internetistä (n=39)	7 17,9 %	18 46,2 %	13 33,3 %	1 2,6 %	0 0%
Starttirahan hakuprosessi oli selkeä (n=40)	7 17,5 %	16 40 %	7 17,5 %	9 22,5 %	1 2,5 %
Starttirahapäätöksen sai nopeasti (n=40)	6 15 %	16 40 %	11 27,5 %	5 12,5 %	2 5 %
Starttirahapäätöksessä annetut perustelut olivat selkeitä (n=40)	6 15 %	22 55 %	8 20 %	3 7,5 %	1 2,3 %
Starttirahaa haettaessa esitettyä yritysidea arvioitiin riittävän asiantuntevasti (n=40)	9 22,5 %	14 35 %	11 27,5 %	3 7,5 %	3 7,5 %

Verrattaessa tiedonsaantia starttirahasta työ- ja elinkeinotoimistosta ja internetistä vastaajat arvioivat TE-toimiston paremmaksi tietolähteeksi. Kun väitteiden välistä riippuvuutta tutkittiin löytyi melko paljon riippuvuutta seuraavissa tekijöissä. Vastaajat, jotka olivat saaneet starttirahasta hyvin tietoa TE-toimistosta, kokivat saaneensa starttirahapäätöksen nopeasti ja heidän mielestään starttirahapäätöksessä annetut ohjeet olivat selkeitä. Mitä nopeammin vastaajat kokivat saavansa starttirahapäätöksen, sitä selkeämpinä he pitivät starttirahapäätöksissä annettuja perusteluja ja starttirahan hakuprosessia.

Starttirahan hakuprosessin selkeyteen eniten vastauksia sai ”osittain samaa mieltä”-vaihtoehto. Väittämä starttirahapäätöksen sai nopeasti jakoi mielipiteitä 40 %:n ollessa osittain samaa mieltä ja 27,5 %:n ei samaa/eikä eri mieltä. Starttirahanpäätöksessä annetut perustelut olivat olleet selkeitä, sillä yli puolet vastaajista olivat täysin tai osittain samaa mieltä. Starttirahaa haettaessa esitettyä yritysidea arvioitiin riittävän asiantuntevasti, väittämän suhteen 57,5 % oli täysin tai osittain samaa mieltä.

7.2.4 Starttirahan vaikutus yritystoiminnan kannalta

Vastaajia pyydettiin kysymyksessä 18 arvioimaan starttirahan vaikuttavuutta. Väittämään starttirahan nopeutti yrityksen perustamista eniten vastauksia sai ”ei samaa/eikä eri mieltä”-vaihtoehto (39,5 %), myös ”täysin ja osittain samaa mieltä”-vaihtoehdot saivat 39,5 %. Starttiraha mahdollisti yrityksen perustamisen 44,7 % oli väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Starttiraha vaikutti myönteisesti yrityksen alkuvaiheen toimintamahdollisuuksiin 81,6 % oli täysin tai osittain samaa mieltä. Starttirahalla ei ollut vaikutusta yrityksen perustamiseen jakoi mielipiteitä.

TAULUKKO 36. Yhteenvetotaulukko starttirahan vaikuttavuudesta

Arvioikaa starttirahan vaikutusta yritystoimintanne kannalta	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa/eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Starttiraha nopeutti yrityksen perustamista (n=38)	6 15,8 %	9 23,7 %	15 39,5 %	2 5,3 %	6 15,8 %
Starttiraha mahdollisti yrityksen perustamisen (n=38)	6 15,8 %	11 28,9 %	10 26,3 %	5 13,2 %	6 15,8 %
Starttiraha vaikutti myönteisesti yrityksen alkuvaiheen toimintamahdollisuuksiin (n=38)	15 39,5 %	16 42,1 %	3 7,9 %	1 2,6 %	3 7,9 %
Starttirahalla ei ollut vaikutusta yrityksen perustamiseen (n=39)	5 12,8 %	4 10,3 %	11 28,2 %	9 23,1 %	10 25,6 %

Kysymys 19 oli avoin kysymys, jossa tiedusteltiin miten starttirahan hakemista voitaisiin helpottaa ja miten starttirahajärjestelmää yleisesti pitäisi kehittää?

- haku yksinkertaisemmaksi, raha isommaksi
- en osaa sanoa
- punnita yrityksen tulot ja menot, selkeyttää ja integroida tutkintojen kanssa, voi muuten menettää oikeutensa, jos perustaa yrityksen liian aikaisin ja hankkii kumppanit etukäteen, vaikka sama riski onkin yrityksen perustaminen kanssa
- starttiraha jos myönnettäisiin, ei(kä) sitä enää tarvitsisi anoa jatkoa, olisi 18 kk:n ajan itseltäni kirjanpitäjä unohti jatkoanomuksen ja sain ainoastaan 3 kk ajan
- huomioida yrityksen tuleva työllistäminen, jatkuvuus olla kannustava eikä aina tuijottaa onko samoja yrityksiä paikkakunnalla → tarve
- starttirahaa saisi pidemmällä aikavälillä
- kartoitetaan ensin onko yritysidea kannattava ja todelliset yrittäjät starttiraha heille (pois kieroilijat porukasta)
- näyttää kehittyneen vuoden 2005 jälkeen ollen nyt saatavilla muillekin kuin

työttömille työnhakijoille, ihan ok homma

- en osaa sanoa
- mielestäni starttirahan hakeminen oli asiallista, silloin kun itse sitä hain. En haluaisi muuttaa sitä niinä suhteessa. En tiedä tämän päivän käytäntöä!
Kaikki OK
- konsulttien käyttö kallista starttirahan tarpeellisuuden selvittämisessä
- määrärahaa pitäisi olla aina saatavilla!!! Tiedän monta, jotka olisivat aloittaneet yritystoimintaa loppuvuodesta, mutta ei ollut starttirahoja saatavilla, vaikka päätös starttirahasta oli myönteinen! Käsittämätöntä!!!
- suurempi starttiraha
- hakumenettely pitäisi tehdä yksinkertaisemmaksi, selvät ohjeet sekä mistä sitä haetaan ja millä perusteella
- ei hirveästi muistikuvia, kun aikaa mennyt niin kauan
- tehdä tiettäväksi kaikille, maksujärjestelmä automaattiseksi
- starttiraha hakuprosessi sinänsä ok, mutta ensi kerralla asiaa kysellessä pyydettiin odottamaan n. 3-4 viikkoa, jotta henkilö joka asiaa hoitaa palaa töihin... Palattuaan kysyi, miksen ottanut yhteyttä ennemmin! Siinä mene sen vuoden sesonki ohitse. Hakemukseen lausunnon antavalta konsultilta pitäisi vaatia yrittäjäkokemusta. Ihmeellistä kuinka yrittämisen asiantuntijana käytetään henkilöitä, joilla ei alasta mitään kokemusta tai koulutusta vrt. esim. lääketiede.
- yrittäjäkoulutuksen järjestäminen, huom! Positiivisesta starttirahapäätöksestä huolimatta emme koskaan saaneet rahaa johtuen yrittäjäkurssien puuttumisesta.
- mielestäni tulisi arvioida aloittain, jos yrittäjä joutuu ostamaan–ottamaan velkaa pitäisi huomioida rahan saanti pidempään
- Etelässä saa helpommin ja ilman pitkää yrittäjäkurssia, täällä kurssi kesti 8 kk. – Liian pitkä Etelässä ja muu Suomi eriarvoisia
- selkeyttää ja asiantunteva henkilö antamassa neuvoja

- verkkohakemus
- Tuntui kuin olisi mennyt kerjuulle. Ei ollut asiantuntemusta, kyseli kummallisia asiaan liittymättömiä asioita. Oli mies ja tosi urpo.
- pitäisi muistuttaa jatkohakemuksien tekemisestä
- huomioitava paremmin yrityskohtaiset erot. Jos yritys toiminta on heti kannattava tukea pienennetään, jos kannattava toiminta rakentuu hitaasti, tukea jatketaan.
- papereiden täyttäminen vei paljon aikaa minun tapauksessani se oli turhaa. Sellainen "yhden miehen" starttirahan kumoamismahdollisuus pitäisi poistaa. (viittaa Similään)
- turhat yrittäjäkurssit pois jos on aiempaa kokemusta.

8 LOPPUYHTEENVETO

8.1 Vastaukset tutkimusongelmiin

Tutkimustehtävän tavoitteena oli selvittää Nivala-Haapajärven seutukunnan starttirahapäätöksiä vuosien 2003–2007 tuloksellisuutta. Tutkimusaineisto kerättiin ensimmäisen starttirahapäätöksen saaneista vuosilta 2003–2007, näille starttirahaa hakeneille tehtiin postikysely. Kyselylomakkeita lähetettiin 104 kappaletta, joka käsitti koko tutkimusaineiston.

Tutkimuksen pääongelma oli miten tuloksellisia Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätökset ovat olleet vuosina 2003–2007.

Vastausta selvitettiin jäsentämällä pääongelma kolmeen alaongelmaa, jossa ensimmäisessä kysyttiin, että millaisia starttirahapäätöksiä on tehty Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistossa vuosina 2003–2007.

Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimistossa oli vuosina 2003–2007 tehty myönteisiä starttirahapäätöksiä 86 kappaletta ja kielteisiä 18 kappaletta. Starttirahapituus oli keskimäärin 7,22 kuukautta. Starttirahapäätöksiin oli merkitty päätösehto n. viidesosalla päätöksistä ja suurimmassa osassa se oli yrittäjäkoulutus sekä starttiraha-analyysi oli tehty reilulla kolmannekselle hakemuksista.

Starttirahan hakijoiden keskimääräinen ikä oli 37 vuotta ja hakijoista yli puolella oli koulutustaustana ammattikoulu tai ammattitutkinto. Kokonaisuudessaan starttirahan hakijoista oli ollut työttömänä yli puolet. Vuosien 2005–2007 hakijamäärän nousulla oli vaikutusta starttirahakokeilun alkamisella, jolloin työttömien osuus myös starttirahan hakijoista laski.

Starttirahan hakijoiden asuinpaikkakunnista Pyhäjärvi ja Nivala olivat eniten edustettuina. Suurin osa yrityksistä oli perustettu kotipaikkakunnille, vain pieniä eroja ilmeni asuinpaikkakunnan ja yrityksen toimipaikkakunnan välillä. Yrityksien toimialoista palveluala ja kaupallinen/hallinto/toimisto/IT-ala olivat suurimmat alat starttirahan hakijoilla. Starttirahan hakijoista oli yrittäjäkoulutuksen suorittaneita yli puolet ja yrittäjäkokenusta oli n. kolmanneksella hakijoista.

Kyselyyn vastanneet arvioivat parhaimmaksi tietolähteeksi starttirahasta TE-toimisto. Starttirahapäätöksen hakuprosessin arvioitiin pääosin olleen selkeä ja starttirahapäätöksessä annetut perustelut olleen selkeitä. Hakuprosessin selkeydessä vastaukset näyttivät hajoavan. Tuloksien perusteella hakuprosessia täytyisi jossain määrin selkeyttää. Esimerkiksi starttirahan hakijan ottaessa yhteyttä työ- ja elinkeinotoimistoon alkuinformaatiota voisi parantaa. Voisi kertoa tarkemmin miten hakuprosessi etenee vaikka esitteen ja infopakettin muodossa.

Vastaajat, jotka olivat saaneet starttirahasta hyvin tietoa TE-toimistosta, kokivat saaneensa starttirahapäätöksen nopeasti ja heidän mielestään starttirahapäätöksessä annetut ohjeet olivat selkeitä. Myös mitä nopeammin he kokivat saaneensa starttirahapäätöksen sitä selkeämpänä he pitivät starttirahapäätöksissä annettuja perusteluja. Samoin starttirahapäätöksen hakuprosessi oli heistä selkeä.

Tutkimuksen tuloksien perusteella starttirahalla näyttäisi siis olevan myönteinen vaikutus yrityksen alkuvaiheen toimintamahdollisuuksiin. Starttirahan myöntäminen ei kuitenkaan pelkästään mahdollistanut yrityksen perustamista. Pääosin starttiraha oli kuitenkin nopeuttanut yrityksen perustamista.

Toisessa alaongelmassa selvitettiin miten starttirahaa hakeneiden yritystoiminta on kehittynyt ja millaiset ovat yritysten tulevaisuuden näkymät. Kyselyyn vastanneista yli 60 % oli perustanut kokonaan uuden yrityksen. Vastaajilla yrittäjäksi

ryhtymiseen oli erittäin paljon vaikuttanut työpaikan luominen itselleen. Myös yrittäjyyden itsenäisyys ja vapaus sekä ammattitaito ja koulutus alalle olivat merkittäviä tekijöitä yrittäjäksi ryhtymisessä. Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavana tekijänä starttirahan saaminen jakoi eniten mielipiteitä vastaajien keskuudessa joten starttirahan saaminen ei ole ollut ainoa syy yrittäjäksi ryhtymiseen.

Kirjoituspöytätyöskentelyn perusteella starttirahan hakijoiden yrityksistä oli rekisteröity toukokuun 2009 tilanteen mukaan n. 2/3:ssa tapauksista ja yritystoiminta oli päättynyt neljäsosalla hakijoista. Yritystoiminnan jatkumisen kannalta kriittisintä aikaa näyttää olevan kolme ensimmäistä vuotta. Yleisin syy yritystoiminnan päättymiselle oli toiminnan kannattamattomuus.

Yritykset työllistivät kokopäiväisesti ja osa-aikaisesti keskimäärin 2,8 henkilöä (yrittäjä mukaan lukien). Selvästi suurin osa vastaajista arvioi henkilöstömääränsä pysyvän ennallaan seuraavien kolmen vuoden aikana. Liikevaihdon arvioi puolet vastaajista pysyvän ennallaan seuraavien kolmen vuoden aikana ja noin kolmannes vastaajista arvioi liikevaihdon kasvavan. Yritystoiminta oli muuttunut perustamisvaiheen jälkeen, useissa vastauksissa näkyi yritystoiminnan muutos esimerkiksi palvelun tarjonta oli laajentunut, toiminta oli muuttunut kokonaan tai osittain toisenlaiseksi.

Kolmannessa alaongelmassa kysyttiin millaista apua starttirahaa hakeneet ovat perustamisvaiheessa saaneet ja millaista apua he olisivat toivoneet.

Rahoitukseen ja viranomaisille tehtäviin ilmoituksiin ja säädöksiin oli eniten haettu apua yrityksen perustamisvaiheessa. Nämä ovatkin perustamisvaiheessa varmasti ensimmäisiä eteen tulevia selviteltäviä ongelmia. Selvästi eniten oli yrityksen perustamisvaiheessa saatu neuvoja tilitoimistosta, myös pankista/vakuutusyhtiöstä ja toiselta yrittäjältä saadut neuvot nousivat esille. Yrittäjä-

koulutuksen suorittamisen merkitys nousi esille siinä, mistä starttirahan hakijat olivat saaneet neuvoja.

Seuraavaan on koottu tutkimuksen kannalta aiheita, joihin tulisi kiinnittää huomiota aloittavan yrittäjän yritysneuvonnassa. Useissa vastauksissa kaivattiin henkilökohtaista neuvontaa. Asiantuntijana voisi olla yritysneuvoja, konsultti tai tukihenkilö, jonka kanssa voisi keskustella yrittämisestä. Neuvontasuhde joka jatkuisi ensimmäisien vuosien aikana. Kaivattiin myös tietopakettia, jossa olisi tietoa mm. eri yritysmuodoista, rahoituksesta myös infopäiviä ja tiedotustilaisuuksia vastaajat toivoivat.

Kyselyyn vastaajilta pyydettiin viimeisessä avoimessa kysymyksessä mielipidettä siitä, miten starttirahan hakemista voitaisiin helpottaa ja miten starttirahajärjestelmää voitaisiin yleisesti kehittää. Esille nousi ensinnäkin se, että, kun starttiraha on myönnetty, ei tarvitsisi tehdä jatkohakemusta. Lisäksi esitettiin, että, haku olisi yksinkertaisempaa, määrärahaa pitäisi olla aina saatavilla, starttirahan pitäisi olla suurempi ja että starttirahan päättäjällä pitäisi olla alasta kokemusta tai koulutusta.

Kokonaisuutena Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätökset ovat olleet tuloksellisia, koska yli 70 % myönteisen starttirahapäätöksen saaneiden hakijoiden yrityksistä oli rekisteröity. Yritykset työllistivät yrittäjä mukaan lukien keskimäärin 2,8 henkilöä, joka tulos on hyvä.

8.2 Opinnäytetyön arviointia

Opinnäytetyön aihe oli erittäin mielenkiintoinen, vielä mielenkiintoisempi mitä aiheetta valitessani olin osannut odottaa. Vaikeinta teoriaosassa oli rajaus, mitä aiheita käsittelen ja mitä jätän pois. Työn tekeminen vei huomattavasti enemmän

aikaa mitä olin ajatellut. Tiedot starttirahapäätöksistä keräsin toukokuun 2009 lopussa. Suunnittelin tekeväni teoriaosuuden kesän aikana, koska muita opiskelutehtäviä ei ollut, mutta se jäi syksyyn, joka aiheutti sitten syksyllä kiirettä. Starttirahapäätöksistä tietojen kerääminen vei yllättävän paljon aikaa, joten jälkeenpäin olen miettinyt, että olisiko sittenkin kannattanut ottaa päätöksistä vain yhteystiedot ja loput asiat olisin kysynyt postikyselyissä starttirahan hakijoilta. Kuitenkin näin tarkoin starttirahapäätöksiä tutkimalla sain kattavat tiedot starttirahan hakijoista.

Postikyselyn suoritin syyskuun 2009 aikana, jossa ongelmia oli jonkin verran oikeiden osoitteiden löytämisessä, koska osasta starttirahapäätöksiä oli kulunut jo pitkä aika. Vastaajat olivat kiitettävästi kommentoineet avoimissa kysymyksiä aihealueita, joista vastauksista sai hyvin lisätietoja. Kyselyn vastauksista huomasin, että vielä tarkempia ohjeita olisi lomakkeen kohtiin kannattanut laittaa. Työn tekeminen vei aikaa, mutta siitä on ollut minulla monella tapaa hyötyä. Asetettuihin ongelmiin löytyi vastauksia ja näin ollen koen, että työstäni on ollut hyötyä myös toimeksiantajalleni. Starttirahajärjestelmään tulevaisuudessa kehitettävä seuranta- ja raportointijärjestelmä auttavat toimeksiantajaa tulevaisuudessa yhä paremmin tekemään seurantaa ja samaan ajankohtaista tietoa starttirahapäätöksistä.

LÄHTEET

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2005. Kasvun ajurit. Kasvu PK-yrityksen menestysstrategiana. Saatavissa:

http://www.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtaista/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/12092005Kasvun_ajurit.pdf. Luettu 15.2.2010.

ELY-keskus. 2010a. Organisaatiomuutos Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/fi/Sivut/default.aspx>. Luettu 16.2.2010.

ELY-keskus. 2010b. Yritystoiminta. Saatavissa: <http://www.te-keskus.fi/Public/?nodeid=10531&area=7648>. Luettu 14.8.2009.

Finnvera. 2009. Saatavissa: <http://www.finnvera.fi/>. Luettu 14.8.2009.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hirvikoski, H. & Swanljung, E. 2008. Kasvun vimma. 12 tarinaa kasvuyrityksistä. Tampere: Esa Print Oy.

Huuskonen, V. 1992. Yrittäjäksi ryhtyminen-Teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. Akateeminen yrittäjäkoulu. 2006. Saatavissa: http://www.yrittajakoulu.fi/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=10933&docID=196. Luettu 31.8.2009.

Härkin, N. 2009. Ajankohtaista starttirahasta 18.9.2009- esitys. Työ- ja elinkeinoministeriö, yrittäjyyden kehittäminen ja yritystuet-ryhmä.

Jylhä, E. & Paasio, A. & Strömmer, R. 2000. Menestyvä yrittäjä: Helsinki: Oy Edita Ab.

Jylhä, E. & Viitala, R. 2006. Liiketoimintaosaaminen menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kallio, J. 2002. Pienyrityksen kehittymisen tiet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kansikas, J. Kasva yrittäjyyteen. 2007. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kauppa- ja teollisuusministeriö. 2007. Yrittäjyyspolitiikka Matti Vanhasen hallituskaudella 2003-2007. Yrittäjyyden politiikkaohjelma loppuraportti. Saatavissa: <http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/politiikkaohjelmat/yrittajyyys/loppuraportti/fi.pdf>. Luettu 14.9.2009.

Keksintösäätiö. 2009. Saatavissa: <http://www.keksintosaatio.fi/default.asp?docId=14364>. Luettu 14.8.2009

Koiranen, M. 2000. Ole yrittäjä – Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys. Akateeminen yrittäjäkoulu2000.Saatavissa: http://www.yrittajakoulu.fi/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=10933&docID=121. Luettu 31.8.2009.

Koiranen, M. 2000. Yrittäjyyskasvatus – Ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Akateeminenyrittäjäkoulu. Saatavissa:http://www.yrittajakoulu.fi/yrittajyyden_oppia/dokumentit/document.asp?UID=10933&docID=122. Luettu 28.2.2010.

Laukkanen, M. (toim.) 2007. Kasvuyritys. Helsinki: Karisto Oy.

Lehti, E. & Rope, T. & Pyykkö, M. 2007. Mikä tekee yrittäjästä menestyvän. Perusyrittäjästä Superyrittäjäksi. Juva:WS Bookwell Oy.

Metsä-Tokila, T. & Orjala, M.2008. Starttirahan merkitys aloittavalle yrittäjälle. Työpoliittinen aikakauskirja3/2008.Saatavissa:<http://www.tem.fi/files/20241/metsatokilaorjala.pdf>. Luettu 15.2.2010.

Nihak. 2009. Saatavissa:http://www.nihak.fi/index.asp?menu_id=7131. Luettu 14.8.2009.

Nilivaara, J. Henkilökohtainen tiedonanto 28.5.2009

Nivala-Haapajärven seutukuntastrategia 2013. 2007. Seutukuntahallitus&Seutukuntavaltuusto. Saatavissa:http://www.nivala-haapajarvi.fi/liitteet/Seutustrategia_2013.pdf. Luettu 1.11.2009.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2009a. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/tietoaprhta/toimintaajatus.html>. Luettu 14.8.2009.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2009b. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/tietoaprhta/alueellisetpalvelut.html>. Luettu 14.8.2009.

- Pihkala, T. 2001. Entrepreneurial Capability and New Venture Formation. A study on Entrepreneurs Start-up Practices. Saatavilla:
http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_951-683-900-2.pdf. Luettu 4.9.2009.
- Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus .2009. Alueelliset talousnäkymät syksyllä 2009. Saatavissa:<http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/812/pohjois-pohjanmaa.pdf>.Luettu 31.10.2009.
- Pukkinen, T. & Stenholm, P. & Malinen, P. 2005. Kasvun demografia-kasvuryritysten tunnuspiirteet. Teoksessa J. Heinonen (toim.) Kasvun olemus ja reitit Fokuksessa suomalaiset pk-yritykset. Tampere. Kirjapaino Esa Print.
- Sitra. 2009. Saatavissa:<http://www.sitra.fi/fi/Sitran+esittely/sitra.htm>. Luettu 14.8.2009.
- Stenholm, P. 2007. Starttiraha yrittäjyyden avaimena. Jatkokokemuksia starttirahakokeilusta 2005-2007. Työpoliittinen tutkimus 2007. Helsinki:Hakapaino Oy. http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/06_tutkimus/tpt332.pdf. Luettu 31.8.2009.
- Storbacka, K. 2005.Kannattava kasvustrategia. Orgaanista kasvua johtamalla asiakkuuspääomaa. Juva:WS Bookwell Oy.
- Sutinen, M. & Viklund, E. 2007. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta mutta et ole tiennyt keneltä kysyä. Opas yrittäjille, yrityksen perustamista suunnitteleville sekä yrittäjätutkintoon valmentautuville.11.painos.Kuopio: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Suomen Teollisuussijoitus Oy.2009. Saatavissa: <http://www.teollisuussijoitus.fi/>. Luettu 14.8.2009.
- Sydänmaanlakka, P. 2004. Älykäs johtajuus. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus Työllisyyskatsaus syyskuu 2009.Saatavissa:http://www.te-keskus.fi/Public/?ContentID=28154&NodeID=10530&area=7648_ Luettu 20.10.2009.
- Tekes. 2009.Avustukset yrityksille. Saatavissa. <http://www.tekes.fi/fi/community/Etusivu/307/Etusivu/381>. Luettu 14.8.2009.
- Tilastokeskus. 2009. Konkurssitilasto. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/konk/2009/06/konk_2009_06_2009-08-13_tie_001.html. Luettu 31.8.2009.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008a . Yrittäjyyskatsaus 2008. Saatavissa:
http://www.tem.fi/files/20315/TEMjul_25_2008_Tyo_ja_yrittajyys.pdf. Luettu
 4.9.2009 .

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008b . Starttiraha ohje työ- ja elinkeinokeskuksille ja
 työvoimatoimistoille. 2008.Saatavissa:[http://www.finlex.fi/data/normit/33937-
 pra109120081114141928.pdf](http://www.finlex.fi/data/normit/33937-pra109120081114141928.pdf).

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009a. Hallinto:
<http://www.tem.fi/index.phtml?s=2072>. Luettu 31.10.2009.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009b. Uutiskirje. Rakennusmuutosalueet. Saatavissa:
http://www.tem.fi/index.phtml?96654_m=96655&s=3501. Luettu 17.9.2009.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009c. Saatavissa:
http://www.tem.fi/index.phtml?98603_m=94424&s=3804. Luettu 7.3.2010.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2007. Saatavissa:
[http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/06_uutiset/04_2007/2007-12-05-
 03/index.jsp](http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/06_uutiset/04_2007/2007-12-05-03/index.jsp). Luettu 7.3.2010.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009a. Hallinto ja palvelut & tehtävät:
 Saatavissa:http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/index.jsp. Luettu
 31.10.2009.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009b. Toimiston kotisivu: Saatavissa:
<http://www.mol.fi/toimistot/haapajarvi/>. Luettu 31.10.2009.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009c. Saatavissa:
http://www.mol.fi/mol/fi/01_tyonantajat/01_rekrytointi/index.jsp. Luettu
 28.2.2010.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009d. Saatavissa:
http://www.mol.fi/mol/fi/01_tyonantajat/06_2rekrytoinnin_tuki/index.jsp. Luettu
 28.2.2010.

Työttömyyskassojen yhteisjärjestö. 2010 Saatavissa:
<http://www.tyj.fi/default.asp?id=472>. Luettu 28.2.2010.

Valjakka, Mikki. 2004. Vaatimattomuus kaunistaa? Tutkimus yrittäjän yrittäjä-
 osaamisesta ja osaamistoiveista: Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Lahden yk-

sikkö: LIITU-liiketoiminnan tutkimusyksikkö: Tutkimusraportti 8: Lappeenranta:Digipaino.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. 2009. Matalapalkkatuki. Saatavissa:
http://www.vatt.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/news_3190_id/198.Luettu
27.11.2009.

Hyvä vastaanottaja!

Olen Marja-Liisa Turpeinen ja opiskelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa liiketalouden koulutusohjelmassa. Teen opinnäytetyönäni selvitystä Nivala-Haapajärven seutukunnan työ- ja elinkeinotoimiston starttirahapäätöksistä v. 2003-2007 ja niiden tuloksellisuudesta.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää starttirahahakijoilta yritystoiminnan aloittamista ja sen kehittymistä sekä selvittää millaista apua starttirahaa hakeneet ovat saaneet ja millaista apua olisivat tarvinneet yrityksen perustamisvaiheessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt tutkimukselle tutkimusluvan (päätös nro 1203/091/2009).

Antamanne tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Kenenkään yksittäisen vastaajan antamat tiedot eivät käy ilmi tuloksista, eikä kenenkään henkilöllisyyttä voida niistä tunnistaa.

Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan tähän kyselyyn. Siten teette mahdolliseksi tutkiin-
tooni vaadittavan tutkimuksen valmistumisen.

Täytetyn lomakkeen pyydän Teitä palauttamaan 15.8.2009 mennessä oheisessa palautus-
kuoressa, jonka postimaksu on maksettu.

Ystävällisin terveisin

Marja-Liisa Turpeinen
tradenomiopiskelija
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
Ylivieskan yksikkö
Haapajärven toimipiste
marja-liisa.turpeinen@cou.fi

1. Hakemastanne starttirahasta on tehty päätös vuonna ____
2. Starttirahapäätöksenne oli myönteinen
 kielteinen
3. Aloittiteko yritystoiminnan? yritystoimintaa ei aloitettu
 yritystoiminta aloitettiin vuonna ____
4. Mikä on yritystoimintanne tämän hetken tilanne? yritystoiminta jatkuu edelleen
 yritystoiminta päättyi vuonna ____
5. Jos yritystoimintanne on päätynyt, mikä oli pääasiallinen syy siihen?
 toiminnan kannattamattomuus fuusio
 eläkkeelle siirtyminen siirtyminen toisen työnantajan palvelukseen
 yritysmyynti muu, mikä? _____
 sairastuminen
6. Kuinka monta henkilöä yrityksenne työllistää (yrittäjä mukaan lukien) kokopäiväisesti ____ henkilöä
 osa-aikaisesti _____ henkilöä
7. Miten arvioitte henkilöstömääränne kehittyvän seuraavien kolmen vuoden aikana?
 henkilöstömäärä kasvaa henkilöstömäärä pysyy ennallaan henkilöstömäärä pienenee
8. Yrityksenne tämän hetkinen liikevaihto?
 alle 20 000 € 20 001-50 000 € 50 001-100 000 €
 100 001-150 000 € 150 001-200 000 € yli 200 000 €
9. Miten arvioitte liikevaihtonne kehittyvän seuraavan kolmen vuoden aikana?
 liikevaihto kasvaa liikevaihto pysyy ennallaan liikevaihto pienenee
10. Kuinka kauan Teillä oli ollut idea yrityksestänne ennen kuin perustitte sen?
 alle 6 kuukautta 6-12 kuukautta
 13-24 kuukautta yli 24 kuukautta

11. Miten yritystoimintanne on muuttunut yrityksen perustamisvaiheen jälkeen?

12. Mikä oli yrityksenne perustamistapa?

liite 2/2

- perustin kokonaan uuden yrityksen
- jatkoin perheyrittämyksiämme
- ostin toiminnassa olleen yrityksen
- tulin osakkaaksi toiminnassa olleeseen yritykseen
- perustin franchising- tai ketjuyrityksen
- muu, mikä? _____

13. Missä määrin seuraavat tekijät vaikuttivat siihen, että ryhdyitte yrittäjäksi?

5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3= ei paljon/eikä vähän, 2= melko vähän, 1= ei lainkaan

	5	4	3	2	1
Työpaikka itselle	☐	☐	☐	☐	☐
Houkutteleva liiketoimintamahdollisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjyyden itsenäisyys ja vapaus	☐	☐	☐	☐	☐
Ammattitaito ja koulutus alalle	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen hyöty omasta työstä	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahan saaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐

14. Millaista apua haitte yrityksenne perustamisvaiheessa?

- taloushallinto
- liikeyrittämisen suunnittelu
- rahoitus
- verotus
- palkanmaksu yms.
- viranomaisille tehtävät ilmoitukset, säädökset
- markkinointi
- muu, mikä? _____

15. Miltä eri tahoilta saitte neuvoja yrityksenne perustamisvaiheessa?

- Työ- ja elinkeinokeskuksesta (TE-keskus)
- Työ- ja elinkeinotoimistosta (TE-toimisto, ent. työvoimatoimisto)
- Nivala-Haapajärven seutukunnan kehitysyhtiö NIHAK Oy:stä
- kunnan elinkeinoasiamieheltä
- tilitoimistosta
- pankista/vakuutusyhtiöstä
- toiselta yrittäjältä
- muu, mikä? _____

16. Miten yritystoimintaa aloittavaa yrittäjää voitaisiin mielestänne parhaiten auttaa?

Starttirahaa voidaan tällä hetkellä myöntää enintään 18 kuukautta (v. 2008 alkaen) ja starttirahaa maksetaan 527-670 € kuukaudessa. Vuoden 2005 alusta starttirahaa on voitu myöntää työttömän työnhakijan lisäksi myös palkkatyöstä, opiskelusta ja kotityöstä kokoaikaiseksi yrittäjäksi ryhtyville.

17. Arvioikaa starttirahan hakuprosessia asteikolla

5= täysin samaa mieltä 4= osittain samaa mieltä 3= ei samaa/eikä eri mieltä
2= osittain eri mieltä 1= täysin eri mieltä

	5	4	3	2	1
Starttirahasta sai hyvin tietoa TE-toimistosta	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahasta löytyy hyvin tietoa internetistä	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahan hakuprosessi oli selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahapäätöksen sai nopeasti	☐	☐	☐	☐	☐
Starttipäätöksessä annetut perustelut olivat selkeitä	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahaa haettaessa esitettyä yritysidea arvioitiin riittävän asiantuntevasti	☐	☐	☐	☐	☐

18. Arvioikaa starttirahan vaikutusta yritystoimintanne kannalta?

5= täysin samaa mieltä 4= osittain samaa mieltä 3= ei samaa/eikä eri mieltä
2= osittain eri mieltä 1= täysin eri mieltä

	5	4	3	2	1
Starttiraha nopeutti yrityksen perustamista	☐	☐	☐	☐	☐
Starttiraha mahdollisti yrityksen perustamisen	☐	☐	☐	☐	☐
Starttiraha vaikutti myönteisesti yrityksen alkuvaiheen toimintamahdollisuuksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Starttirahalla ei ollut vaikutusta yrityksen perustamiseen	☐	☐	☐	☐	☐

19. Miten starttirahan hakemista voitaisiin mielestänne helpottaa ja miten starttiraha järjestelmää yleisesti pitäisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSISTANNE

työtön työnhakija muu hakija

Starttirahaa haetaan siltä työ- ja elinkeinotoimistolta, jossa työnhakija on työttömänä työnhakijana tai siltä työ- ja elinkeinotoimistolta, jossa hakija on henkilöasiakkaana.

Hakijan henkilö- ja yhteystiedot	Suku- ja etunimet	Henkilötunnus
	Lähiosoite Postitoimi	paikka
	Kotikunta Puhe	lin
	Ammattinimike ja tutkinto	Sähköposti
Tukiaika	Tukea haetaan ajalle / 20 - / 20	
Työkokemus ja yrittäjäkokemus		
Yritystoimintaa tukeva koulutus	Kurssiohjelmat ja kestot	Pääsisällöt
Suunnitellun yrityksen nimi	Nimi	
	Osoite	
	Puhelinnumero	
Yritysmuoto ja osakkaat sekä omistusosuus		
Hakeeko joku muu starttirahaa ko. yritystoimintaan?	Nimet ja osoitteet	
Toimiala		

Liikeidea	Liikeidea, sen vahvuudet ja heikkoudet? Mikä on tuotteesi/tarjoamasi palvelu?
Toiminta	Miten aiot toimia? Toimitilat? Tarvittava työvoima?
Tuotanto	Mitä tuotantovälineitä tarvitset Mistä hankit raaka-aineet/tuotteet?
Asiakkaat ja markkina-alue	Ketkä ovat asiakkaitasi? Kuinka paljon heitä on? Missä asiakkaat sijaitsevat? Mitkä ovat heidän ostotottumuksensa?
Markkinointi	Miten markkinointi järjestetään? Mistä markkinointikustannukset muodostuvat?
Tuotteiden/ palveluiden jakelu	Miten tuotteiden/palveluiden jakelu järjestetään?
Vahvuudet ja heikkoudet suhteessa kilpailijoihin	Kilpailevat yritykset ja niiden toimipaikat? Kilpailevat tuotteet/palvelut? Kuinka aiot selviytyä kilpailussa ja missä ovat suurimmat riskit? Kuinka varaudut riskeihin?
Toimenpiteet toiminnan käynnistämiseksi	Mitä toimenpiteitä olet tehnyt yrityksen toiminnan käynnistämiseksi tähän mennessä?

Suunniteltu rahoitus	Pääoman tarve investoinnit (rakennukset, koneet, kalusteet) käyttöpääoma (1-2 kuukauden kulut + käteisvarat) kustannusylitysvaraus	Euroa
	yhteensä	
	Rahoitus oma osuus muiden sijoitukset yritykseen lainat Avustukset ja tuet ☐ ELY-keskus, mainitse vastuualue ja tuen nimi ☐ Muu, mikä	Euroa

Kohdat toiminta- suunniteltu rahoitus voidaan korvata erillisellä liiketoimintasuunnitelmalla.

Kannatta- vuuslaskelma ja liikevaihto		Vuosi/€	
	TAVOITETULOS (netto)		
	Lainojen lyhennys		+
	TULOT VEROJEN JÄLKEEN		+
	Verot		=
	Rahoitustarve (br. tulot)		+
	Yrityslainojen korot		=
	Käyttökattotarve 1		+
			=
	KIINTEÄT KULUT (ilman arvonlisäveroa ALV)		
	Yrittäjän eläkevakuutus (YEL)		+
	Muut vakuutukset		+
	Työntekijöiden palkat		+
	Palkkojen sivukustannukset (n. 30%)		+
	Vuokrat		+
	Sähkö, vesi, lämpö		+
Työkalut			+
Kirjanpito			+
Puhelin,	post		+
Toimistokul	ut		+
Matka	kulut		+
Markki	nointi		+
Koulutus			+
	Lehdet ym. sellaiset		+
	Muut mahdolliset kulut		+
	KIINTEÄT KULUT YHTEENSÄ 2		+
			=
	MYNTIKATETARVE 1+2		=
	Ostot (ilman ALV:a)		+
	LIKEVAIHTO		=
	Arvonlisävero (ALV 22% edelliseen)		+
	KOKONAISMYNTI/LASKUTUS		=
	Tämän kohdan tiedot voi korvata erillisellä kannattavuuslaskelmalla.		

Kirjanpito ja talouden suunnittelu	Miten aiot hoitaa kirjanpidon?																								
	Miten aiot suunnitella toimintasi? Miten seuraat suunnitelmien toteutumista? Tarvitsetko neuvontaa tilinpäätöksen suunnitteluun, budjetointiin tai johonkin muuhun?																								
Starttirahan myöntämisen estävät etuudet (muu hakija kuin työtön työnhakija)	Maksetaanko Sinulle seuraavia etuuksia:																								
	1. palkkaa tai korvausta tekemästasi yritystoimintaan liittymättömästä työstä, palkkana pidetään myös vuosiloma ajan palkkaa ja irtisanomisajan palkkaa sekä työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua sellaista taloudellista etuutta, jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon (työsuhteen päättyessä maksettavan etuuden jaksoitus);																								
	☐ kyllä ☐ ei																								
	2. kansaneläkelain mukaista vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, minkään työeläkelain mukaista vanhuus-, työkyvyttömyys- tai osa-aikaeläkettä, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaista luopumistukea;																								
	☐ kyllä ☐ ei																								
3. sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa;																									
☐ kyllä ☐ ei																									
4. kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai -avustusta, työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkeohjesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai																									
☐ kyllä ☐ ei																									
5. opintotukilain mukaista opintotukea.																									
☐ kyllä ☐ ei																									
De minimis-tuki*)	Onko hakijalle tai ko. yritystoimintaan myönnetty kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana de minimis -tukea? (ks. hakemuksen alaosa)																								
	☐ ei ☐ kyllä, tarkempi selvitys taulukossa																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Tuen myöntäjä</th> <th>Tuen laatu (esim. avustus tai korkotuki)</th> <th>Tuen määrä (euro)</th> <th>Myöntämispvm</th> <th>Tuesta maksettu (euro)</th> <th>Maksupvm</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Tuen myöntäjä	Tuen laatu (esim. avustus tai korkotuki)	Tuen määrä (euro)	Myöntämispvm	Tuesta maksettu (euro)	Maksupvm																		
Tuen myöntäjä	Tuen laatu (esim. avustus tai korkotuki)	Tuen määrä (euro)	Myöntämispvm	Tuesta maksettu (euro)	Maksupvm																				
Päiväys ja allekirjoitus	Vakuutan, että tässä hakemuksessa ja sen liitteissä antamani tiedot ovat oikeita. Lisäksi suostun siihen, että työ- ja elinkeinotoimisto voi pyytää starttirahahakemukseni ulkopuolisen asiantuntijan lausunnon.																								
	Paikka ja aika																								
	Allekirjoitus ja nimen selvennys																								

Yritystoimintaa ei saa aloittaa ennen kuin työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt päätöksen starttirahan myöntämisestä.

*) De minimis -tuki (ns. vähämerkityksinen tuki)

Yrityksille voidaan kohdistaa julkista tukea de minimis -tukea enintään 200 000 euroa kuluvan ja kahden edeltävän verovuoden aikana. Pääsääntö on, että de minimis -tukea voidaan myöntää vain rajoitetusti seuraaville toimialoille, kalastus- ja vesiviljely (de minimis -raja 30 000 euroa) ja maatalouden alkutuotanto (de minimis -raja 7 500 euroa). Maantieliikenteen alalla ko. asetuksen mukainen enimmäismäärä on 100 000 euroa. Lisäksi pääsääntöä poiketen de minimis -tukea ei voida myöntää lainkaan kivihiihto- ja viikkoliikenteen sekä vientitukien ja kotimaisten tuotteiden suosiintotoimien tukemiseen (= yritys, jonka kaivonvaihto ehdot ovat yrityssaneeraus tai konkurssi). Tuen saaja vastaa siitä, että eri tahojen (esim. ministeriöt, ministeriön alaiset viranomaiset, Finnvera Oyj, kunnat ja maakuntaliitot) maksamien de minimis -tukien yhteismäärä ei ylitä em. määriä.

Hakemuksen liitteet

- liiketoimintasuunnitelma ja kannattavuuslaskelma, mikäli tiedot esitetään erillisellä liitteellä
- verovelkatodistus, joka ei saa olla kolmea kuukautta vanhempi
- lainalupaus pankista tai muulta luotonantajalta, mikäli ulkopuolisen rahoituksen saanti on edellytys toiminnan aloittamiselle

ELY-keskus

työ- ja elinkeinotoimisto

Tilitys tehdään kuukausittain ao. työ- ja elinkeinotoimistolle. Tilitys tulee toimittaa viimeistään kuukauden kuluessa tilitysjakson päättymisestä.

Starttirahan saaja täyttää

Starttirahan saajan nimi		Henkilötunnus/y-tunnus	
Viite: starttirahapäätöksen nro ja pvm		Puhelin	
Osoite		Postitoimipaikka	
Pankkiyhteys			
Tilitysjakso	Korvattavia päiviä	á/€	Tuki yhteensä tilitysjaksolta €
/ 20 - / 20			
Lisätietoja (esim. tuen saajalle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa taikka erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka julkisesta työvoimapaivästä annetun valtioneuvoston asetuksen 13a §:ssä mainittuja etuuksia).			
Vakuutan, että julkisesta työvoimapaivästä annetussa laissa säädetyt ja tukipäätöksessä määrättyt ehtoja on noudatettu, enkä ole saanut palkkauskustannuksiin muuta valtion tukea.			
Paikka ja aika	Allekirjoitus ja nimen selvennys		

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Marja-Liisa Turpeinen
Nivala-Haapajärven seutukunnan TE-toimisto
Nivalan toimipiste
PL 76
85501 NIVALA

PÄÄTÖS
17.4.2009

1203/091/2009

PÄÄTÖS TUTKIMUSLUPAHAKEMUKSEEN

Olette hakenut tutkimuslupaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tradenomiopintoihin kuuluvaa opinnäytetyötä varten. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Nivala-Haapajärven seutukunnan TE-toimistossa tehtyjen starttirahapäätösten tuloksellisuutta. Opinnäytetyön ohjaajana toimii koulutusohjelman johtaja Pekka Paajanen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta.

Tutkimukseenne kohderyhmänä ovat henkilöt, joille on myönnetty starttiraha vuosina 2003-2007 Nivala-Haapajärven seutukunnassa. Tutkimusta varten tarvitsette henkilö- ja osoitetiedot sekä muut hakemuksen 6-kohdassa mainitsemanne tiedot työhallinnon tietojärjestelmästä ja starttirahahakemuksista. Selvityksen lisäksi tarkoituksenne on lähettää kyselytutkimus starttirahaa vuosina 2003-2007 hakeneille.

Työ- ja elinkeinoministeriö on päättänyt viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:n sekä työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin nojalla antaa Teille oikeuden käyttää hakemuksessanne mainitsemanne tietoja tutkimusta laadittaessa.

Tietoja saa käyttää vain hakemuksessa mainittua tutkimusta varten. Tietoja ei saa käyttää siten, että yksityisyyden suoja ja yksityisen edut tai oikeudet vaarantuisivat.

Tietoja saa tallentaa vain selvityksen kannalta tarpeellisin osin. Tietoja on säilytettävä siten ja toiminnassa muutoinkin varmistettava se, että yksityiset tiedot eivät paljastu muille tahoille. Tutkimusta toteutettaessa tulee ottaa huomioon henkilötietolakiin (523/1999) sekä muihin lakeihin

ja asetuksiin sisältyvät henkilötietojen keräämistä, tallettamista, käyttöä ja luovuttamista koskevat säännökset.

Elisabet Heinonen
Kehitysjohtaja

Sari Alho
Ylitarkastaja

LIITTEET

Henkilötietolaki 14 §
Tutkimuslupahakemus